

Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet

Høringsuttalelser til forslag til utredningsprogram

FISKERIDIREKTORATET
NOVEMBER 2003

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING.....	3
1.1	BEHANDLING AV HØRINGSUTTALELSENE.....	3
1.2	HØRINGSUTTALELSER SOM ER RELEVANTE FOR UTARBEIDELSE AV FORVALTNINGSPLANEN.....	3
1.3	HØRINGSUTTALELSER SOM ER RELEVANTE FOR FLERE UTREDNINGER UNDER FORVALTNINGSPLANEN.....	7
1.4	HØRINGSUTTALELSER SOM ER RELEVANTE FOR UTREDNING FISKERI.....	9
2	HØRINGSUTTALELSER.....	12
2.1	STEIGEN KOMMUNE	12
2.2	SAMARBEIDSRÅDET FOR FYLKESFISKARLAGENE I NORGES RÅFISKLAGE DISTRIKT..	13
2.3	LENVIK KOMMUNE.....	16
2.4	NORGES FISKERIHØGSKOLE (NFH).....	17
2.5	LOFOTRÅDET	17
2.6	EKSSPORTUTVALGET FOR FISK	21
2.7	OLJEINDUSTRIENS LANDSFORENING (OLF).....	21
2.8	NORGES FISKARLAG	21
2.9	OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	27
2.10	OLJEDIREKTORATET	27
2.11	NORGES KYSTFISKARLAG.....	28
2.12	SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD.....	31
2.13	NORSK POLARINSTITUTT	31
2.14	NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET	33
2.15	HAMMERFEST KOMMUNE	33
2.16	FISKEBÅTREDERNES FORBUND.....	33
2.17	FØRVARSDPARTEMENTET	37
2.18	UTENRIKSDPARTEMENTET	37
2.19	SØR-VARANGER KOMMUNE.....	38
2.20	NORGES MILJØVERNFORBUND.....	38
2.21	COASTCARE	41
2.22	GREENPEACE	44
2.23	NORDLAND FYLKESKOMMUNE	52
2.24	DR. HEGGEBERGET	54
2.25	BELLONA	56
2.26	FINNMARK FYLKESKOMMUNE.....	61
2.27	FYLKESMANNEN I FINNMARK	65
2.28	SAMETINGET	65
2.29	TROMS FYLKESKOMMUNE	66
2.30	NATUR OG UNGDOM	68
2.31	NORDLANDS FORSKNING	70
2.32	FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGENS LANDSFORENING.....	73
2.33	STATENS FORURENSINGSTILSYN (SFT).....	74
2.34	WORLD WILDLIFE FUND (WWF)	76
2.35	NORSK ORNITOLOGISK FORENING (NOF).....	96
2.36	MILJØVERNDEPARTEMENTET.....	100
2.37	DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING.....	100

1 Innledning

Den største lykke for et tenkende menneske er å ha utforsket det som kan utforskes, og så rolig ære det uforståelige -J.W.Goethe

Det er kommet inn 37 høringsuttalelser til "Forslag til program for utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet" (Utredning Fiskeri) innen utløpet av den utvidede høringsfristen 23.06.2003. Forslaget til utredningsprogram ble sendt ut til 154 instanser, noe som tilsvarer en svarprosent på 24%. Behandlingen av disse er skjedd i tre steg. Først har Arbeidgruppe Fiskeri (bestående av representanter fra Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet) gått gjennom uttalelsene og kommet med forslag til oppfølging. Høringsuttalelsene med forslag til vurderinger er så blitt behandlet av Prosjektgruppe Fiskeri (som ledes av Havforskningsinstituttet og med representanter fra Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet og Fiskeridepartementet). Prosjektgruppens anbefalinger til vurderinger og oppfølginger er så tatt opp til endelig godkjenning av den interdepartementale Styringsgruppen for forvaltningsplanen for Barentshavet. Ut fra vedtaket i Styringsgruppen er det endelige utredningsprogrammet fastsatt, og gjort offentlig tilgjengelig.

1.1 BEHANDLING AV HØRINGSUTTALELSENE

Det foreliggende dokumentet er delt i to deler. Del 1 er et sammendrag av de viktigste innkomne høringsuttalelsene, der disse er sortert etter sin relevans for de ulike delene av prosessen knyttet til den helhetlige forvaltningsplanen. I del 2 presenteres de fullstendige høringsuttalelsene fra alle høringsinstansene. De deler av den enkelte høringsuttalelsen vi anser relevant å vurdere er **markert med gul bakgrunn** og nummerert i venstre marg. Kommentaren til de relevante delene av den enkelte høringsuttalelse følger rett etter i en boks med samme nummer som den markerte delen.

Flere av høringsuttalelsene tar opp de samme problemstillingene, og vi har derfor valgt kun å kommentere denne den første gangen den fremkommer i dokumentet. Senere uttalelser om samme problemstilling henviser til den første. I den elektroniske versjonen av dette dokumentet er alle disse henvisningene linker, dvs. at leseren kan klikke med venstre musknapp på en nummerering av typen "Se **Nr. 6**" og kommer da automatisk til kommentar nr. 6.

Det fastsatte utredningsprogrammet er blitt oppdatert med bakgrunn i de innkomne høringsuttalelsene som er tatt til følge. Det fastsatte utredningsprogrammet vil så benyttes av Fiskeridirektoratet til gjennomføringen av "Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet".

1.2 HØRINGSUTTALELSER SOM ER RELEVANTE FOR UTARBEIDELSE AV FORVALTNINGSPLANEN

Flere høringsinstanser har i sine uttalelser gitt kommentarer som faller utenfor Utredning Fiskeri. De som anses som viktigst er sammenfattet og listet opp under for å kunne tas med som innspill i det videre arbeidet med forvaltningsplanen. Enkelte er også kommentert i dette dokumentet..

1) ***Avgrensing av utredningsområdet mot land og utelatelse av Vestfjorden***

(Steigen Kommune, Samarbeidsrådet for fylkesfiskerlagene, Lofotrådet, Norges Fiskarlag, Nordland Fylkeskommune, Finnmark Fylkeskommune)

(11 kommentarer: Nr. 1, Nr. 2, Nr. 9, Nr. 10, Nr. 19, Nr. 87, Nr. 114)

Det er to spørsmål som knyttes til arealavgrensingen av utredningsområdet. Det ene er avgrensingen mot land som er satt til 1 nautisk mil av grunnlinjen, mens den andre er hvilke områder som skal taes med (jf. Utelatelse av Vestfjorden fra utredningsområdet).

Avgrensingen til 1 nautisk mil av grunnlinjen er knyttet til Norges forpliktelser i henhold til EUs vanndirektiv. Direktivet omfatter vannforekomster ut til 1 nautisk mil av grunnlinjen og vil derfor være et viktig element i forvaltningen av kystnære farvann. Implementering av vanndirektivet følger en egen prosess. Forvaltningsplanen for Barentshavet har derimot fokus rettet mot det oseaniske økosystemet.

Valget av områder som er tatt med er knyttet til grunnlaget for arbeidet med forvaltningsplanen, jf. Regjeringens Sem-erklæring og St.meld. nr. 12 (2001-2002) "Rent og rikt hav".. Sem-erklæringen slår fast at det skal gjennomføres en vurdering av konsekvensene av helårig petroleumsvirksomhet fra Lofoten og nordover innkludert Barentshavet før videre petroleumsvirksomhet kan settes i gang. Vestfjordområdet er ikke aktuelt i petroleumssammenheng. Den interdepartementale Styringsgruppen for forvaltningsplanarbeidet har bestemt at utredningsområdet for alle de fire utredningene (petroleumsvirksomhet, fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkninger) skal være likt og dermed utelukkes Vestfjorden.

Vestfjordens rolle for økosystemet og fiskeriene i Barentshavet er imidlertid helt sentral, og i Utredning Fiskeri vil vi derfor utrede effekter av fiskeri i Vestfjorden på ressurser som er relevant for økosystemet i Barentshavet (eks. torsk og sild).

På samme måte er det vanskelig å skille fiskerier som foregår innenfor og utenfor 1 nautisk mil av grunnlinjen. Det er gjerne de samme flåtegruppene som fisker på de samme ressursene både innefor og utenfor denne grensen. I Utredning Fiskeri vil derfor effekter av alt fiskeri på alle arter som er relevant for økosystemet i Barentshavet bli utredet.

2) **Utvidet vurdering av sekundære effekter på samfunnet samt en vurdering av hvordan distriktpolitiske beslutninger påvirker sysselsetting og næringer i regionene**

(Samarbeidsrådet for fylkesfiskarlagene, Lofotrådet, Norges Fiskarlag, CoastCare, Greenpeace, Natur og Ungdom, Nordlands Forskning, WWF)

(10 kommentarer: Nr. 5, Nr. 12, Nr. 13, Nr. 31, Nr. 62, Nr. 64, Nr. 81, Nr. 125, Nr. 130, Nr. 147)

Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en utredning av effekter av fiskeriaktivitet på naturen og samfunnet. Andre utredninger vil vurdere hvilke effekter disse aktivitetene har på samfunnsmessige forhold og næringer, inkludert fiskeri. En sammenfatning av konsekvenser, avveining og helhetlig vurdering vil bli gjort i forbindelse med selve forvaltningsplanen og på grunnlag av de sektorvise utredningene som nå foretas. Høringsinstansen etterlyser her en omfattende utredning av effekter av annen næring på fiskerinæringen og samfunnet. Prosjektgruppen mener at en del omfattende samfunnsmessige problemstillinger først og fremst hører hjemme i vurderingen av samlede effekter, samt i utarbeidelsen av selve forvaltningsplanen. Man vil i selve utredningen søke å beskrive sekundære effekter deskriptivt. Man vil dermed ikke gjøre forsøk på å tallfeste de sekundære effektene i utredningsfasen.

3) **Oljevernberedskapen bør styrkes**

(Lenvik Kommune m.fl)

(1 kommentar: Nr. 8)

Denne uttalelsen ligger på siden av Utredning Fiskeri, kommentarene vil bli videreformidlet til arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen.

4) **Kunnskapshull må fylles før planen settes ut i livet og tids og ressursrammene er knappe**

(Lofotrådet, Norges Kystfiskarlag, Bellona, Finnmark Fylkeskommune, Troms Fylkeskommune, Natur og Ungdom, Nordlandsforskning, WWF, Norsk Ornitologisk Forening, Direktoratet for Naturforvaltning)

(18 kommentarer: Nr. 11, Nr. 36, Nr. 38, Nr. 96, Nr. 99, Nr. 101, Nr. 102, Nr. 106, Nr. 118, Nr. 127, Nr. 137, Nr. 139, Nr. 164, Nr. 172, Nr. 175, Nr. 183, Nr. 189, Nr. 197)

Barentshavet påvirkes i dag av ulike former for menneskelig aktivitet. Utredningene som nå gjøres tar sikte på å få fram konsekvensene av de ulike aktivitetene og å se disse i sammenheng, basert på eksisterende kunnskap. Et viktig ledd i utredningsarbeidet er imidlertid å få klarlagt områder hvor kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt og hvilken betydning dette har for aktuelle beslutningsgrunnlag. Utredningene skal videre komme med konkrete forslag til hvordan manglende kunnskap kan følges opp, gjennom for eksempel utvikling av økt kunnskap gjennom utredning og forskning eller at det utfra føre-var-prinsippet bør stilles særlige krav, begrensninger eller vilkår for virksomhet. Gjennom en slik tilnærming anses tidsrammene og de økonomiske rammene for utredningsarbeidet for tilstrekkelig. Tidsplanen er også blitt revidert i flere omganger for å ivareta nye momenter som har kommet til i prosessen og som har gjort endringer nødvendig. Etter gjennomgang av høringsuttalelsene er derfor tidspunktet for utsending av utredningene utsatt til 1. mars 2004 og tidspunktet for slutføring av utredningene utsettes med seks måneder, til 1. september 2004.

Miljø- og Ressursbeskrivelsen, og rapporten om spesielt verdifulle områder ble utarbeidet som en del av faktagrunnlaget for utredningene. I ettertid synes det klart at det hadde vært behov for mer tid til kvalitetssikring av disse. Rapportene vil derfor bli gjenstand for en ytterligere kvalitetssikring og oppdatering på et senere tidspunkt. Det tas også sikte på å slå sammen rapportene slik at de kan danne et referansedokument for det videre arbeidet med forvaltningsplanen og iverksettingen av denne.

Noen viktige kunnskapsbehov vil på grunn av sin egenart nødvendigvis også være udekket når forvaltningsplanen i første omgang presenteres. Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitutt har i dokumentet "Kunnskapsbehov for området Lofoten – Barentshavet. Supplement til miljø- og ressursbeskrivelsen" beskrevet de viktigste kunnskapsmanglene knyttet til nåtilstanden i Barentshavet. HI og NP har identifisert økologiske interaksjoner, fordeling av sjøfugl og sjøpattedyr gjennom året, bunnsamfunn og fiskeristatistikk som essensielle enten for den helhetlige forvaltningsplanen som sådan, eller for de enkelte delutredningene, med særlig vekt på konsekvenser av petroleumsvirksomhet, fiskeri og skipstrafikk. HI og NP konkluderer med at ved viktige kunnskapsmangler bør "føre-var prinsippet" benyttes, dvs. at det ved avgjørelser legges inn en sikkerhetsmargin for å unngå utilsiktet miljøpåvirkning som følge av begrenset kunnskap om aktivitetens effekt på miljøet.

De enkelte konsekvensutredningene vil også identifisere manglende kunnskap og redegjøre for hvordan dette påvirker beslutningsgrunnlaget. ULB har bl.a. identifisert sjøfugl som et spesielt viktig tema, som omtales slik: "Dette gjelder spesifikt for sjøfugl, hvor en del data er av eldre årgang, samt at det mangler data for enkelte geografiske områder, årstider og bestander. Sjøfugl er særlig sårbare for oljepåvirkning, og benyttes derfor ofte som indikatorparameter for å måle miljørisikoen fra offshore petroleumsvirksomhet. Dette understreker viktigheten av å ha god kunnskap om forekomst og utbredelse av sjøfugl innen influensområdet for en virksomhet. Det er derfor foreslått en prosess hvor sektormyndigheter, næring og fagmiljø vil etablere et program for kartlegging og oppfølging av sentrale sjøfuglbestander i dette geografiske området."

Det er ikke forventet at kunnskapshull skal fylles i løpet av utredningen. Utredningens oppgave vil derfor kun være å påpeke disse, samt skissere måter de kan fylles på. Det tas sikte på at det vil bli etablert et oppfølgingssystem for forvaltningsplanen som sikrer en hensiktsmessig oppdatering, bl.a. som følge av at ny kunnskap som avdekkes gjennom overvåking og forskning.

5) **Ulike tiltak og forvaltningsregimer bør vurderes i utredningene**

(Lofotrådet, Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Fiskebåtredernes forbund, Greenpeace, Finnmark Fylkeskommune, WWF,

Norsk Ornitologisk Forening, Direktoratet for Naturforvaltning)

(12 kommentarer: Nr. 15, Nr. 25, Nr. 39, Nr. 50, Nr. 70, Nr. 108, Nr. 158, Nr. 163, Nr. 168, Nr. 179, Nr. 181, Nr. 194)

Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en analyse som er satt i verk for å forstå effekten av dagens og fremtidig fiskeriaktivitet på økosystemet og samfunnet gitt dagens rammer og regulering.

Vurdering av eventuelle tiltak forutsettes å komme i en senere fase..

6) Om ULB, forholdet mellom ULB og forvaltningsplanen og utakten i tid mellom disse

(Norges Kystfiskarlag, Greenpeace m.fl.)

(4 kommentarer: Nr. 36, Nr. 38, Nr. 67, Nr. 78)

Tidsrammene for ULB og spørsmålet om en eventuell oppstart av videre petroleumsvirksomhet er politiske beslutninger som ligger utenfor mandatet til Utredning Fiskeri. Det er Olje- og Energidepartementet som er ansvarlig for utredningen av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet (ULB). Vi viser derfor til brev fra Olje- og energiministeren til Stortinget av 28. november 2002 der det bl.a. heter at "Arbeidet med utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet (ULB) har, slik jeg ser det, to formål. Den skal ligge til grunn for regjeringens behandling av spørsmålet om betingelser og forutsetninger for helårig petroleumsvirksomhet i området, og den skal være ett av grunnlagsdokumentene for den helhetlige forvaltningsplanen", og at "Vi vil avvente slutføringen av ULB før vi konkluderer endelig om hvilke beslutninger vi kan ta på basis av dette dokumentet". I innstillingen til St. meld. nr. 38 (2001-2002) om olje- og gassvirksomheten (Inst. S. nr 87 (2002-2003)) legger flertallet i Stortingets miljø- og energikomité til grunn at "denne konsekvensutredningen [ULB] blir så grundig og omfattende at den kan være et godt grunnlag for behandling av spørsmålet om ytterligere petroleumsvirksomhet i området". ULB er sendt på høring med høringsfrist 1. oktober 2003. Regjeringens behandling av spørsmålet om helårig petroleumsvirksomhet i området vil baseres blant annet på ULB, grunnlaget for denne, samt de innkomne høringsuttalelser til denne.

7) Det bør være en svært høy terskel for opprette marine verneområder

(Fiskebåtredernes forbund)

(1 kommentar: Nr. 52)

Dette spørsmålet er ikke relevant i forhold til Utredning Fiskeri. Henvendelsen og kommentaren bør i stedet rettes direkte til Fiskeridepartementet.

8) Utarbeidelse av økosystemmål for forvaltningsplanen

(Greenpeace, WWF)

(2 kommentarer: Nr. 68, Nr. 146)

Økosystemmål vil være et element i forvaltningsplanen, men ikke i utredningen av effekter av fiskeri.

9) Utredningene må følge Plan- og Bygningsloven samt EU direktiv 2001/42EF

(Nordland Fylkeskommune, Bellona)

(3 kommentarer: Nr. 89, Nr. 97, Nr. 100)

Utredningene under forvaltningsplanen er frivillige utredninger som ikke følger plan- og bygningsloven, derav navnet "utredning av konsekvenser" i stedet for "konsekvensutredning". Det etterstrebtes imidlertid metodikk som tillater tverrsektoriell sammenligning av effekter.

EU-direktivet om konsekvensutredning av visse planer og programmer (2001/42/EF) (plandirektivet) omfatter kun framtidige planer og programmer, dvs planer og programmer

som vedtas inntil 24 måneder etter 21. juli 2004 (dato for gjennomføring av direktivet), mens Plan og Bygningsloven kun gjelder for sjøområder ut til grunnlinjene. Plandirektivet er formelt sett ikke gjeldende for utredningene. Utredningene vil imidlertid likevel gjennomføres i tråd med prinsippene i plandirektivets krav om miljørapport (art. 5), som reflekterer generelle krav til konsekvensutredning og identifisering av sannsynlige vesentlige effekter av planene. Avvik fra kravene til miljørapport forventes først og fremst å dreie seg om eventuelle manglende grunnlagsundersøkelser og fylling av kunnskapshull. Myndighetene må avgjøre om utredningene er av tilstrekkelig kvalitet og bestemme hva som skal gjøres for å bøte på evt. mangler.

10) Kunnskapsgrunnlaget om Barentshavet er for lite til å kunne fundere en forvaltningsplan

(FHL)

(1 kommentar: Nr. 138)

En av målsetningen med utredningsarbeidet er å få klarlagt effektene av menneskelig aktivitet i Barentshavet. Der kunnskap anses som (for) mangelfull vil dette måtte reflekteres i forvaltningsplanens utforming. En av oppgavene i utredningene er nettopp å peke på kunnskapshull, og konsekvensene disse kan ha, slik at disse kan fylles for derved å få et bedre kunnskapsgrunnlag, og en bedre forvaltningsplan.

11) Målsetningen til havmiljømeldingen bør refereres til i alle utredningene

(WWF)

(1 kommentar: Nr. 147)

Vi er enig i at målsetningene i Havmiljømeldingen kan refereres i utredningen, men vurdering av tiltak hører ikke hjemme i Utredning Fiskeri.

12) Områder må vernes før det åpnes for ytterligere industriell aktivitet i Barentshavet

(WWF)

(3 kommentarer: Nr. 160 - Nr. 162)

Ikke relevant for utredning fiskeri, men for forvaltningsplanen.

1.3 HØRINGSUTTALELSER SOM ER RELEVANTE FOR FLERE UTREDNINGER UNDER FORVALTNINGSPLANEN

Flere av høringsuttalelsene er relevante for alle utredningene knyttet til forvaltningsplanen. Disse er listet opp under. I tillegg har en del høringsinstanser skrevet felles høringsuttalelser til utredningsprogram Fiskeri og Skipstrafikk, og en del kommentarer i disse er kun relevante for Utredning Skipstrafikk. Disse er ikke vurdert i det foreliggende dokumentet, men i høringsdokumentet til utredningsprogram Skipstrafikk.

1) Tillegg til konsekvensvariablene

(Samarbeidsrådet for fylkesfiskarlagene, Greenpeace, WWF)

(10 kommentarer: Nr. 3, Nr. 72-Nr. 77, Nr. 152-Nr. 155)

Hovedpoenget med å utarbeide konsekvensvariabler er at de samlet skal gi en beskrivelse av tilstanden til økosystemet i Barentshavet. Vi har foretatt et kvalifisert utvalg av arter som vi mener er representativt for økosystemet i Barentshavet. Å utvide dette utvalget vesentlig vil etter vår mening ikke gi ytterligere informasjon som vil styrke utredningene. Å øke antall konsekvensvariabler er problematisk også ut fra et praktisk perspektiv. Bli det for mange konsekvensvariabler kan det fort bli uoversiktlig. En ekspertgruppe vil imidlertid gå gjennom utvalget av konsekvensvariabler for å se om de er utfyllende nok.

2) Definisjon av truede arter – bruk av den nasjonale rødlisten

(Norges Fiskarlag, Greenpeace, Natur og Ungdom, WWF)
(4 kommentarer: Nr. 21, Nr. 76, Nr. 129, Nr. 169)

I utredningsarbeidet vil vi, med utgangspunkt i eksisterende norsk rødliste, be relevante fagmiljøer om å vurdere artsutvalget for truede arter som konsekvensvariabler. På grunnlag av dette vil artene i så stor grad som mulig bli eksplisitt listet som konsekvensvariabler.

Når det gjelder inkludering av nye kategorier, vil denne utredningen måtte forholde seg til nomenklaturen i eksisterende rødliste, da rødlista er et metodisk virkemiddel som har vært igjennom en lang prosess med faglig kvalitetssikring. Nye definisjoner og rødlistekategorier må derfor spilles inn og bli vurdert i forbindelse med revisjon av rødlista.

3) Lofoten bør brukes som eksempelregion

(Lofotrådet, Norges Kystfiskarlag, Nordland Fylkeskommune)
(3 kommentarer: Nr. 16, Nr. 40, Nr. 87)

Lofoten er en viktig region for økosystemet og samfunnet i utredningsområdet. Samtidig vil det være feil å fremheve denne foran andre regioner i en evaluering av effekter av fiskeri og skipstrafikk i hele utredningsområdet.

4) Resultater fra ULB bør benyttes i de andre utredningene

(Oljedirektoratet)
(1 kommentar: Nr. 32)

Resultater fra utredningsarbeidet i forbindelse med ULB vil bli brukt der det er aktuelt.

5) Kvalitet og habilitet til utredningene og utrederne bør vurderes nøye, eller man bør sette ut utredningene til uavhengige fagmiljøer

(Oljedirektoratet, CoastCare, Nordland Fylkeskommune)
(3 kommentarer: Nr. 34, Nr. 66, Nr. 93)

Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet er gitt et ansvar å gjennomføre utredningsarbeidet knyttet til Utredning Fiskeri. Institusjonene vil der de ikke har egen kompetanse trekke inn eksterne fagmiljøer der dette anses viktig. Når utredningen er ferdig vil den først bli sendt på intern høring i Styringsgruppen for forvaltningsplanen for Barentshavet, der offentlige faginstitusjoner vil få anledning til å gå gjennom denne og komme med innspill. Når utredningen er godkjent av Styringsgruppen vil den sendes ut på offentlig høring der alle som ønsker det kan foreta en kvalitetskontroll og komme med kommentarer og innspill. Vi anser derfor at utredningens kvalitet og habilitet blir tatt vel hånd om gjennom en slik åpen og grundig høringsprosess.

6) Samlede effekter av alle aktiviteter må vurderes

(Greenpeace, Natur og Ungdom, WWF)
(3 kommentarer: Nr. 71, Nr. 125, Nr. 157)

Vurdering av samlet miljøpåvirkning fra ulike aktiviteter vil bli tema for forvaltningsplanen.

7) Eurasiatisk oter er utelatt fra grunnlagdokumentene knyttet til forvaltningsplanen for Barentshavet

(Dr. Heggeberget)
(1 kommentar: Nr. 95)

Tas til følge. Effekter på oter skal utredes der det er relevant.

8) Lokal og regional kompetanse bør trekkes inn i utredningsarbeidet

(Finnmark Fylkeskommune)
(1 kommentar: Nr. 112)

Lokale krefter er med ved bruk av Fiskeridirektoratets lokale kontorer. For øvrig er det lagt opp til presentasjonsmøter av utredningene lokalt der det vil være anledning til å komme med innspill. I tillegg vil vi påpeke at utredningsoppgaver som skal settes ut til eksterne miljøer gjerne vil bli løst av lokale institusjoner så fremt disse har den nødvendige kompetansen.

9) **Alle utredningene bør utrede effekter av alle relevante internasjonale avtaler**

(Troms Fylkeskommune)

(Nr. 123)

Kommentaren anses ivaretatt i utredningsprogrammet for Fiskeri og viderefremmes for øvrig til de andre utredningene.

10) **Andre relevante studier og litteratur bør brukes i tillegg til Miljø- og Ressursbeskrivelsen og de ulike statusrapportene for næringene.**

(WWF)

(1 kommentar: Nr. 171)

Annen litteratur og informasjon vil bli brukt der dette er relevant.

1.4 HØRINGSUTTALELSER SOM ER RELEVANTE FOR UTREDNING FISKERI

Under har vi liste opp de høringsuttalelsene som er relevant for Utredning Fiskeri.

1) **Påvirkning av gyteprosessen hos kysttorsk**

(Lofotrådet, Norges Fiskarlag, Finnmark Fylkeskommune)

(4 kommentarer: Nr. 4, Nr. 30, Nr. 115, Nr. 176)

En eventuell påvirkning av gyteprosessen til kysttorsk av sjøpattedyr er en interessant problemstilling for områder med lokale selbestander. Imidlertid er kunnskapen om dette problemområdet begrenset, og det vil derfor være fånyttet å utrede problemstillingen når vi allerede nå vet at dette er et kunnskapshull. Innspillet vil imidlertid bli tatt med i kunnskapshull som påpekes i utredningen.

Effekten av oppdrettsvirksomhet på gyteprosessen til ulike fiskeslag utredes i disse dager i regi av Fiskeridirektoratet. Denne rapporten og konklusjonene derfra vil bli tatt med i utredningen om effekter av fiskeri.

2) **Flere arter inn som scenarieobjekter eller i andre analyser**

(Lofotrådet, Norges Fiskarlag, Greenpeace, Nordland Fylkeskommune, Troms Fylkeskommune, Natur og Ungdom, WWF)

(11 kommentarer: Nr. 6, Nr. 26, Nr. 79, Nr. 88, Nr. 120, Nr. 128, Nr. 146, Nr. 155, Nr. 169, Nr. 175, Nr. 176)

Faglig sett er dette et poeng. Lignende argumentasjon kan brukes for en håndfull kommersielt og økologisk viktige arter i Barentshavet. Imidlertid ser vi ikke noe behov for å utrede flere arter enn de som ligger inne i programmet da de som er valgt er de mest sentrale artene i økosystemet. Ved å utrede disse vil vi kunne danne oss et fullgodt bilde av effekter av ulik aktivitet på økosystemet. Å inkludere flere arter vil etter vår mening derfor ikke bidra i vesentlig grad med å forbedre utredningen.

3) **Sameksistens mellom fiskeri og petroleum bør ta med historiske erfaringer**

(OLF)

(1 kommentar: Nr. 18)

Denne problemstillingen er tatt hånd om i en egen utredning i regi av Olje- og Energidepartementet, og vil legges til grunn for behandlingen av spørsmålet knyttet til arealkonflikter i Utredning Fiskeri.

4) Utredning av fangst på andre hvalarter enn vågehval

(Norges Fiskarlag, Greenpeace)

(2 kommentar: Nr. 29, Nr. 83)

Kommentaren tas til følge og formuleringen "Politisk kontroversielt" fjernes fra tabellen og erstattes med "verdiskaping og sysselsetting".

Fangst på andre hvalarter enn vågehval er ikke et hovedpoeng i utredningen, men det er en problemstilling som blir reist av hvalfangere og fiskere med jevne mellomrom, og vil derfor bli gitt en viss vurdering i denne utredningen.

5) Konsekvenser av forskyvinger mellom flåtegrupper er lite relevant

(Fiskebåtredernes forbund)

(1 kommentar: Nr. 48)

Vi vil her peke på to faktorer: 1) Det er ikke meningen å spå i fremtiden, men belyse statistisk endringer som har skjedd i forskyving mellom flåtegrupper i tidligere år. 2) Forvaltningsplanen skal utarbeides for perioden 2005 til 2020, og det er ikke utenkelig at Stortinget vil legge nye rammer for fordelingen mellom flåtegrupper i denne perioden.

6) Det bør utredes "worst-case" scenario for fiskeri

(Greenpeace)

(2 kommentarer: Nr. 69, Nr. 84)

For at scenariet analyser skal ha en praktisk verdi bør scenariene være realistiske, og innefor det vi kan tenke oss er en realistisk utvikling for en næring. Nivåene for utviklingen av oppdrettsnæringen er utarbeidet på grunnlag av realistiske anslag for fremtidig utvikling. Uten konkrete alternativer til de foreslåtte nivåene, og en forklaring på hvorfor disse er for konservative kan vi ikke ta denne kritikken til følge.

7) Samtlige miljøkonsekvenser av oppdrettsnæringen bør utredes

(Greenpeace, Finnmark Fylkeskommune, Nordlands forskning, SFT)

(3 kommentarer: Nr. 86, Nr. 114, Nr. 136, Nr. 140)

Rammene for utredningsområdet er gitt slik at all aktivitet innenfor 1nm av grunnlinjen ikke skal utredes. Havbruk foregår i sin helhet innenfor denne grensen (altså utenfor utredningsområdet), og vi har derfor valgt å utrede effekter av havbruk i begrenset grad. Se for øvrig pkt. 1.3 i utredningsprogram fiskeri: "Utredning Fiskeri vil imidlertid vurdere spørsmål knyttet til rømming og sykdomsspredning da disse problemstillingene kan ha virkning på økosystemet utenfor 1 nautisk mil av grunnlinjen".

8) Bifangst av laks i kommersielle fiskerier bør utredes

(Bellona)

(1 kommentar: Nr. 104)

Bifangst av villaks i kommersielle fiskerier er en kjent problemstilling i Norskehavet, og antagelig også et problem i Barentshavet. Imidlertid er kunnskapen om laksens liv i Barentshavet svært begrenset, og vi vil derfor, hvis vi skulle utrede denne problemstillingen bare avdekke et kunnskapshull. Kommentaren fra Bellona vil imidlertid bli tatt med videre som et kunnskapshull som skal omtales i utredningen.

9) Havbeite bør utredes

(Nordlands forskning)

(1 kommentar: Nr. 132)

Havbeite er per dags dato mest relevant for kystsonene, altså utenfor utredningsområdet. Fremtidig havbeite lenger til havs, innenfor utredningsområdet er usikkert, og vi har derfor valgt å ikke vurdere denne problemstillingen.

10) **Kongekrabbe bør omhandles som havbeite, og ikke som introdusert art**

(Nordlands forskning)

(1 kommentar: [Nr. 133](#))

Kongekrabbeproblematikkene er mer relevant som introdusert art enn havbeite, derfor behandles den som dette.

11) **Kongekrabben bør ikke omtales som en kommersiell ressurs**

(WWF, Direktoratet for Naturforvaltning)

(2 kommentar: [Nr. 177](#), [Nr. 196](#))

Førstehåndsverdien av kongekrabbe var ca 80 mill NOK i 2002, noe som gjør den til en kommersiell ressurs. Hvorvidt det er riktig å forvalte kongekrabben som en kommersiell ressurs, eller hvem som skal få adgang til fisket ligger utenfor Utredning Fiskeri.

Utredning Fiskeri vil selvsagt benytte mest mulig oppdatert kunnskap om arten og dens biologi. Resultater fra forskerkonferansen om kongekrabbe i Tromsø i juni 2003 vil selvsagt bli benyttet.

2 Høringsuttalelser

2.1 STEIGEN KOMMUNE

Nr. 1 Steigen kommune er kritisk til avgrensingen av utredningsområdet.

Nr. 1 I forslag til utredningsprogram ser vi at "området Lofoten" er definert kun som yttersiden av Lofoten, dvs at Vestfjordbassenget, det alle forbinder med Lofoten, ikke er med.

Ekstra merkelig blir det når en av målsettingene med utredningen er at (sitat:) Helhetlige forvaltningsplaner skal utvikles som et verktøy i en mer helhetlig og økosystembasert forvaltning av våre havområder, (St. meld. nr 12 (2001-2002)).

Steigen kommune mener at utredninger av konsekvenser innen fiskeri fra Lofoten til Barentshavet også må gjelde konsekvenser i Vestfjorden. Vestfjorden er, bl.a. som gyteområde for nordøstarktisk torsk, en viktig del av økosystemer i Barentshavet. Det er også flere andre viktige fiskebestander i Vestfjordområdet. Vestfjorden dermed en viktig faktor for et stort økosystem og for bosetting langs kysten.

Nr. 1 En konsekvensutredning av fiske i området Lofoten - Barentshavet, uten at Vestfjorden defineres som en del av Lofoten, vil etter vårt skjønn bli en svært mangelfull utredning.

Vi ber derfor om at avgrensingen av utredningsprogrammet utvides slik at konsekvensene innen utredningsområdet fiskeri også vurderes for Vestfjorden, i hvert fall fra Bodø og nordover.

Nr. 1

Vurdering og oppfølging

Relevans: Selve forvaltningsplanen og mandatet for utredningene.

Det er to spørsmål som knyttes til arealavgrensingen av utredningsområdet. Det ene er avgrensingen mot land som er satt til 1 nautisk mil av grunnlinjen, mens den andre er hvilke områder som skal taes med (jf. Utelatelse av Vestfjorden fra utredningsområdet).

Avgrensingen til 1 nautisk mil av grunnlinjen er knyttet til Norges forpliktelser i henhold til EUs vanndirektiv. Direktivet omfatter vannforekomster ut til 1 nautisk mil av grunnlinjen og vil derfor være et viktig element i forvaltningen av kystnære farvann. Implementering av vanndirektivet følger en egen prosess. Forvaltningsplanen for Barentshavet har derimot fokus rettet mot det oseaniske økosystemet.

Valget av områder som er tatt med er knyttet til grunnlaget for arbeidet med forvaltningsplanen, jf. Regjeringens Sem-erklæring og St.meld. nr. 12 (2001-2002) "Rent og rikt hav".. Sem-erklæringen slår fast at det skal gjennomføres en vurdering av konsekvensene av helårig petroleumsvirksomhet fra Lofoten og nordover inkludert Barentshavet før videre petroleumsvirksomhet kan settes i gang. Vestfjordområdet er ikke aktuelt i petroleumssammenheng. Den interdepartementale Styringsgruppen for forvaltningsplanarbeidet har bestemt at utredningsområdet for alle de fire utredningene (petroleumsvirksomhet, fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkninger) skal være likt og dermed utelukkes Vestfjorden.

Vestfjordens rolle for økosystemet og fiskeriene i Barentshavet er imidlertid helt sentral, og i Utredning Fiskeri vil vi derfor utrede effekter av fiskeri i Vestfjorden på ressurser som er relevant for økosystemet i Barentshavet (eks. torsk og sild).

På samme måte er det vanskelig å skille fiskerier som foregår innenfor og utenfor 1 nautisk mil av

grunnlinjen. Det er gjerne de samme flåtegruppene som fisker på de samme ressursene både innefor og utenfor denne grensen. I Utredning Fiskeri vil derfor effekter av alt fiskeri på alle arter som er relevant for økosystemet i Barentshavet bli utredet.

2.2 SAMARBEIDSRÅDET FOR FYLKESFISKARLAGENE I NORGES RÅFISKLAGE DISTRIKT

Samarbeidsrådet Nord avholdt møte den 20. mai 2003 og det ble gjort følgende vedtak i ovennevnte sak:

"Samarbeidsrådet Nord ser positivt på at det innledes et forsknings-/utredningsarbeid på ulike innflytelsesfaktorer som påvirker miljøet i våre nordlige havområder.

Fiskerne har lenge etterlyst flerbefandtsforskning, der beskatning og annen innflytelse på ulike fiskebestander sees i sammenheng. At utredningsprogrammet også vil omfatte andre forhold enn fiskeri som påvirker miljøet og økosystemet er positivt.

Utredningsprogram for fiskerivirksomheten.

Det geografiske utrednings området

Nr. 2 Det synes noe underlig at det geografiske området for utredningen skal avgrenses mot norskekysten til 1 n.m. av grunnlinjen og nord for Lofoten. Det sies imidlertid at området kan utvides til å gjelde også innenfor denne grense dersom det ansees for hensiktsmessig. Dette gjelder spesielt nord for Vestfjordbassenget.

Vi vet at forhold i naturen og menneskelig aktivitet også langs kysten og inne i fjordene, har stor påvirkning på fiskeri, petroleumsvirksomhet og skipsfart, og på sammenhengen mellom disse virksomheter. Eksempler på dette er:

- Variasjon i ferskvannsavrenning, både naturlig variasjon og variasjon p.g.a. kraftutbygging.
- forurensende utslipp fra land. .
- Ulike former for oppdrett av levende organismer i havet.
- Varierende fangstintensitet på arter som gyter langs kysten og i fjordene, og lever store deler av sine liv i Barentshavet/Norskehavet.

Nr. 2 Utredningsprogrammet må inkludere også kysten og fjordene og hele Vestfjordbassenget.

<p>Nr. 2 Vurdering og oppfølging</p>
<p>Se Nr. 1</p>

Innholdet i programmet

Det foreliggende forslag til utredningsprogram er svært omfattende og fokuserer på mange av de forhold som fiskerne lenge har ønsket klarhet i:

- Sammenhengen mellom styrken i fiskebestandene og beskatningen av sjøpattedyr.
- Samfunnsøkonomiske og økologiske effekter av å fiske med ulike redskap og ulike fartøystørrelser.
- Konsekvensene av å beskatte arter på ulike trinn i næringskjeden, m.fl.

Nr. 3 Tabellen over tema, konsekvensområder og konsekvensvariabler er langt på vei dekkende. Det er imidlertid et spørsmål om ikke temarekken som omhandler det biologiske miljø burde suppleres med introduserte arter; herunder spesielt kongekrabbe.

Nr. 3 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle Utredningene</p> <p>Hovedpoenget med å utarbeide konsekvensvariabler er at de samlet skal gi en beskrivelse av tilstanden til økosystemet i Barentshavet. Å inkludere kongekrabbe som en konsekvensvariabel vil etter vår mening ikke bidra til å øke denne kunnskapen nevneverdig da arten kun er utbredt i de østlige deler av Barentshavet, samt at dagens kunnskap om artens økologi og levested er så begrenset at den ikke vil ha en praktisk verdi som indikator pga. kunnskapsmanglene.</p>

To forhold som fiskerne har fokusert mye på de siste årene er ikke spesielt nevnt i utredningsprogrammet.

Nr. 4

- Sjøpattedyrenes forstyrrelse av gyteprosessen spesielt hos kysttorsk.
- Eventuell negativ innvirkning på gyteprosessen til ulike fiskeslag ved å etablere oppdrettsvirksomhet på eller nær gytefelt.

Nr. 4 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>En eventuell påvirkning av gyteprosessen til kysttorsk av sjøpattedyr er en interessant problemstilling for områder med lokale selbestander. Imidlertid er kunnskapen om dette problemområdet begrenset, og det vil derfor være fånyttet å utrede problemstillingen når vi allerede nå vet at dette er et kunnskapshull. Innspillet vil imidlertid bli tatt med i kunnskapshull som vil påpekes i utredningen.</p> <p>Effekten av oppdrettsvirksomhet på gyteprosessen til ulike fiskeslag utredes i disse dager i regi av Fiskeridirektoratet. Denne rapporten og konklusjonene derfra vil bli tatt med i utredningen om effekter av fiskeri.</p>

Det første forholdet er ikke av ny dato, men antas å kunne være svært utslagsgivende i dagens situasjon, med en svært dårlig balanse i forholdet mellom beskatningen av fiskeressursene og beskatning av sjøpattedyrressursene.

Fiskerne opplever i betydelig større grad enn tidligere at sel, og i noen grad nise, jager kysttorsk ut av sine naturlige gyteområder på fjordpollene. Gytingen blir da å foregå spredt ute på fjordene og langs kysten; sannsynligvis med dårlig befruktning og dårlig overlevelse av egg og larver som resultat.

Når det gjelder oppdrettsvirksomhetens eventuelle innvirkning på gyteprosessen for kysttorsk og andre arter, så er det satt i gang forskning på problemstillingen.

Det er av stor betydning at kyst- og fjordområdene tas med i utredningsprogrammet, og at det fokuseres på problemstillingen rundt nevnte forhold som kan innvirke sterkt på gyteprosessen hos fisk, og dermed på styrken av de ulike fiskebestander.

Mange forhold som bør og skal utredes ligger i grenselandet mellom de fire definerte utredningsområdene. Man er i utgangspunktet blitt enige om hvilket utredningsområde grensetilfellene skal tilhøre.

En del forhold, som for eksempel ulike samfunnsmessige forhold, blir tatt opp innen flere av utredningsområdene.

Nr. 5 Det vil være av stor betydning at utredningsprogrammet for fiskeri tar for seg konsekvensene for fiskerisektoren ved sterk politisk og samfunnsmessig fokusering på næringer eller virksomheter som ansees mer viktig over et begrenset tidsrom. Et eksempel kan være konsekvensene for rekruttering, utbygging av infrastruktur og andre fiskerirelaterte forhold dersom lokale og regionale myndigheter flytter fokus over fra fiskeri- til petroleumsvirksomhet i utbyggingsfasen av Snøhvitprosjektet.

Nr. 5

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen

Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en utredning av effekter av fiskeriaktivitet på naturen og samfunnet. Andre utredninger vil vurdere hvilke effekter disse aktivitetene har på samfunnsmessige forhold og næringer, inkludert fiskeri. En sammenfatning av konsekvenser, avveining og helhetlig vurdering vil bli gjort i forbindelse med selve forvaltningsplanen og på grunnlag av de sektorvise utredningene som nå foretas. Høringsinstansen etterlyser her en omfattende utredning av effekter av annen næring på fiskerinæringen og samfunnet. Prosjektgruppen mener at en del omfattende samfunnsmessige problemstillinger først og fremst hører hjemme i vurderingen av samlede effekter, samt i utarbeidelsen av selve forvaltningsplanen. Man vil i selve utredningen søke å beskrive sekundære effekter deskriptivt. Man vil dermed ikke gjøre forsøk på å tallfeste de sekundære effektene i utredningsfasen.

Konsekvensutredning gjennom scenarieanalyser.

Det erkjennes at det ikke er mulig å gjennomføre scenarieanalyser for alle mulige fiskerier og arter innenfor tidsrammen for utredningen.

I forslaget nevnes torsk, lodde, sild og reke som eksempler på viktige kommersielle arter det må fokuseres på.

- Nr. 6** Selv om seien ikke er utelukket som scenarieobjekt bør det nevnes at dette er en interessant art uten klart definert vandringsmønster, og som har stor betydning både kommersielt og i økosystemet, uten at det er lagt særlig stor forskningsinnsats på arten.

Nr. 6 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Faglig sett er dette et poeng. Lignende argumentasjon kan brukes for en håndfull andre kommersielt og økologisk viktige arter i Barentshavet. Imidlertid ser vi ikke noe behov for å utrede flere arter enn de som ligger inne i programmet da de som er valgt er de mest sentrale artene i økosystemet. Ved å utrede disse vil vi kunne danne oss et fullgodt bilde av effekter av ulik aktivitet på økosystemet. Å inkludere flere arter vil etter vår mening derfor ikke bidra i vesentlig grad med å forbedre utredningen.</p>

- Nr. 7** Av faktorene som ligger til grunn for foreslåtte scenarier for modellering av bestandsstørrelser, er økt fiskepress mot tidligere lite utnyttede arter, og på et lavere trofisk nivå enn i dag. Her vil det være i interessant å legge til grunn fiske på krill og rødåte som det synes å være interesse for i ulike miljøer. Fiske på lavere trofiske nivåer må ikke settes i gang før forskningsresultat viser at det er tilrådelig.

Nr. 7 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Dette er tatt hensyn til jf. Kap 3.2, scenario 3</p>

2.3 *LENVIK KOMMUNE*

Vedtak:

1. Komiteen for næring og naturforvaltning slutter seg til konklusjonen i saka. Uttalelsen oversendes Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet.

Konklusjon/uttalelse:

Barentshavet er et ressursmessig meget viktig område. Barentshavet er svært miljøfølsomt. Ved oljevirksomhet i Barentshavet vil operatørene møte miljøforhold i form av mørketid, kulde og ising/isforhold som er ukjent fra andre deler av norsk sokkel. Det er viktig å ivareta og sikre sårbare stadier av egg og larver av viktige fiskeressurser. Det bør, for å beskytte det spesielle produktive og økologiske meget viktige område i vannmassene nær iskanten ikke tas unødvendige sjanser. Det er nødvendig med å få utviklet tilfredsstillende vernetiltak

- Nr. 8** Lenvik kommune forutsetter at oljevernberedskapen videreutvikles og styrkes med omsyn til de spesielle klimatiske forhold på strekningen Lofoten -Barentshavet. Videre at havstrømmene i det aktuelle område nøye vurderes med tanke på larver og fiskeyngel. De økologiske forhold må vies stor oppmerksomhet. Det bør løpende utvikles forsknings- og overvåkningsprogram knyttet til forskningsinstitusjoner i landsdelen. Værvarslingsradaren må så snart som mulig komme på plass i nord slik at dårlig vær og lavtrykk raskest mulig kan bli meldt.

Nr. 8**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Forvaltningsplanen

Denne uttalelsen ligger på utsiden av Utredning Fiskeri, kommentarene vil bli videreformidlet til arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen.

2.4 NORGES FISKERIHØGSKOLE (NFH)

Norges fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø, har ingen kommentarer til høring av utredningsprogram for fiskeriaktivitet.

2.5 LOFOTRÅDET

Lofotrådet som er et fellesorgan for de seks kommunene i Lofoten mener initiativet til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet er et viktig og framtidsrettet initiativ. Rådet mener også det er riktig at det legges opp til en økosystembasert forvaltning av våre havområder.

I denne sammenheng vurderes det som en rett prioritering at det settes inn utredningsinnsats for å analysere konsekvenser i tilknytning til feltene fiskeri, skipstrafikk, ytre påvirkninger og petroleumsvirksomhet.

Lofotrådet mener de forslag til konsekvensutredninger som er lagt fram fanger opp sentrale problemstillinger og er basert på tilfredsstillende faglig utredningsmetodikk, men rådet vil peke på noen vesentlige mangler/svakheter i oppleggene:

Nr. 9 Analyseområdet må ikke avgrenses til yttersida av Lofoten, men omfatte hele Lofoten.

Både Lofotens geografiske posisjon som "utstikker" i havområdet og Lofoten som gyteområde og vandringsområde for viktige fiskeslag tilsier at analysen må omfatte hele regionen. I tillegg er det ut fra samfunnsøkonomiske og næringsøkonomiske perspektiver viktig å ha et særskilt fokus på Lofoten. Regionen er fiskeriavhengig, har en internasjonal profil i sjømatssammenheng og er et av landets mest kjente reisemål innen turisme. Dette gjør at regionen influerer på utvikling og økonomi også i en langt større sammenheng som har effekt for mange andre regioner.

Nr. 9**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Forvaltningsplanen og mandat for utredningene

Se **Nr. 1**

Nr. 10 For yttersida og for regioner som stikker ut i havområdet må analyseområdet ikke avgrenses til en nautisk mil fra grunnlinja, men omfatte både strandsone og tilstøtende Border og skjærgårdsområder.

Arbeids- og ansvarsdelingen som er nevnt i forhold til "kommunalt territorium " og "statlig territorium " må ikke være styrende for analysearbeidet når det gjelder yttersida og regioner som stikker ut i havområdet. Det bør være velkjent at både gyting og kystfiske finner sted i flere fjorder og meget nær land. I tillegg er strandsonen et av de viktige utfartsmål for store deler av den internasjonale turismen i en region som Lofoten. Fiskeværene og de fleste andre samfunn er lokalitet ved havet og mange viktige naturområder (eks. fugleliv) er registrert i overgangen mellom sjø og land.

Nr. 10

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen og mandat for utredningene

Jf. **Nr. 1**. I tillegg vil vil konkret ta til følge forslaget om å vurdere effekten av fiskeri på turistnæringen i utredningsområdet på lignende måte som det er gjort for effekter av petroleumsvirksomhet på turistnæringen i ULB.

Nr. 11 Tidsrammene for analyse- og utredningsarbeidet kan synes noe knappe.

Opplegget vil både fordre at arbeidet går i dybden og i bredden. I tillegg kan det avdekkes kunnskapshull som det bør arbeides med å "fylle"

Nr. 11

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen og mandat for utredning

Barentshavet påvirkes i dag av ulike former for menneskelig aktivitet. Utredningene som nå gjøres tar sikte på å få fram konsekvensene av de ulike aktivitetene og å se disse i sammenheng, basert på eksisterende kunnskap. Et viktig ledd i utredningsarbeidet er imidlertid å få klarlagt områder hvor kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt og hvilken betydning dette har for aktuelle beslutningsgrunnlag. Utredningene skal videre komme med konkrete forslag til hvordan manglende kunnskap kan følges opp, gjennom for eksempel utvikling av økt kunnskap gjennom utredning og forskning eller at det utfra føre-var-prinsippet bør stilles særlige krav, begrensninger eller vilkår for virksomhet. Gjennom en slik tilnærming anses tidsrammene og de økonomiske rammene for utredningsarbeidet for tilstrekkelig. Tidsplanen er også blitt revidert i flere omganger for å ivareta nye momenter som har kommet til i prosessen og som har gjort endringer nødvendig. Etter gjennomgang av høringsuttalelsene er derfor tidspunktet for utsending av utredningene utsatt til 1. mars 2004 og tidspunktet for slutføring av utredningene utsettes med seks måneder, til 1. september 2004.

Miljø- og Ressursbeskrivelsen, og rapporten om spesielt verdifulle områder ble utarbeidet som en del av faktagrunnlaget for utredningene. I ettertid synes det klart at det hadde vært behov for mer tid til kvalitetssikring av disse. Rapportene vil derfor bli gjenstand for en ytterligere kvalitetssikring og oppdatering på et senere tidspunkt. Det tas også sikte på å slå sammen rapportene slik at de kan danne et referansedokument for det videre arbeidet med forvaltningsplanen og iverksettingen av denne.

Noen viktige kunnskapsbehov vil på grunn av sin egenart nødvendigvis også være udekket når forvaltningsplanen i første omgang presenteres. Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitutt har i dokumentet "Kunnskapsbehov for området Lofoten – Barentshavet. Supplement til miljø- og ressursbeskrivelsen" beskrevet de viktigste kunnskapsmanglene knyttet til nåtilstanden i Barentshavet. HI og NP har identifisert økologiske interaksjoner, fordeling av sjøfugl og sjøpattedyr

gjennom året, bunnsamfunn og fiskeristatistikk som essensielle enten for den helhetlige forvaltningsplanen som sådan, eller for de enkelte delutredningene, med særlig vekt på konsekvenser av petroleumsvirksomhet, fiskeri og skipstrafikk. HI og NP konkluderer med at ved viktige kunnskapsmangler bør "føre-var prinsippet" benyttes, dvs. at det ved avgjørelser legges inn en sikkerhetsmargin for å unngå utilsiktet miljøpåvirkning som følge av begrenset kunnskap om aktivitetens effekt på miljøet.

De enkelte konsekvensutredningene vil også identifisere manglende kunnskap og redegjøre for hvordan dette påvirker beslutningsgrunnlaget. ULB har bl.a. identifisert sjøfugl som et spesielt viktig tema, som omtales slik: "Dette gjelder spesifikt for sjøfugl, hvor en del data er av eldre årgang, samt at det mangler data for enkelte geografiske områder, årstider og bestander. Sjøfugl er særlig sårbare for oljepåvirkning, og benyttes derfor ofte som indikatorparameter for å måle miljørisikoen fra offshore petroleumsvirksomhet. Dette understreker viktigheten av å ha god kunnskap om forekomst og utbredelse av sjøfugl innen influensområdet for en virksomhet. Det er derfor foreslått en prosess hvor sektormyndigheter, næring og fagmiljø vil etablere et program for kartlegging og oppfølging av sentrale sjøfuglbestander i dette geografiske området."

Det er ikke forventet at kunnskapshull skal fylles i løpet av utredningen. Utredningens oppgave vil derfor kun være å påpeke disse, samt skissere måter de kan fylles på. Det tas sikte på at det vil bli etablert et oppfølgingssystem for forvaltningsplanen som sikrer en hensiktsmessig oppdatering, bl.a. som følge av at ny kunnskap som avdekkes gjennom overvåking og forskning.

Andre viktige momenter fra høringsmøtet i Svolvær 08.05.03

Lofotrådet mener også at flere av de innspill som ble gitt under høringsmøtet i Svolvær bør vurderes av de ansvarlige instanser for utrednings/analysearbeidet, eksempelvis:

- **Nr. 12** Samfunnsmessige konsekvenser ser ut til å være viet lite oppmerksomhet i analyseopplegget og bør opprioriteres. Det er mange sårbare og fiskeriavhengige samfunn i analyseområdet.

Nr. 12 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Fokuset i utredningsprogrammet er utvilsomt biologisk, og vurderingen av de samfunnsmessige effektene kunne vært mer omfattende. Samtidig anser vi at en del omfattende samfunnsmessige problemstillinger først og fremst hører hjemme i vurderingen av samlede effekter, der effekter av alle aktiviteter skal vurderes samlet, samt i utarbeidelsen av selve forvaltningsplanen.</p>

- **Nr. 13** Økonomiske konsekvenser av forurensningssituasjoner må ikke bare knyttes til aksjoner for begrensning og opprydding, men også til konsekvenser i markedene for marine produkter og turisme.

Nr. 13 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Dette er mest relevant for utredning skipstrafikk i forbindelse med store oljeutslipp slik som etter "Torrey Canyon" og "Braer" forlisene, jf. Scenarier for oljeutslipp, men noen aspekter vil også bli tatt</p>

opp i utredning fiskeri. Når det gjelder scenarier for oljeutslipp fra skipstrafikken vil vi se på økonomiske konsekvenser av utslipp (Forslag til Utredning Skipstrafikk, pkt. 2.1, s.7).

- **Nr. 14** Fokuset på preventive tiltak for områder som Lofoten må bli sterkere, for eksempel seilingsleder, bedre sjøkart, taubåtbereidskap, m.m.

Nr. 14 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk
Dette vil bli tatt opp i Utredning Skipstrafikk.

- **Nr. 15** Utredningene må også være handlingsrettet og vektlegge anbefalinger som kan gi føringer i det etterfølgende planarbeid.

Nr. 15 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene
Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en analyse som er satt i verk for å forstå effekten av dagens fiskeriaktivitet på økosystemet og samfunnet gitt dagens rammer og regulering.
Vurdering av eventuelle tiltak forutsettes å komme i en senere fase..

Lofoten som eksempelregion for scenariene

Viktigheten av å tydeliggjøre og konkretisere konsekvensanalyser og scenarier er stor. Alternativet er ofte generelle beskrivelser som kan være vanskelige å knytte til samfunnsliv og næringsaktivitet.

- **Nr. 16** Lofotrådet foreslår derfor at Lofoten eller deler av Lofoten anvendes som case i dette arbeidet, i tillegg til det generelle arbeid som gjennomføres. Beskrivelsene vil da kunne knyttes til en region som i betydelig grad er relatert til Barentshavet.

Nr. 16 Vurdering og oppfølging
Relevans: alle utredningene
Lofoten er en viktig region for økosystemet og samfunnet i utredningsområdet. Samtidig vil det være feil å fremheve denne foran andre regioner i en evaluering av effekter av fiskeri i hele utredningsområdet.

Presentasjon av resultatene fra konsekvensanalysene.

Nr. 17 Med bakgrunn i et informativt høringsmøte og den betydning saka har for regionen vil Lofotrådet invitere de deltakende departement, direktorat og forskningsinstitusjoner til å presentere resultatene av analysene i Lofoten når arbeidet er utført.

<p>Nr. 17</p> <p>Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: alle utredningene</p> <p>Det legges opp til at resultatene fra utredningene skal presenteres på åpne møter i regionen på samme måte som presentasjonene av forslagene til utredningsprogram. Hvor disse møtene blir lagt er ikke planlagt, men ettersom vi hadde et møte i Svolvær i mai vil det være naturlig at resultatene fra utredningene også legges frem i Lofoten.</p>

I tilfelle det i Lofoten blir arbeidet videre med utfyllende innspill til de framlagte forslag til utredninger vil disse bli ettersendt innen den utvidede tidsfrist.

2.6 *EKSPORTUTVALGET FOR FISK*

Ekspertutvalget for fisk har ingen kommentarer.

2.7 *OLJEINDUSTRIENS LANDSFORENING (OLF)*

Nr. 18 Utredningsprogrammet er meget bra, men OLF savner en grundigere behandling av tema sameksistens under kap 3.3.5. Kapitlet har så mye fokus på konfliktpotensialer. Isteden bør man vise til historien og erfaringer fra 30 års sameksistens i Nordsjøen, og peke konkret på hvilke utfordringer man står ovenfor i nordområdene.

<p>Nr. 18</p> <p>Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Denne problemstillingen er tatt hånd om i en egen utredning i regi av Olje- og Energidepartementet, og vil legges til grunn for behandlingen av spørsmålet knyttet til arealkonflikter i utredning Fiskeri.</p>

2.8 *NORGES FISKARLAG*

Bakgrunnen for å utarbeide en helhetlig forvaltningsplan er at dette skal kunne bli et verktøy for mer helhetlig og økosystembasert forvaltning. I dette ligger utvidet kunnskap og forståelse av alle forhold som kan påvirke eller ha effekter for økosystemet, herunder aktiviteter som kan påvirke miljøtilstanden, ressursgrunnlaget og/eller mulighetene for å utøve næringsaktiviteter.

Nr. 19 Det er i kapittel 3.1 forslått å avgrense utredningene til området fra Lofoten i sør til norsk del av Barentshavet i nord. Videre at skal området utenfor 1 n mil av grunnlinjen inngå, men der det er naturlig å se på området innenfor skal aktiviteter også her tas med.

- Nr. 19** Norges Fiskarlag vil vise til at denne avgrensning vil medføre at effekter som kan ha betydning for en helhetlig forståelse av økosystemet ikke blir tilstrekkelig belyst. Av denne grunn bør grensen for utredningsområdet gå helt inn til kysten.

Nr. 19 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen og mandat for utredningene Se Nr. 1

Det er kjent at forhold – både menneskelige og naturskapte – har stor påvirkning på områdene utenfor, og for å få en helhetlig forståelse må områdene innenfor 1 n mil av grunnlinjen inkluderes.

- Nr. 20** I tabell 2.1 foreslås felles konsekvensvariabler som analyseres. Det fremgår ikke klart om dette også skal settes inn i en historisk utvikling (tidsvarasjoner). Spesielt bør dette tas hensyn til når det skal vurderes gytebiomasse mv.

Nr. 20 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Det historiske perspektivet skal selvfølgelig taes i betraktning under evaluering av effektene av en aktivitet på konsekvensvariablene.

- Nr. 21** Det er også foreslått vurdering av truede arter. Norges Fiskarlag vil spesielt be om at det her også blir foretatt en gjennomgang av definisjonen for truede arter og om listene er fullt ut oppdatert. Videre bør det vurderes om det er andre arter som skal inngå i sjøfuglboksen” for å se om menneskelig aktivitet (påbud og reguleringer) kan ha bidratt til å påvirke antall og utbredelse.

Nr. 21 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene En definisjon av hva som er en truet art er vanskelig, og det er riktig at den nasjonale rødlista med få unntak ikke er god for marine arter. Imidlertid er kriteriene som brukes som grunnlag for rødlista relevante, og man ønsker å bruke disse til å vurdere truet til marine arter som ennå ikke er oppført i listen. Relevante fagmiljøer vil derfor bli bedt om å vurdere artsutvalget for truede arter som konsekvensvariabler, og på grunnlag av dette vil artene i så stor grad som mulig bli eksplisitt listet som konsekvensvariabler. Utredningen vil imidlertid utelukkende forholde seg til nomenklaturen i eksisterende rødliste, da rødlista er et metodisk vurdert virkemiddel. Nye definisjoner og rødlistekategorier vil måtte spilles inn og vurderes neste gang rødlista skal revideres. Vi har foretatt et kvalifisert utvalg av arter som vi mener er representativt for økosystemet i Barentshavet. Å utvide dette utvalget vil etter vår mening ikke gi ytterligere informasjon som vil styrke utredningene.

Kapittel 2.4 henleder oppmerksomheten til vurdering av sårbarhet. Her foreslås det å identifisere særlige verdifulle naturområder og at disse skal legges inn som webadresser.

- Nr. 22** Norges Fiskarlag vil tilrå at det gjøres en vurdering av hva som kan defineres som særlige verdifulle naturområder. Ut fra denne vurdering (definering) bør det foretas en vurdering av hvilke aktiviteter kan ha påvirkning av reversibel eller irreversibel karakter. Dette vil ha stor betydning i et arbeid med en helhetlig forvaltning i området.

Nr. 22 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Dette er gjort, jf. dokumentet <i>"Identifisering av særlig verdifulle områder i Lofoten – Barentshavet"</i> skrevet av E. Olsen og C.H. von Quillfeldt, 2003 (tilgjengelig på www.imr.no) som er en grunnlagsstudie for alle delutredningene knyttet til den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. Effekten av de ulike aktivitetene på de områdene som denne rapporten peker ut vil bli vurdert i hver enkelt delutredning.</p>

I presentasjonen av de ulike fiskerier heter det under "Bunnfiskerier" at

- Nr. 23** "alle de konvensjonelle redskapene garn, line, teiner og juksa er relativt lite selektive redskaper som vil fange flere typer fisk i området, og derved medføre en del bifangst også av ikke-målarter".

- Nr. 23** Dette er en meget upresis beskrivelse og en sammenblanding av fakta og påstander. De nevnte redskaper er blant de mest selektive redskaper. Når det videre uttales at de kan medføre en del bifangst også av ikke-målarter, må det framgå hvordan man definerer målarter og ikke-målarter. Dersom utredningen legger til grunn at det er et rent selektiv fiske som er målet, vil dette være feil fokusering.

Nr. 23 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Tas til følge og rettes opp i utredningsprogrammet.</p>

Det er også vist til at økt fokus omkring effekten av bunntåling på bunnfaunaen bør utredes, herunder effekten av at ungfisk tiltrekkes områder som nylig er trålt.

- Nr. 24** Her vil Norges Fiskarlag vise til de undersøkelser som ble igangsatt ved HI for å se på effekten av bunntåling og snurrevad på bunnfaunaen, og be om at disse blir tatt hensyn til i utredningen.

Nr. 24**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Det har hele tiden vært intensjonen at pågående forskning skal legges til grunn så lenge denne har kommet så langt at vi kan trekke noen konklusjoner fra den.

Norges Fiskarlag er enig i beskrivelsen av økosystemet, slik dette er gjort i 3.1.3. Særlig beskrivelsen av at disse systemene er dynamiske og i stadig forandring, samt at slike forandringer kan komme uten menneskelig påvirkning.

Nr. 25 Kapittel 3.2 beskriver forskjellige scenarier og hvilke faktorer som skal legges inn. I dette bør også reguleringene legges inn som faktor for å se på effektene av beskatningspress og beskatningsmønster, ettersom disse i stor grad påvirker både fiskemønster og uttak.

Nr. 25**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Jf. **Nr. 15**.

Det erkjennes at det ikke er mulig å gjennomføre scenarieanalyser for alle mulige fiskerier og arter innenfor tidsrammen for utredningen.

I forslaget nevnes torsk, lodde, sild og reke som eksempler på viktige kommersielle arter det må fokuseres på.

Nr. 26 Selv om seien ikke er utelukket som scenarieobjekt bør det nevnes at dette er en interessant art uten klart definert vandringsmønster, og som har stor betydning både kommersielt og i økosystemet, uten at det er lagt særlig stor forskningsinnsats på arten.

Nr. 26**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Se **Nr. 6**

Nr. 27 Av faktorene som ligger til grunn for foreslåtte scenarier for modellering av bestands-størrelser, er økt fiskepress mot tidligere lite utnyttede arter, og på et lavere trofisk nivå enn i dag. Her vil det være interessant å legge til grunn fiske på krill/rødåte som det synes å være interesse for i ulike miljø. Fiske på lavere trofiske nivåer må ikke settes i gang før forskningsresultat viser at det er tilrådelig.

Nr. 27 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 7

Nr. 28 I innledning til tabell 3.1 heter det at "I kolonnene under hvert tema er det vist eksempler på kjente effekter et gitt fiskeri har på disse".

Nr. 28 Ikke overraskende mener Norges Fiskarlag at dette er et feil utgangspunkt, ettersom ikke alle beskrivelser er kjente effekter, men mer påstander som ikke er eller kan bli dokumentert. Eksempelvis vises det til arealkonflikt. Det blir feil å benytte begrepet arealkonflikt som en kjent effekt når det snakkes om konvensjonelle redskaper og disses innvirkning på andre redskaper.

Nr. 28 Norges Fiskarlag vil tilrå at det foretas en gjennomgang av begrepene som legges til grunn for beskrivelsene av effektene de enkelte fiskeriene har for andre, slik at en unngår slike misoppfatninger.

Nr. 28 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Vi forstår at ordet "konflikt" har en negativ klang. Arealkonflikt er imidlertid det eneste dekkende begrepet som beskriver uoverenstemmelser mellom ulike fiskerier, mellom fiskerier og andre næringer, og mellom fiskerier og andre interesser (vern, turisme, reindrift m.fl.) om bruken av et sjøområde. Slike uoverenstemmelser har vært et problem, og vil sikkert fortsette å være det i fremtiden, og forsøke å beskrive hvordan ulike fiskerier bidrar til slike vil være en av mange oppgave i utredningen.

Nr. 29 Norges Fiskarlag reagerer på at det i en norsk utredning om mulige effekter på naturressurser, miljø og samfunn blir vist til at det er politisk kontroversielt med både sel- og hvalfangst. Det forutsettes at dette er forhold i andre land som beskrives og ikke at det i Norge er politisk kontroversielt med slik fangst. Heller ikke samfunnsmessig kan det sies at det i Norge er kontroversielt med slik fangst, så lenge denne foregår innenfor biologisk akseptable rammer.

Nr. 29 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Kommentaren tas til følge og formuleringen "Politisk kontroversielt" fjernes fra tabellen og erstattes med "verdiskaping og sysselsetting".

Forhold som ikke er nevnt, men som bør tas med.

To forhold som fiskerne har fokusert mye på de siste årene er ikke spesielt nevnt i utredningsprogrammet.

Nr. 30 Sjøpattedyrenes forstyrrelse av gyteprosessen spesielt hos kysttorsk.

Nr. 30 Eventuell negativ innvirkning på gyteprosessen til ulike fiskeslag ved å etablere oppdrettsvirksomhet på eller nær gytefelt.

Nr. 30 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Se Nr. 4

Det første forholdet er ikke av ny dato, men antas å kunne være svært utslagsgivende i dagens situasjon, med en svært dårlig balanse i forholdet mellom beskatningen av fiskeressursene og beskatning av sjøpattedyrressursene.

Fiskerne opplever i betydelig større grad enn tidligere at sel, og i noen grad nise, jager kysttorsken ut av sine naturlige gyteområder på fjordpollene. Gytingen blir da å foregå spredt ute på fjordene og langs kysten; sannsynligvis med dårlig befruktning og dårlig overlevelse av egg og larver som resultat.

Når det gjelder oppdrettsvirksomhetens eventuelle innvirkning på gyteprosessen for kysttorsk og andre arter, så er det satt i gang forskning på problemstillingen.

Det er av stor betydning at kyst- og fjordområdene tas med i utredningsprogrammet, og at det fokuseres på problemstillingen rundt nevnte forhold som kan innvirke sterkt på gyteprosessen hos fisk, og dermed på styrken av de ulike fiskebestander.

Mange forhold som bør og skal utredes ligger i grenselandet mellom de fire definerte utredningsområdene. Man er i utgangspunktet blitt enige om hvilket utredningsområde grensetilfellene skal tilhøre.

En del forhold, som for eksempel ulike samfunnsmessige forhold, blir tatt opp innen flere av utredningsområdene.

Nr. 31 Det vil være av stor betydning at utredningsprogrammet for fiskeri tar for seg konsekvensene for fiskerisektoren ved sterk politisk og samfunnsmessig fokusering på næringer eller virksomheter som ansees mer viktig over et begrenset tidsrom. Et eksempel kan være konsekvensene for rekruttering, utbygging av infrastruktur og andre fiskerirelaterte forhold dersom lokale og regionale myndigheter flytter fokus over fra fiskeri- til petroleums-virksomhet i utbyggingsfasen av Snøhvitprosjektet.

Nr. 31 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Se Nr. 5

2.9 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

Olje- og energidepartementet har ingen kommentarer til utkastet.

2.10 OLJEDIREKTORATET

OD har vurdert saken, og er av den oppfatning at programmet legger opp til en grundig og dekkende vurdering av konsekvensene av fiskeriaktiviteten i området Lofoten -Barentshavet.

OD har følgende kommentarer til utredningsprogrammet.

1.4. Avgrensning mot andre sektorutredninger

Nr. 32 Selv om en har blitt enige om en praktisk arbeidsdeling, vil vi anbefale at en i utredningsarbeidet gjør seg kjent med den dokumentasjon som er og blir utgitt i forbindelse med Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet (ULB).

Nr. 32 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene
Resultater fra utredningsarbeidet i forbindelse med ULB vil bli brukt der det er aktuelt.

3.4. Spesifikke utredningsoppgaver

Nr. 33 I forbindelse med utredning av effekter vil det være nyttig at en framskaffer mest mulig konkrete utslippstall/mengder til luft og sjø, og at en i tillegg også synliggjør hvilke mål og ambisjoner fiskeri flåten og havbruksnæringen har for reduksjon av utslipp til luft og sjø.

Nr. 33 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri og skipstrafikk
Å skaffe til veie best mulig data om utslipp fra fiskeflåten vil bli gjort.
Synliggjøring av utslippsmål fra fiskeflåten er en problemstilling som vil bli tatt opp i utredning skipstrafikk.

Nr. 34 Vi vil for øvrig sterkt anbefale at de enkelte delutredningene blir grundig gjennomgått av kompetent fagmiljø.

Nr. 34**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet er gitt et ansvar å gjennomføre utredningsarbeidet knyttet til utredning fiskeri. Institusjonene vil der vi ikke har egen kompetanse trekke inn eksterne fagmiljøer der dette anses relevant. Når utredningen er ferdig vil den først bli sendt på intern høring i Styringsgruppen for forvaltningsplanen for Barentshavet, der offentlige faginstitusjoner vil få anledning til å gå gjennom denne og komme med innspill. Når utredningen er godkjent av Styringsgruppen vil den sendes ut på offentlig høring der alle som ønsker kan foreta en kvalitetskontroll og komme med kommentarer og innspill. Vi anser derfor at kvaliteten og habiliteten av utredningen blir tatt vel hånd om gjennom en slik åpen og grundig høringsprosess.

2.11 NORGES KYSTFISKARLAG

Norges Kystfiskarlag har av praktiske årsaker valgt å gi en samlet uttalelse for de tre utredningsprogrammene. Likelydende uttalelse sendes de tre ansvarlige institusjoner.

Det fremmes følgende merknader til utredningsprogrammene:

Generelle merknader:

Norges Kystfiskarlag er svært fornøyd med utgangspunktet for de tre utredningsprogrammene. Utredningene vil dersom de gjennomføres på en grundig og utfyllende måte, kunne gi et godt grunnlagsmateriale for å vurdere fremtidig aktivitet og forvaltning i Barentshavet. Norges Kystfiskarlag beklager imidlertid den svært begrensede tidsramme og økonomi som er stilt til rådighet i prosjektet. Norges Kystfiskarlag har ingen tro på at det vil være mulig å gjennomføre et tilfredstillende godt arbeide innenfor så begrensede rammer.

Barentshavet er et av våre viktige havområder, og en forsvarlig og helhetlig forvaltning på alle de områder som inngår i utredningsprogrammet vil være av stor betydning for fremtiden. Det er derfor avgjørende at en utredning med tanke på å legge grunnlag for en helhetlig forvaltning gis tilstrekkelig tid og ressurser til å gjennomføre et godt grunnarbeid.

Nr. 35 De begrensede ressurser som i dette tilfelle er stilt til disposisjon i forhold til omfanget av utredningsprogrammene bidrar etter Norges Kystfiskarlags syn til å bryte ned prosjektets legitimitet og troverdighet.

Nr. 35**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Utredning Fiskeri og Skipstrafikk

Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet er pålagt denne oppgaven av Fiskeridepartementet innenfor etatenes egne rammer. Arbeidet som blir gjort vil bli fagmessig utført i henhold til det endelige utredningsprogrammet.

- Nr. 36** Norges Kystfiskarlag finner grunn til å stille spørsmål ved den korte tidsrammen for prosjektet, og frykter at de begrensninger som er satt vil medføre at utredningsprogrammets viktigste funksjon vil være å legitimere oppstart av petroleumsvirksomhet i Barentshavet. Norges Kystfiskarlag er på denne bakgrunn svært skeptisk til den rolle utredningsprogrammene vil kunne bli tillagt.

Nr. 36**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

For diskusjon om tidsrammer se: **Nr. 11**.

Tidsrammene for ULB og spørsmålet om en eventuell oppstart av videre petroleumsvirksomhet er politiske beslutninger som ligger utenfor mandatet til Utredning Fiskeri. Det er Olje- og Energidepartementet som er ansvarlig for utredningen av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet (ULB). Vi viser derfor til brev fra Olje- og energiministeren til Stortinget av 28. november 2002 der det bl.a. heter at "Arbeidet med utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet (ULB) har, slik jeg ser det, to formål. Den skal ligge til grunn for regjeringens behandling av spørsmålet om betingelser og forutsetninger for helårig petroleumsvirksomhet i området, og den skal være ett av grunnlagsdokumentene for den helhetlige forvaltningsplanen", og at "Vi vil avvente slutføringen av ULB før vi konkluderer endelig om hvilke beslutninger vi kan ta på basis av dette dokumentet". I innstillingen til St. meld. nr. 38 (2001-2002) om olje- og gassvirksomheten (Inst. S. nr 87 (2002-2003)) legger flertallet i Stortingets miljø- og energikomité til grunn at "denne konsekvensutredningen [ULB] blir så grundig og omfattende at den kan være et godt grunnlag for behandling av spørsmålet om ytterligere petroleumsvirksomhet i området". ULB er sendt på høring med høringsfrist 1. oktober 2003. Regjeringens behandling av spørsmålet om helårig petroleumsvirksomhet i området vil baseres blant annet på ULB, grunnlaget for denne, samt de innkomne høringsuttalelser til denne.

- Nr. 37** For å illustrere problemstillingen vises det til at Norges Kystfiskarlag som deltaker i arbeidsgruppen for kartlegging av fiskeriaktivitet i Barentshavet, har nedlagt et betydelig arbeide med å kartlegge fiskefelt som en del av grunnlagsmaterialet for utredningen. Dette arbeidet er i sin helhet finansiert av Norges Kystfiskarlag. Verken Fiskeridirektoratet eller Havforskningsinstituttet har i ettertid funnet midler til å digitalisere det innsamlede materialet som planlagt, og materialet vil dermed ikke kunne få den forespeilte funksjon i utredningen. Norges Kystfiskarlags finner dette svært betenkelig, og vårt arbeid synes i verste fall å være bortkastet.

Nr. 37**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

De fleste av områdene som er blitt kartlagt av Norges Kystfiskarlag er nå blitt digitalisert. Dessverre mangler den trykte førsteutgaven av rapporten "*Fiskeriaktiviteten i området Lofoten – Barentshavet*" av Fiskeridirektoratet, 2003 et av de digitaliserte kartene Kystfiskarlaget etterlyser. Denne feilen er imidlertid rettet opp, og i den oppdaterte versjonen av rapporten som er tilgjengelig på nettet (www.fiskeridir.no) er alle kartene nå tatt med.

- Nr. 38** Norges Kystfiskarlag er bekymret for at de begrensninger vi her har påpekt skal medføre at viktige kunnskapshull i utredningsarbeidet blir stående, og at dette vil svekke utredningenes legitimitet og relevans.

Nr. 38**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Se **Nr. 11** og **Nr. 36**

Ut fra de begrensede midler som er stilt til disposisjon i forhold til omfanget av utredningsprogrammene, ser Norges Kystfiskarlag det ikke hensiktsmessig å foreslå nye utredningsområder ut over de som allerede inngår i prosjektet. Innenfor de konkrete forslagene til utredningsprogram vil Norges Kystfiskarlag likevel be om at følgende områder blir prioritert:

Utredning fiskeri:

Det fremgår av høringsnotatet at et av utredningsområdene vil være effekter av en forskyvning av fiske fra kystflåten til den havgående flåten, og innad i kystflåten. Økt/reduert fiskepress og endringer i beskatningsmønsteret vil inngå blant de faktorer som skal legges til grunn for en modellering av bestandsstørrelsen. Også kystsamfunnenes sårbarhet overfor endringer i flåtestrukturen vil inngå i utredningen, jf. høringsdokumentets kapittel 3.3.6.

Dette er svært aktuelle innfallsvinkler til norsk fiskeriforvaltning og den fiskeripolitiske debatt, som etter Norges Kystfiskarlags syn aldri har vært tilstrekkelig kartlagt. Dette området må derfor vektlegges sterkt i utredningen. Også effektene av en omfordeling fra havfiskeflåten til kystfiskeflåten må tas med i en slik sammenheng.

Norges Kystfiskarlag har i en årrekke arbeidet for en mer bærekraftig forvaltning av fiskeressursene biologisk, så vel som økonomisk og sosialt. Norges Kystfiskarlag mener en forutsetning for en bærekraftig forvaltning vil være at fiskepresset reduseres og at beskatningsmønsteret endres på en slik måte at fisket i større grad retter seg mot stor voksen fisk langs kysten, og uttaket av små fisk og yngel i Barentshavet reduseres. Dette innebærer at kystflåten må prioriteres.

Nr. 39 For at en helhetlig og bærekraftig forvaltning skal kunne gjennomføres som et resultat av utredningsprogrammet, forutsetter det etter Norges Kystfiskarlags vurdering at utredningen gir utfyllende svar på hvilket forvaltningsmønster og flåtestruktur som vil gi størst utbytte, både ressursmessig (biologisk), økonomisk og samfunnsmessig, herunder hensynet til sysselsetting og bosetting. I første omgang må søkelyset rettes mot beskatningen av hvitfiskartene torsk, sei og hyse.

Nr. 39**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Jf. **Nr. 15**

Avgrensningen av det geografiske utredningsområdet vil i denne sammenheng ha avgjørende betydning. Det vises her til de innspill som fremkom på høringsmøtet i Svolvær 8. mai. Viktige fiskebestanders vandring mellom gyteområder i Lofoten og sentrale oppvekstområder i Barentshavet,

tilsier at de ulike utredningsprogrammene og den senere forvaltningsplanen må inkludere Lofoten og Vestfjorden for at det ønskede helhetsperspektivet skal være ivaretatt.

Lofoten har en sentral posisjon i norsk fiskerinæring, og utgjør et godt referansepunkt som eksempel på hvordan marginale og sårbare fiskerisamfunn vil kunne berøres av den forvaltning som legges til grunn i Barentshavet. Dette både når det gjelder fiskeri, skipstrafikk og petroleumsaktivitet.

- Nr. 40** Norges Kystfiskarlag finner på denne bakgrunn det forslag som fremkom på høringsmøtet 8. mai om å bruke Lofoten som referanse for de samfunnsmessige konsekvensanalyser som inngår i utredningsprogrammene, svært interessant.

Nr. 40 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 16

2.12 *SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD*

Sysselemannen har mottatt forslag til utredningsprogram for fiskeriaktivitet i forbindelse med utarbeiding av forvaltningsplan for Barentshavet.

- Nr. 41** Etter det Sysselemannen kjenner til foregår det en utstrakt grad av bunkring fra båt til båt i Barentshavet, også innenfor svabardmiljølovens virkeområde. Sysselemannen ønsker at omfanget, eventuelle beredskapstiltak og eventuelle konsekvenser av et uhell fra denne aktiviteten blir med i utredningsprogrammet.

Nr. 41 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk

Utover dette slutter Sysselemannen seg til det framlagte forslaget til utredningsprogram og vi ser frem til å få konsekvensutredningen til høring.

2.13 *NORSK POLARINSTITUTT*

Norsk Polarinstitutt har følgende merknader til utredningsprogrammet:

Kap 2.3 Felles data grunnlag

- Nr. 42** Vi forutsetter at også dokumentet "Kunnskapsbehov for området Lofoten –Barentshavet, Supplement til miljø- og ressursbeskrivelsen for Lofoten -Barentshavet" (NP og HI, mars 2003) legges til grunn for videre arbeid.

Nr. 42 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Tas til følge.

3.3 Spesifikke utredningsoppgaver fiskeri

Nr. 43 Konsekvenser av fiskeri på sjøfugl: Direkte uttak bør også belyses (ikke bare bifangst, jf tab. 3.1, side 17).

Nr. 43 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri NP henspeiler her til hvilke effekter et direkte uttak av byttedyr for sjøfugl, slik som lodde og sild, har på sjøfuglbestandene. Det som etterlyses er en analyse av sekundære effekter, som vi vil vurdere under pkt. 3.1.4 Økosystembetraktninger.

Nr. 44 3.3.3 Introduserte arter - kongekrabbe

Nr. 44 Siste kulepunkt: Det bør konkretiseres hva som ligger i "ulike forvaltningsregimer".

Nr. 44 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Tas til følge. Eksempler på forvaltning av kongekrabbe vil være: Fritt fiske i hele området. Bærekraftig fiske i det østlige Barentshavet mens man tillater fritt fiske vest for en angitt posisjon. Konklusjoner fra forskermøte om kongekrabbe i 2003 vil for øvrig bli brukt.

4.4 Spesifikke utredningsoppgaver havbruk

Nr. 45 Samfunnsmessige virkninger av torskeoppdrett bør utredes, f.eks. priskonsekvenser for vanlig torskefiske hvis vi får stort volum oppdrettstorsk.

Nr. 45 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dette er et uoversiktlig problemkompleks som vil være nært knyttet til forproblematikken. Videre anser

vi at problemstillingen ikke vil være aktuell innen 2020 som er analyseperioden for utredningen, og vi velger derfor å ikke gå nærmere inn på denne problemstillingen.

Omlasting av fisk og bunkring av drivstoff nær Bjørnøya

Nr. 46 Det er kommet fram at det foregår en omfattende aktivitet (særlig russisk) knyttet til omlasting av fisk og bunkring av drivstoff nær Bjørnøya. Som kjent har Bjørnøya noen av de største bestandene av hekkende sjøfugl i Barentshavet. Uhell, særlig ved bunkring, kan føre til betydelig skade på disse bestandene.

Nr. 46

Vurdering og oppfølging

Relevans: Skipstrafikk

Jf. **Nr. 41**

Dette er et tema som ligger i grenselandet mellom KU fiskeri og KU skipstrafikk. Vi ber om den nødvendige samordning mellom de to utredningene slik at temaet blir belyst.

2.14 *NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET*

Ingen merknader.

2.15 *HAMMERFEST KOMMUNE*

Ingen kommentarer til delutredningen, og kommunestyret anser at scenariene er dekkende for de problemstillinger som er vesentlig å få belyst.

2.16 *FISKEBÅTREDERNES FORBUND*

Det vises til forslag til program for utredning av konsekvenser av fiskeri, ytre påvirkning, samt skipsfart i området Lofoten –Barentshavet. Programmene er sendt på høring til en rekke instanser med høringsfrist 31. mai 2003, og skal danne grunnlag for en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet. Forbundet vil i sin uttalelse i hovedsak fokusere på det som forventes å berøre fiskeflåten.

Fiskebåtredernes Forbund vil innledningsvis påpeke at det området man har valgt som basis for utredningen, Svalbardsonen og Norsk Økonomisk sone fra Lofoten til russegrensen, ikke utgjør et lukket system. Sjøpattedyr-, skalldyr, fiskebestander m.m. vandrer ofte over store områder. Skipstrafikken er internasjonal og ballastvann med organismer fra andre farvann, kan trives i dette området og utgjøre en potensiell trussel mot de kjent økosystemene. I tillegg er tilførselen av miljøfarlige stoffer, inkludert søppel, stor fra områder utenfor definisjonen i figur 1.2 i notatet fra Fiskeridirektoratet. Fiskebåtredernes Forbund mener likevel at det kan ha stor verdi å utføre slike undersøkelser.

Fiskeri

Fiskeriaktiviteten i utredningsområdet har stor betydning for fiskeriavhengige kommuner i Norge. Det rike torske-, hyse-, sei-, reke, lodde- og sildefisket i området, utgjør årlig milliardinntekter for nasjonen og fiskerinæringen er en av landets fremste eksportnæringer. I motsetning til olje og gass er fisk en fornybar ressurs som en kan forvente vil gi inntekter for all fremtid, dersom en høster på en forsvarlig måte og dessuten hindrer at havmiljøet blir ødelagt av ulike typer forurensning. Bestandssituasjonen for de ovennevnte arter er for tiden relativt god og forvaltningen skjer i all hovedsak ut fra en føre var tilnærming. Det er derfor god grunn til å hevde at forvaltningen og høstingen av bestandene foregår på en bærekraftig måte.

Uansett hvordan et fiskeri utøves, vil dette påvirke økosystemet i den forstand at et uttak av et gitt kvanta av en bestemt bestand, får som konsekvens at bestanden reduseres og at dette også lar implikasjoner for andre bestander. For de kommersielle fiskebestandene er konsekvensene av fiskeri i stor grad forsøkt kartlagt og det er dessuten i flere år jobbet med flerbestandsmodeller. Den bestanden det er forsket med på er torskebestanden i Barentshavet. Forskerne kommer med årlige kvotebefalinger basert på best mulig kunnskap om bestanden, men gjentatte ganger ser man at forskerne ikke treffer med deres prognoser.

Nr. 47 Forbundet er derfor tvilende til at man skal gå i gang med å utrede nye bestander som ikke er av kommersiell interesse, når man ennå ikke har klart å komme med noenlunde sikre prognoser for bestander man har forsket på i flere 10 år.

Nr. 47 Fiskebåtredernes Forbund mener en i stedet bør satse mer på de kommersielle fiskebestandene og dessuten forsøke å implementere flerbestandsmodeller, som også tar høyde for predasjon fra sjøpattedyr.

Nr. 47

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Vi er positive til at flerbestandsmodeller skal implementeres i utredningsarbeidet, men en fremtidsrettet økosystembasert forvaltning vil også måtte forvalte ikke-kommersielle arter, og disse må derfor også inkluderes i utredningen.

Nr. 48 Forbundet viser spesielt til kapittel 3.3 hvor en bl.a. uttaler at en ønsker å belyse effekten av et utvidet teinefiske etter torsk og hyse, samt effekter av forskyvning av fiske fra kystflåten til den havgående flåten m.m. Forbundet mener slike utredninger har lite for seg, all den tid Stortinget har gått inn for en stabil fordeling av kvotene mellom fartøygruppen.

Nr. 48

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Vi vil her peke på to faktorer: 1) Det er ikke meningen å spå i fremtiden, men belyses statistisk endringer som har skjedd i forskyvning mellom flåtegrupper i tidligere år. 2) Forvaltningsplanen skal utarbeides for perioden 2005 til 2020, og det er ikke utenkelig at Stortinget vil legge nye rammer for foredlingen mellom flåtegruppene i løpet av denne perioden.

Forbundet mener kapittel 3.3.1 (hval og sel), omhandler en av de største utfordringene for norsk fiskerinæring. Kval og sel konsumerer betydelig mer fisk enn det norske fiskere fisker i løpet av et år. Likevel er det kun for vågekvalen og grønlandsselen i Barentshavet at man har bestandsdata og data for konsum av fisk. Fiskebåtredernes Forbund mener det er en offentlig oppgave og også kartlegge andre arter av sjøpattedyr som, finnkval, knølkval, spermasettkval, små tannkvalarter mfl. Forbundet mener det må legges ned betydelig arbeid i forskning på disse artene og er derfor svært fornøyd med at direktoratet har tatt dette opp i notatet.

I tabell 3.1. er der laget en oversikt over mulige effekter på ressurser, miljø og samfunn ved utøvelsen av ulike fiskeri- og fangstaktiviteter. Forbundet mener tabellen illustrerer utfordringer flåten har på miljøsidan, men mener tabellen lett kan bidra til et stigmatisering av flåtegrupper og ber om at man er varsom med å bruke slike grove skisser.

Nr. 49 Forbundet vil bl.a. vise til at notfisket karakteriseres i tabellen for å ha ”stort potensiale for å frembringe bestandskollaps”. I en slik situasjon hvor nesten alle fiskerier er kvotebelagt, vil dette ikke være tilfelle. Slike opplysninger kan imidlertid bidra til å gi notflåten et ufortjent dårlig rykte i enkelte kretser.

Nr. 49 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri
Tas til følge

Nr. 50 Til punkt 3.3.3. (Introduserte arter) mener forbundet at siden kongekrabben er en fremmed art i faunaen i området, så må en beskatte bestanden betydelig hardere. Forbundet tviler på at det er mulig å utrydde denne bestanden, men mener det må være fri fangst av kongekrabbe. Som et minimum mener forbundet at det må være tillatt å nyttegjøre seg krabben, når en får den som bifangst i andre fiskerier. For kommersielle fiskeslag er det et generelt forbud mot utkast, mens det for kongekrabbe er forbudt å ta vare på arten i det ordinære fiske. Det virker lite logisk at en art som er utsatt i Barentshavet ikke skal kunne nyttiggjøres av norske fiskere, som dessuten har ekstra arbeid med å håndtere krabben.

Nr. 50 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri
Jf. Nr. 44 . Tilrådning av konkrete forvaltningstiltak hørere for øvrig ikke hjemme i utredningen, men i forvaltningsplanen, jf. Nr. 15 .

Nr. 51 Fiskebåtredernes Forbund stiller seg uforstående til at Norge har inngått internasjonale avtaler som kan berøre norske fiskerier, uten at man først har utredet mulige konsekvenser.

Nr. 51**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Hver enkelt avtale har blitt grundig vurdert før Norge har inngått denne, men det er usikkert om det er foretatt en samlet vurdering av avtaler som er relevant for vår forvaltning av havområdene.

Fiskerinæringen er som tidligere nevnt, en av landets største eksportnæringer og eventuelle marine verneområder vil kunne få store negative økonomiske konsekvenser for næringa.

Nr. 52 Forbundet ber derfor om at man setter terskelen svært høyt for å gå inn for marine verneområder. Det vil etter vårt syn kun gjelde spesielle områder med korallrev av et visst omfang og forbundet mener dessuten at en må unngå å lage verneområder der det i dag foregår fiske. Det totale omfanget av marine verneområder, sammen med de områder som legges beslag på av nåværende og fremtidige oljeinstallasjoner, bør ses i sammenheng da dette bidrar til å redusere fiskernes muligheter til å utøve sitt yrke. Forbundet vil dessuten nevne at man i dag som kjent har en ordning hvor en stenger fiskefelt midlertidig, ved for stor innblanding av småfisk og yngel. Forbundet mener dermed ordningen bidrar til å verne kommersielt viktige fiskebestander.

Nr. 52**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri / Forvaltningsplanen

Dette spørsmålet er ikke relevant i forhold til Utredning Fiskeri. Henvendelsen og kommentaren bør i stedet rettes direkte til Fiskeridepartementet.

Fiskerinæringen er som kjent en næring uten offentlige subsidier etter at hovedavtalen mellom Fiskeridepartementet og Norges Fiskarlag nå i det alt vesentlige er borte. Likevel ligger det politiske føringer om at næringen skal oppfylle en rekke forpliktelser i forhold til sysselsetning og bosetning i distriktene. Forbundet mener det er på sin plass å påpeke at moderniseringen av fiskerinæringen over tid, har bidratt tillbetydelig færre arbeidsplasser. Denne utviklingen vil ventelig fortsette, og forbundet kan ikke se at fiskerinæringen kan ta et spesielt ansvar for fraflyttingen fra typiske fiskerikommuner. Forbundet vil her minne om at rasjonaliseringen innen varehandel, posten, offentlige etater etc. også har hatt stor innflytelse på sysselsetningen i en rekke kystkommuner, men at denne utviklingen i liten grad har ført til krav om at disse skal ta andre hensyn enn rasjonell drift.

Avslutning

Nr. 53 Fiskebåtredeemes Forbund vil avslutningsvis påpeke at selv om det er positivt at en lager en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, så er det viktig at en umiddelbart setter i verk tiltak for å redusere forurensingsfaren i området. Frakt av olje langs norskekysten utgjør etter forbundets syn den største utfordringen og oljevernberedskapen er langt fra i stand til å håndtere et havari med oljetankere som laster 150.000-200.000 tonn olje.

Nr. 53 Det viktigste i denne sammenhengen er å hindre at slike ulykker skjer ved å innføre seilingskorridorer, trafikkovervåking og ikke minst styrke slepeberedskapen i området. Fiskebåtredeernes Forbund

mener at man må vurdere strakstiltak for å sikre god beredskap, herunder vurdere å la andre typer fartøy enn slepebåter inngå i en beredskapsordning.

Nr. 53 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk Ikke relevant for Utredning Fisker, men for Utredning Skipstrafikk.

2.17 FORVARSDPARTEMENTET

I utkastet er det foreslått en rekke tema som skal utredes i tilknytning til fiskeriaktivitet i området. Forsvarsdepartementet har ingen merknader til de tema som er foreslått. Forsvaret har imidlertid i dag en rolle i overvåking, kontroll og myndighetsutøvelse når det gjelder fiskeriaktiviteten.

- Nr. 54** Vi legger i den forbindelse til grunn at behovet for å utrede spørsmål i tilknytning til organisering og ressursbruk på myndighetsnivå på dette feltet -herunder bruk av Kystvaktens ressurser - vil bli vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av utkastet selve forvaltningsplanen.

Nr. 54 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk Ikke relevant for utredning fisker, men for utredning skipstrafikk.

2.18 UTENRIKSDEPARTEMENTET

Utenriksdepartementet viser til utkastets pkt. 3.3.4, der det innledningsvis refereres til at Norge gjennom ulike internasjonale organisasjoner og konvensjoner deltar i forpliktende samarbeid om vern av det marine miljø., flora og fauna. I fotnote 6 nevnes visse slike.

- Nr. 55** Utenriksdepartementet anser at listen bør konsentreres om rettslig forpliktende samarbeid og eventuelle internasjonale organisasjoner, der FNs havrettskonvensjon, FN-avtalen om fiske på det åpne hav, Biodiversitetskonvensjonene, Bernkonvensjonen, Bonnkonvensjonen og eventuelt OSPAR, Arktisk Råd og FNs matvareorganisasjon (FAO) er blant de relevante, uten at dette utgjør noen uttømmende liste. Videre bør det påfølgende kulepunkt ("Vurdere samholdet mellom internasjonale forpliktelser og hva man må gjøre for å oppfylle dagens aktivitet") omformuleres, da innholdet fremstår som uklart.

Nr. 55 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Tas til følge.

2.19 SØR-VARANGER KOMMUNE

Sør-Varanger kommune gir sin tilslutning til programforslaget.

2.20 NORGES MILJØVERNFORBUND

Avgrensning

Da NMF ikke har hatt nevneverdig tid til å sette seg inn i de ulike områdene grunnet de omtalte forhold med flytting av HK samt at vi har vært av nett i snart 2 uker, må vi begrense oss til generelle kommentarer på problematikken, ikke nødvendigvis knyttet direkte opp til punkter i programstoffet, på oljeutvinning i regionen, skipsfart generert av denne evt. virksomhet, skipsfart ellers og den beredskap som bygges opp for regionen for å demme opp for disse forhold. Det vil mao ikke refereres til de ulike dokumentene. Andre saksområder enn de nevnte vil vi komme tilbake til under høring av Forvaltningsplanen.

Vi minner også om den korrespondanse som er gått til Fiskeridepartementet ved statsråden fra NMF vedrørende oljevernberedskap og omkringliggende forhold som har innvirkning på sikkerheten til sjøs og risikoen for oljesøl og havari, disse kan fåes utlevert ved henvendelse arkivet i FID.

Det helhetlige bildet i nordområdene -oljeutvinning

Prosessen som OED har kjørt på utredning av konsekvenser har på flere plan vært beheftet med store svakheter og har for NMF sitt vedkommende bekreftet den mistanke en tidlig fikk om at prosessen skulle være en "skinn-prosess" for å legitimere oljeutvinning. I så måte har ikke NMF tillit til ULB og kan på denne bakgrunn ikke gå god for utvinning av olje i regionen på dette grunnlaget.

Grunnlaget for dimensjonering av beredskap -skipsfart og utvinning

Oljevernberedskapen i Norge. er pr idag ikke tilstrekkelig, dette er et forhold som er kjent og har vært det siste 10 årene for NMF sin del. Det kan også her vises til brev sendt statsråd Ludvigsen om temaet.

Beredskapen handler om flere forhold;

1. hvor mye denne skal telle vs andre faktorer som kan sikre/minimere oljesøl-risiko
2. hvilket ambisjonsnivå en skal legge seg på , dvs. hvor god skal beredskapen være
3. hva skal beredskapen bestå i -utstyret
4. Seilingleden -hvor langt ute bør skipene passere kysten?

pkt l

Hvor mye denne skal telle vs andre faktorer som kan sikre/minimere oljesøl-risiko

NMF har jobbet med faren for oljesøl fra tanktrafikken på bl.a. Mongstad og Sture teminalene i perioden organisasjonen har eksistert, 1993- dd. Leder Kurt Oddekalv har hatt fokuset på problematikken i snart to ti år, i så måte er NMF vel skodd for å vurdere virkemidler opp mot problemstillingen.

Nr. 56 Tonnasjekvalitet, kvalitet på mannskap, kvalitet på management/reder er særdeles viktige momenter å fokusere på for norske myndigheter når en skal velge virkemidler for å sikre kysten mot

oljesøl. Det er her forebyggingen gjøres, kombinert med en økt fokus på overvåkning av trafikken, styrking av losenes virksomhet, styrking av og opprettholdelse av flere trafikksentraler, opprettholdelse likke nedleggelse av losformidlingsjenester langs kysten, opprettholdelse av kystradar sør er viktig for å beholde det menneskelige element opp i all teknologi.

Nr. 56

Vurdering og oppfølging

Relevans: Skipstrafikk

I Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.

pkt 2

Hvilket ambisjonsnivå en skal legge seg på , dvs. hvor god skal beredskapen være Dagens beredskap er som kjent for dårlig, NMF er av den oppfatning at de 100 millioner som SFT anbefalte i 2000 må suppleres med ytterligere 200 millioner.

Nr. 57 Med de siste tre års bevilgninger på 45 mill. innebærer dette at bevilgende myndigheter må bruke drøye 255 millioner på beredskap nærmeste tiden.

Nr. 57

Vurdering og oppfølging

Relevans: Skipstrafikk

I Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.

pkt 3

Nr. 58 Hva skal beredskapen bestå i -utstyret

Nr. 58 Her refereres igjen til brev sendt tidligere til tiskeriministeren. Kort fortalt har NMF studert depotenes innhold og via henvendelser til troverdige kilder på informasjon gjort en studie vedrørende hvilke typer utstyr som kan ansees som fornuftig å investere i. Det dreier seg her om funksjonalitet, regularitet der det siste tar for seg grad av fleksibilitet mht bruk i ulike vær-vinduer, etc. NMF mener det er sentralt for kystverket, MD,FID m.fl. å avgjøre hvilken type utstyr en ser som mest sentral og som en ønsker å bruke mest ressurser på.

Nr. 58

Vurdering og oppfølging

Relevans: Skipstrafikk

Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.

Er det eks. de havgående lensene som knapt kan sies å være funksjonelle ved vindstyrker over svak bris, eller er det nødlosse utstyret som kan tømme en havarist. NMF vil understreke at begge deler er nødvendig, men igjen må en også se på hva som fungerer, når, når en foretar valg.

Ved tankeren "Moscow" sin driftstans den 25. juni krevde NMF i brev sendt Svein Ludvisen ved lunchtider samme dag at nødlossepakker som ikke finnes utplassert andre steder enn 3-4 lokaliteter sydpå ble flydd inn umiddelbart. Uten dette utstyret er det ikke mulig å losse en havarist på stedet. NMF ser det som en klar selvfølge at dette utstyret prioriteres høyt av norske myndigheter mht utplassering.

Pkt 4

Seilingleden -hvor langt ute bør skipene passere kysten?

NMF er skeptisk til overbudspolitikken til resten av miljøbevegelsen som ønsker å sende tanktrafikken så langt ut fra land som mulig. NMF gjenkjenner argumentet om at trafikken må langt ut slik at en på denne måten får tid til å reagere før skipet når land. I og for seg er det ikke noe feil i slutningen, men en kan ikke basere en beredskapsargumentasjon på kun dette momentet som egentlig kun har som formål at en da skal nød styre skipet i drift inntil videre assistanse er kommet til, sistnevnte vil ha sitt utg.pkt. på land.

Nr. 59 NMF ser det som viktigst i l.instans å ta kontroll på havarist og få om nødvendig denne losset for last og bunkers.

<p>Nr. 59 Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: Skipstrafikk</p> <p>Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.</p>

Så mye som mulig av utstyr for **bl.a.lossing**, lenser som virker, assistanse fartøy mm i nærheten av en havarist vil skape valgmuligheter og en kan velge hvilken løsning som passer best for den enkelte havarist. Her er vi ved et sentralt poeng; å danne beredskap og velge virkemidler kompliseres fordi et hvert fremtidig havari vil ha sine særegenheter, disse vil gi seg store utslag i form av vanskeligheter ved håndtering av havarist pga vær, vind, bølge høyde, faktorer som dessverre ikke kan avgjøres ved scenarietenkning. Det aller meste av utstyr til tømning av havarist samt lenser skimmere mm befinner seg på land. Fartøyer som kan opereres som assistanse fartøyer vil variere i sin lokalisering, dette gjelder både sivile som militære fartøy, men erfaring tilsier at er de ledig og klar for oppdrag og det være seg å danne beredskap er de ofte i havn ved base, er de på oppdrag er de selvfølgelig offshore, da i oppdrag som ikke umiddelbart kan forlates uten videre.

Nr. 60 NMF ser det som svært vanskelig å trekke en linje som begrenser oljetanken sine bevegelser. De forslag som er kommet pr. idag om 24, 35 og 50 nm fra grunnlinje(gl) er etter NMF sin oppfatning lite gjennomarbeidet og baseres på ren logikk uten rot i en helhetstenkning rundt hvordan det totale bildet er satt sammen, hvilke begrensninger som finnes og presisering av hva som er viktig ved et havari, samt at det åpner for mulighet for spekulasjon i lavere beredskap enn det som ellers ville tvunget seg fram ved en trafikk noe nærmere kysten. På den annen side er ikke NMF fremmed for at trafikken, særlig der den er stor, kan skyves noe ut, dette må imidlertid vurderes individuelt.

Nr. 60**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Skipstrafikk

Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.

NMF ser også problemer i forhold til folkeretten og en grunnleggende rett til uskyldig gjennomfart i norsk sjøterritorium ved å tvinge trafikken ut til eks 50nm. Skip i nød vil i så måte kunne utgjøre en utvidet trussel, noe som skal forhindres ved at trafikken ligger nærmere grunnlinjen.

Det kan aldri garderes mot skip som kommer i nød, sistnevnte har en rett til assistanse, sistnevnte vegrer seg ofte for å be om dette pga kravet om bergingslønn, i så måte er det viktig å ikke legge ytterligere hindringer i veien for å kunne håndtere skip lastet med råolje/produkter som kan utgjøre en svært alvorlig trussel mot nasjonens natur og miljøverdier.

Ad naturverdier og hvor disse er lokalisert i avstand fra gl. ifm. et oljesøl er det selvfølgelig et dilemma å legge til rette for mulig oljesøl heller 40 ~ 50nm fra gl enn 10 12nm. Skader vil oppstå uavhengig av lokalitet, grad av skade vil variere med årstid,

Nr. 61 NMF mener det viktigste er i så stor grad som mulig å unngå at skadene oppstår, dette må være fokusert, da må trafikken ikke flyttes "utenfor mulighet for umiddelbar kontroll."

Nr. 61**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Skipstrafikk

Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.

NMF vil understreke at problemstillingen er såpass kompleks at det er meningsløst å kategorisk sette et tall på antallet nautiske mil (nm) det skal være mellom grunnlinjen og seilingsleden. Skal en likevel tilnærme seg et tall må det være i området det som ser ut til å bli ny territorialgrense eller i underkant av dette, dvs 10-12 nm. Fra NMF sin side må dette sees som veiledende

2.21 COASTCARE

10 kommuner i Lofoten og Vesterålen, Andøy, Bø, Flakstad, Hadsel, Røst, Sortland, Vestvågøy, Værøy, Vågan og Øksnes, har følgende kommentarer til de tre programmene. I hovedsak er dette arbeidet utført av seniorforsker ved Nordlandsforskning, Håkan Sandersen, avdelingsleder for havmiljø ved Akvaplan-niva, Lars-Henrik Larsen og daglig leder i CoastCare AS, John-Arne Storhaug. I tillegg er det innhentet opplysninger fra annet kvalifisert hold som er relevant å ta med.

Lofoten/Vesterålens spesielle stilling

Geografisk og biologisk sett er de to aktuelle regionene i dette høringsnotatet, Lofoten og Vesterålen, spesielle. I forhold til områder i sør og nord, stikker øyene lengre ut i havet enn noen andre. Det er bosetting og lokal næringsaktivitet i hele strandsonen mot vest. Arkeologiske funn ved Nyvåg i Lofoten viser at det var bosetting for 9000 år siden, der befolkningen livnæret seg av lokalt fiskeri og

landbruk. Både for lokalsamfunnene og tilgrensede områder i sør og nord, var det rike fiskeforekomster som førte til aktivitetene, og som gjør seg gjeldende den dag i dag.

Mest kjent er Lofotfisket, som over et tidsperspektiv har foregått i området Helgeland i sør til områdene utenfor Vesterålen og Senja i nord. Naturgitte forutsetninger, og til en viss grad menneskelig påvirkning i form av for store uttak av ressursene, har ført til sterke svingninger. Norsk/arktisk torsk gyter i og ved Lofoten. Egg, senere larver og yngel driver nordover til Barentshavet. Etter en oppvekstperiode på 4-6 år kommer den tilbake hvor den ble født, og fører da arten videre som gytemoden torsk. Skreifisket som bærebjelke for økonomisk utbytte har alltid vært urokkelig.

Norsk vårgytende sild følger en helt annen syklus og har gjennom tidene gytt og overvintret i flere områder langs norskekysten. Men de siste årene har den overvintret i fjordarmene til Vestfjorden, mens fangsten har foregått i områdene fra Sør-Troms i nord til Trøndelag i sør. Felles for norsk/arktisk torsk og norsk vårgytende sild er at de nesten alene utgjør fiskeressurser som globalt sett er i vekst.

Samfunnsmessige konsekvenser

Men også i havspennet sør for Lofoten og nord for Vesterålen er fiskerier sentral for både sysselsetting, samfunnsøkonomi, og trivsel.

Nr. 62 For Nordland fylke er fiskeri- og havbruksnæringen av svært stor betydning, samt at ringvirkninger i lokale og regionale samfunn vanskelig kan overvurderes. Disse forhold er bare i beskjeden grad drøftet i "utredningen av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten-Barentshavet." På høringsmøtene i Tromsø 7. mai og Svolvær 8. mai ble det på bred basis påpekt at det er mange sårbare og fiskerihengige samfunn i analyseområdet. En undersøkelse gjennomført av Nordlandsforskning på oppdrag fra Statoil i 2002, viser at innbyggerne i Nordland er skeptiske til oljerelatert virksomhet i dette fylket. Undersøkelsen viser også at folks skepsis avtar parallelt med større sikkerhetsaspekt rundt petroleumsnæringen og tilgang på arbeidsplasser i den nye næringen.

Nr. 62 Dette betyr at alle konsekvenser og aktiviteter som utredes, må være forankret i samfunnsmessige prosesser, samt at det samfunnsmessige perspektivet bør heises opp og gis langt større oppmerksomhet i slike utredningsprogram.

Nr. 62 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 12

Nr. 63 I gjeldende utredningsprogram hevder forslagsstilleren på den ene side at alle fiskerier skal utredes, for så å hevde at utredningsområdet er definert til ikke å omfatte fjorder og kystfarvann innenfor 1 nautisk mil av grunnlinjen. I praksis innebærer dette at en stor del av kystfisket og all havbruksaktivitet faller utenfor. Det er nettopp i den kystnære delen av sjøområdene at vi finner grunnlaget for sysselsetting og verdiskapning. I tillegg til at nevnte forhold må presiseres, bør forslaget også inneholde konsekvenser av havbeite, som er utelatt i analysearbeidet.

Nr. 63 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 1

- Nr. 64** Både for fiskerier og havbruk foreligger det per dato ingen gode beskrivelser av hvordan de ulike delene av næringen bidrar til ulike typer ringvirkninger på ulike steder langs kysten. Vi vil foreslå at dette tema blir underlagt omfattende undersøkelser. Når konsekvenser for fiskeri- og havbruksaktivitet settes utredes, må næringens betydning for de ulike fiskeri- og havbruksregionene og lokalsamfunnene langs hele kysten, gis oppmerksomhet. En kvantifisering av verdiskapningen, som vi lett kan finne i statistikkene, er alene relativt uinteressant.

Nr. 64 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 12

Arealer og arealbruk

Per dato er Nordland - med en kyststrekning like lang som hele Vestlandet - landets ledende oppdrettsfylke. Bruk av havet og strandområdene krever en høy grad av sameksistens fordi næringsstrukturen krever det.

- Nr. 65** I konsekvensutredningen bør det drøftes hvordan sannsynlige arealkonflikter skal kunne løses. Basert på allemannsretten, har fiskerinæringen i dag en mobil bruk av kystnære sjøarealer. Med en tiltakende permanent og ekskluderende arealbruk i kystsonen, kan havbruksnæringen være i ferd med å utvikle en ny rettsorden som en følge av næringens karakter og økte betydning og verdi. På sikt vil dette kunne medføre at rettsutviklingen gjør at fiske taper arealkonflikter med havbruk.
- Nr. 65** Etter vår mening bør disse gryende endringer i rettsordenen i kystsonen utredes, samtidig som vi ser det uheldig om tradisjonelt fiske skulle bli satt langt tilbake. Lofoten og Vesterålen, ved siden av Helgeland og deler av Troms, har en tradisjonell fiskeflåte med tilhørende foredlingsanlegg som er sterkt avhengig av å kunne drive sin aktiviteter som før.

Nr. 65 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Kystsonene ligger innenfor 1 nm av grunnlinjen, og problemstillingen faller derfor utenfor utredningsområdet.

Avsluttende kommentarer

Det hersker ingen tvil om at samtlige 3 utredningsprogram tar for seg viktige og avgjørende miljøpåvirkninger i området Lofoten-Barentshavet. Videre er det bra at alle påvirkningsfaktorer blir sett i en sammenheng – med koordinering og felles konsekvensvariable.

- Nr. 66** I vår gjennomgang har vi forsøkt å påpeke en del av de mangler vi mener finnes i de foreliggende programforslagene. Underveis så langt - bl.a. under høringsmøtene i Tromsø og Svolvær - ble det sterkt antydnet at mest mulig av det videre arbeidet skal foregå internt hos de institusjoner som har lagt frem forslagene.
- Nr. 66** Vi vil fraråde myndighetene å velge en slik løsning, siden det fort oppstår et habilitetsproblem. At de samme institusjoner som har laget programmene, gjennomført utredningene og kvalitetskontrollert dem, gir lett et stempel om "bukk og havresekk."
- Nr. 66** De spørsmål som reises rundt hele problematikken er i seg selv så tander, at arbeidet ikke vinner aksept hos befolkning, opinion, næringsliv og brukere hvis offentlige institusjoner og myndigheter alene skal fortsette det påbegynte arbeidet.
- Nr. 66** Vi vil derfor oppfordre sterkt til at det benyttes uavhengige faginstitusjoner med god og oppdatert kunnskap om problemstillingene og utredningsområdet.
- Nr. 66** I eksempelvis Nordland hersker det i utgangspunktet sterk skepsis til særlig konsekvenser av fiskerier og skipstrafikk. Hensynet til vandrende skrei veier tungt i befolkningen. Per dato finnes det ingen troverdig sikkerhet for hvordan et større tankbåtforlis skal kunne takles, som innebærer at man i en verstefallsituasjon kan ødelegge flere generasjoner med torsk. Dette kommer i tillegg til at vi i et samfunnsregnskap regner fiskerier som den aller største bærebjelken for arbeidsliv og bosetting.

Nr. 66

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Jf. **Nr. 34**

2.22 GREENPEACE

Generelt

Vi takker for tilsendte forslag til utredningsprogram, som er en del av regjeringens arbeid med å utforme helhetlige forvaltningsplaner for både Barentshavet og andre havområder. Kommentarene i denne del gjelder utredningsprogrammet for samtlige delutredninger.

- Nr. 67** Greenpeace er positiv til initiativet om helhetlige forvaltningsplaner for disse havområdene, men understreker at prosess må legges opp på en slik måte at de ulike hensynene blir tatt hensyn til i samme grad og at ikke metoden eller rekkefølgen i prosessen kan diktere et bestemt resultat eller en bestemt prioritering. Vi er svært skeptiske til om dette kan la seg gjøre så lenge konsekvensutredningen for petroleumsvirksomhet er så vidt i utakt med det øvrige arbeidet.

Nr. 67**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Forvaltningsplanen

Dette er ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for utarbeidelsen av den helhetlige forvaltningsplanen. Se også **Nr. 36**.

Om formålet for utredningsarbeidet

Nr. 68 Det bør tydeliggjøres i de ulike utredningsprogrammene at formålet med forvaltningsplanen og delutredningene er å beskytte naturmiljøet. Samtidig bør alle utredningene gjennomføres parallelt, uten at det blir gjort nye inngrep før helheten er vurdert samlet gjennom forvaltningsplanen.

Konsekvensutredningene er deler av arbeidet med å oppfylle Sem-erklæringen, der Samarbeidsregjeringen forpliktet seg til å "legge opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet."

Nr. 68 Det er klart at målet om å etablere en helhetlig forvaltningsplan, der føre var prinsippet og respekt for naturens mangfold og tålegrenser står sentralt, har som formål å ivareta naturverdiene. En måte å tydeliggjøre dette på, kunne være å sette mål om å etablere Barentshavet som "verdens best forvaltede havøkosystem (på linje med målet for Svalbard)". Det er kanskje selvsagt at de er det naturlige havøkosystemet som skal ivaretas av planen, men noe vi mener bør stå som et eksplisitt premiss for hele forvaltningsplanarbeidet, inkludert de ulike konsekvensutredningene.

Nr. 68**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Forvaltningsplanen

Økosystemmål vil være viktige i forvaltningsplanen, men ikke i utredningen av effekter av fiskeri.

I Stortingsmelding m 12, 'Rent og rikt hav', som har fått støtte av Stortinget, avklares dette: Regjeringen tar sikte på at det skal etableres helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder som sikrer klare rammebetingelser for bruk og vern av kyst- og havområdene. Disse planene må ha bærekraftig utvikling som sentral målsetning, og forvaltningen av økosystem ene må bygge på føre-var-prinsippet og skje utfra respekt/or naturens tålegrenser" (Kap 2.3.1). En slik tilnærming setter klare mål for forvaltningen og forvaltnings- planen, og bør dermed være retningsgivende også for konsekvensutredningsprosessen. Det er også en forutsetning at alle mulige konsekvenser vurderes samlet før man eventuelt gir tillatelse til eventuelle nye, klart belastende inngrep, som petroleumsvirksomhet. Alt annet underminerer forvaltningsplansprosessens troverdighet dramatisk. Det vises forøvrig til at Havmiljømeldingen understreker at konsekvensutredningene for petroleum og øvrige temaer skal skje parallelt (Kap 2.311).

Om metoden

Vi er positive til at det tilstrebes bruk av felles metode og tilnærming i de ulike utredningene. Dette bør fastholdes og styres slik at også sluttresultatet kan følge en felles mal. Vi tror en felles tilnærming i alle de ulike utredningene som skal legge grunnlag for selve Forvaltnings- planen vil kunne bidra

godt til å fange opp mulige kumulative effekter fra de ulike utredete påvirkningene, og skape et bedre grunnlag for helhetlig forvaltning. Samtidig vil dette kunne spare tid i både utredningsarbeidet og arbeidet med forvaltningsplanen, om det er skikkelig gjort. Vi påpeker imidlertid at verdien av denne tilnærmingen vil øke dersom alle konsekvensutredningene, inkludert petroleumsutredningen, følger samme oppsettet.

Bruk av scenarier

Vi tror bruken av scenarier kan være verdifull.

Nr. 69 Imidlertid bør det fastholdes at 'worst case' skal utredes. Særlig for oppdrett og fiskeri ser vi ikke at dette er skissert: vi håper ikke 'dagens prognoser' for oppdrettsnæringa representerer et miljømessig 'worst case'-scenario. Om dette er tilfelle, bør avbøtende og regulerende tiltak iverksettes så snart som mulig!

Nr. 69 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>For at scenariet analyser skal ha en praktisk verdi bør scenariene være realistiske, og innefor det vi kan tenke oss er en realistisk utvikling for en næring. Nivåene for utviklingen av oppdrettsnæringen er utarbeidet på grunnlag av realistiske anslag for fremtidig utvikling. Uten konkrete alternativer til de foreslåtte nivåene, og en forklaring på hvorfor disse er for konservative kan vi ikke ta denne kritikken til følge.</p>

Nr. 70 Til dette elementet vil vi også påpeke at etablering eller opphevelse av reguleringstiltak eller andre forvaltningsmessige tiltak også hører til som del av et scenario. Vi opplever at dette er gjort til en viss grad som del av utredningsprogrammet for skipsfart, men ikke for de øvrige. Vi er enige i at reguleringer stort sett bør komme som del av den helhetlige forvaltningsplanen, men anbefaler at det i allerede i konsekvensutredningen belyses mulige tiltak som kan påvirke scenariene (som krav til oppdrettsanlegg, regulering og sikring av skipsfart gjennom PSSA-status eller andre tiltak, økt styring av fiskeriaktiviteten, tiltak i forhold til langtransporterte utslipp etc).

Nr. 70 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Jf. Nr. 15</p>

Det bør også kontrolleres at scenariene for 'miljøgunstig utvikling' ikke kun baserer seg på flaks .

Felles konsekvensvariable

Greenpeace er også positive til planene om å la felles utredningsparametere styre de ulike delutredningene, jfr. tabellen som er inkludert i alle tre utredningsprogrammene.

Imidlertid ser vi ikke at fellestabellen er tilstrekkelig detaljert til å sikre et slikt felles grunnlag, eller at den omfatter tilstrekkelig mange parametere. I de ulike delrapportene vises det til tabellen, men

størstedelen av programutkastene vies til andre emner. Dette kan rettes opp, og vi vil vise til noen konkrete eksempler under omtalen av hvert enkelt utrednings- program.

- Nr. 71** Vi anbefaler likevel at en gruppe på tvers av utredningene sammen utarbeider et mest mulig detaljert oversikt over de felles konsekvensvariablene, for å sikre best mulig felles forståelse av dette, og dermed sikre et godt utgangspunkt for å avdekke kumulative miljøutfordringer gjennom den metodiske tilnærmingen.

Nr. 71 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Konsekvensvariablene ble utarbeidet av en gruppe bestående av forskere og forvaltere som jobbet med utredning fiskeri, skipstrafikk, ytre påvirkning og ULB. Disse vil bli gjennomgått på nytt med bakgrunn i de høringsuttalelsene som er kommet inn under høringen av utredningsprogram Fiskeri, Skipstrafikk og Ytre påvirkning.</p> <p>Samlede miljøpåvirkning fra ulike aktiviteter vil bli tatt opp i en utredning av samlede effekter av alle aktiviteter.</p>

Noen kommentarer til tabellen:

1. **Nr. 72** Arealkonflikter, andre næringskonflikter, forholdet til internasjonale avtaler og påvirkning på spesielt sårbare områder er temaer som bør legges til i tabellen og utredes under alle temaer. Man må sikre at alle utreder, eller hvertfall forholder seg til, de samme lokalitetene.

Nr. 72 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Alle problemstillingene som det pekes på blir utredet i Utredning Fiskeri og Skipstrafikk, men vi har valgt å trekke det ut fra de felles konsekvensvariablene da disse skal, så langt det er mulig, være et "minste felles multiplum" av variabler som alle typer aktivitet vil påvirke direkte. Det har dessuten vært viktig å velge konsekvensvariabler slik at vi entydig kan måle effekten av den enkelte aktivitet på variabelen.</p>

2. **Nr. 73** Introduserte arter, inkludert genetisk modifiserte organismer, bør også legges til i tabellen og vurderes av alle. Både skipsfart, petroleumsvirksomhet, oppdrett, fiskeri og ytre påvirkning (klima) kan påvirke spredningen av slike, på ulike måter.

Nr. 73 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p>

Jf. **Nr. 72**, men også **Nr. 3**. Å utøke antall konsekvensvariabler er problematisk også ut fra et praktisk perspektiv.

3. **Nr. 74** På grunn av sin økologisk rolle og den økte interessen for fiske på arter som i dag omtales som ikke kommersielle (til blant annet fôrproduksjon), bør også konsekvenser på andre fiskearter enn torsk, sild og lodde vurderes.

Nr. 74

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Dette er igjen et spørsmål om hvor omfattende konsekvensvariablene skal bli. Bli det for mange blir det uoversiktlig. Se for øvrig **Nr. 73**

4. **Nr. 75** 'Miljømessige effekter' bør også vurderes som konsekvensvariabel, ikke bare statistiske størrelser som antall, mengde etc.

Nr. 75

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Se **Nr. 74** og **Nr. 73**

5. **Nr. 76** For truede arter er det ikke nok å benytte den nasjonale rødlista, ettersom denne er svak på arter i havet. Internasjonale klassifiseringer bør også benyttes, i tillegg til vurderinger fra fagmiljøene. Listen bør gjøres eksplisitt, for å sikre at alle delutredningene utreder konsekvenser på de samme artene.

Nr. 76

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Jf. **Nr. 21**

6. **Nr. 77** Generelt sett mener vi samtlige utredningstemaer som er foreslått som tilleggstemaer i de ulike spesialutredningene bør listes og spesifiseres i fellestabellen. Dersom en delutredning mener temaet ikke er relevant, er det bedre å bemerke dette spesifikt, enn å hoppe over det. Ved en slik tilnærming sikrer vi bedre konsistens i det totale utredningsmaterialet.

Nr. 77**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene.

Dette vil bli for omfattende og resulterer i uoversiktlige utredninger. Konsekvensvariablene er valgt som et "minste felles multiplum" av variabler for å kunne beskrive effekter av en aktivitet på økosystemet og samfunnet i Barentshavet på en helhetlig måte. Se for øvrig: **Nr. 73**, **Nr. 74** og **Nr. 75**

Den aller største inkonsistensen ved dette metodiske grepet, som vil svekke Forvaltningsplanen sterkt om det ikke blir rettet, er av konsekvensutredningen om eventuell petroleumsvirksomhet ikke følger det den samme tilnærmingen. Dette bør koordineres bedre.

Nr. 78 På et generelt grunnlag ber vi derfor om at forholdet mellom disse konsekvensutredningene, utredningen om eventuell oljevirksomhet, eventuelt vedtak om åpning for petroleumsvirksomhet og den varslede helhetlige Forvaltningsplanen avklares. Vi ber også om at forholdet til oljefeltet Goliat blir avklart tydeligere, ettersom vi antar at det ikke er aktuelt å bygge ut dette før prosessen er avsluttet, men er ikke helt sikre. Vi frykter at prosessen blir oljedrevet, og at dette vil underminere troverdigheten og verdien av det prisverdige arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan.

Nr. 78**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Forvaltningsplanen

Dette er lite relevant for Utredning Fiskeri, men bør i stedet rettes til Olje- og Energidepartementet eller Styringsgruppen for forvaltningsplanen for Barentshavet. Se for øvrig **Nr. 67**

Fiskeri

Se generelle kommentarer til metode, hensikt og grunnsyn over.

Villfiskeri og scenarier

Nr. 79 På grunn av sin økologiske rolle og den økte interessen for fiske på arter som i dag omtales som ikke kommersielle (til blant annet fôrproduksjon), må også konsekvenser på andre fiskearter enn torsk, sild og lodde vurderes.

Nr. 79**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Se **Nr. 6**

- Nr. 80** Dersom scenarier for økt og redusert fiskepress skal utredes, bør det også tydeliggjøres hvilke drivere som oppnår dette, og samtidig utredes ulik fordeling av ressursene mellom ulike flåtegrupper.

Nr. 80 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Det er ment at man skal beskrive dette i utredningen.

- Nr. 81** Vi savner vurdering av reguleringstiltak og effekter av ulike tiltak for å oppnå de ulike scenariene, samt hvor mye uttak (hva slags regime) som gir et reelt miljømessig 'worst case' tilfelle.

Nr. 81 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 12

- Nr. 82** Tabellen på side 17 er interessant, og kan gi et godt grunnlag for å vurdere ulike fiskeri- teknikker opp mot hverandre fra et miljø- og ressursperspektiv. Tabellen bør knyttes bedre opp mot fellesutredningstemaene, ved at disse utvides til å omfatte de samme parametrene.

Nr. 82 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Tabell 3.1 er en implementering av de felles konsekvensvariablene. Den viser effekter av de ulike fiskeriene på konsekvensvariablene som skal utredes, men er tilrettelagt slik at den er mer relevant for fiskeriaktiviteten enn om konsekvensvariablene brukes rett frem. Alle variablene i tabell 2.1 er imidlertid dekket i denne.

Hval og selfangst

Utredningens ressurser er begrenset. Hensikten med denne delutredningen er å vurdere effektene av fiskeri på miljøet i Barentshavet.

- Nr. 83** På denne bakgrunnen ser vi liten grunn til å gå inn i lange betraktninger angående mulig norsk fangst på sel og andre hvalarter enn vågehval.

Nr. 83 Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Fangst på andre hvalarter enn vågehval er ikke et hovedpoeng i utredningen, men det er en problemstilling som blir reist av hvalfangere og fiskere med jevne mellomrom, og vil derfor bli gitt en viss vurdering i denne utredningen.

Oppdrett

Nr. 84 Vi mener scenariene for oppdrettsvirksomhet er altfor beskjedne og upresise. Det er ikke gitt at 'ingen endring' representerer noe miljømessig optimum, heller ikke at 'vekst fut. prognosene' er et reelt miljømessig 'worst case'.

Nr. 84 Vi savner også sterkt en vurdering av ulike reguleringsregimer for å begrense negative miljø- og samfunnskONSEKVENSER av oppdrett som del av scenariebeskrivelsen.

Nr. 84

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Jf. **Nr. 69**

Nr. 85 I tillegg bør forbeholdet og konsekvens av dette for dagens villfiskbestander, inkludert de som i dag ikke utnyttes som kommersielle arter men kan benyttes til fiskefôr, utredes med bakgrunn i de ulike scenariene for oppdrettsnæringens fôrbehov. Forslaget om å utrede ulike forkilder er en god begynnelse (s18), men bør også inkludere mulig bruk av vegetabilsk fôr.

Nr. 85

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Dette skal gjøres i Utredning Fiskeri ihht. dagens utredningsprogram.

Nr. 86 Generelt sett mener vi at samtlige miljøkonsekvenser av oppdrettsnæringa bør utredes som del av dette arbeidet, og at oppdrett bør inn som del av den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. Dette kommer til å bli et nøkkel dokument for regionen framover, og oppdretten med sine positive og sider bør inkluderes som del av dette. Begrunnelsen om at kystnære farvann dekkes av EUs vandirektiver mottatt, men noe vi ikke ser som grunn god nok til å unnta dette feltet fra å bli utredet som del av Forvaltningsplanen.

Nr. 86

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Avgrensingen av utredningsområdet til utenfor 1 nautisk mil av grunnlinjen er knyttet til Norges

forpliktelser i henhold til EUs vanddirektiv som gjelder ut til 1 nautisk mil av grunnlinjen og som legger opp til et forvaltningsregime som nødvendigvis vil være forskjellig fra en framtidig helhetlig forvaltningsplan med fokus rettet mot det oseaniske økosystemet i Barentshavet. Valget av områder som er tatt med er knyttet til grunnlaget for arbeidet med forvaltningsplanen; St.meld. nr. 12 (2001-2002) "Rent og rikt hav" og Regjeringens Sem-erklæring.

Den interdepartementale Styringsgruppen for forvaltningsplanarbeidet har bestemt at utredningsområdet for alle de fire utredningene (petroleumsvirksomhet, fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkninger) skal være likt. Dermed er også rammene for utredningsområdet med henyn på havbruksaktivitet gitt.

Havbruk foregår i sin helhet innenfor grensen på 1 nautisk mil av grunnlinjen (altså utenfor utredningsområdet), og utredning av effekter av havbruk vil derfor bli vesentlig begrenset. Se for øvrig pkt. 1.3 i utredningsprogram Fiskeri: "Utredning Fiskeri vil imidlertid vurdere spørsmål knyttet til rømming og sykdomsspredning da disse problemstillingene kan ha virkning på økosystemet utenfor 1 nautisk mil av grunnlinjen"

2.23 NORDLAND FYLKESKOMMUNE

Det vises til tilsendte dokumenter knyttet til fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkninger samt OEDs utredning av konsekvenser av helårlig petroleumsvirksomhet i Lofoten -Barentshavet. Nordland fylkeskommune har følgende kommentarer:

- Nr. 87** 1. Planområdets avgrensning er ikke gunstig for analyse av samfunnsmessige virkninger. Lofoten er knyttet til Nordland og sjøområdene her er også en del av Norskehavet. En forvaltningsplan for Norskehavet som vil komme vil kunne dekke Nordlands interesser bedre. Lofoten er en region i grenseland mellom havområder og økosystem, og bør kunne gis en særlig oppmerksomhet i arbeidet. Det vises til Lofotrådets uttalelse.

Nr. 87 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen, alle utredningene Jf. Nr. 1 og Nr. 16

- Nr. 88** 2. Utredningene bør beskrive hvilke inntekter og utgifter som er knyttet til ressursuttak i de ulike deler av Barentshavet, herunder kostnadene ved å ha en akseptabel forvaltning.

Nr. 88 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Taes til følge for hovedartene (torsk, sild, lodde og reke), mens for de øvrige artene er tidsrammene for knappe til å få dette til. Se for øvrig Nr. 6 .

- Nr. 89** 3. I tråd med konsekvensutredninger i henhold til plan- og bygningsloven anbefales det å definere referansealternativer også i forvaltningsplaner for havområdene. Det må legges vekt på å få fram metodiske holdbare sammenligningskriterier.

<p>Nr. 89</p> <p>Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: Alle utredningene, Forvaltningsplanen</p> <p>Utredningene under forvaltningsplanen er frivillige utredninger som ikke følger plan- og bygningsloven, derav navnet "utredning av konsekvenser" i stedet for "konsekvensutredning". Det etterstrebes imidlertid metodikk som tillater tverrsektoriell sammenligning av effekter.</p> <p>EU-direktivet om konsekvensutredning av visse planer og programmer (2001/42/EF) (plandirektivet) omfatter kun framtidige planer og programmer, dvs planer og programmer som vedtas inntil 24 måneder etter 21. juli 2004 (dato for gjennomføring av direktivet), mens Plan og Bygningsloven kun gjelder for sjøområder ut til grunnlinjene. Plandirektivet er formelt sett ikke gjeldende for utredningene. Utredningene vil imidlertid likevel gjennomføres i tråd med prinsippene i plandirektivets krav om miljørapport (art. 5), som reflekterer generelle krav til konsekvensutredning og identifisering av sannsynlige vesentlige effekter av planene. Avvik fra kravene til miljørapport forventes først og fremst å dreie seg om eventuelle manglende grunnlagsundersøkelser og fylling av kunnskapshull. Myndighetene må avgjøre om utredningene er av tilstrekkelig kvalitet og bestemme hva som skal gjøres for å bøte på evt. mangler.</p>

- Nr. 90** 4. Alle forhold er ikke like viktige å få utredet. Det bør avklares med begrunnelse hva som gis høy og lav prioritet (detaljeringsgrad og ressursbruk). Det anbefales å prioritere det som kan bidra til handlinger.

<p>Nr. 90</p> <p>Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Utredningsoppgavene som er inkludert i programmet har allerede vært gjennom en prosess der oppgavene er prioritert. En mer detaljert prioritering er det etter Fiskeridirektoratets syn ikke behov for.</p>

5. Forvaltningsplanene kan bli et nytt og viktig verktøy den næringsmessige bruken av kyst- og havområdene, herunder også for kommuner og fylkeskommuners engasjement som regionale utviklingsaktører.

- Nr. 91** Prosessene i dette arbeidet kan forbedres ved at det etableres et nasjonalt havmiljøforum samt egne havmiljøfora for de aktuelle havområdene. Dette kan effektivisere informasjonsarbeidet, øke mulighetene for dialog både nasjonalt og regionalt samt sikte en bedre kontinuitet og læring. Det vises her til etableringen av CoastCare AS i Lofoten, samt konklusjoner i OLFs rapport om sameksistens mellom fiskeri, havbruk, oljevirksomhet og skipsfart.

Nr. 91 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for selve forvaltningsplanen.

Nr. 92 6. I tilknytning til dette anbefales det å etablere et bedre system for koordinering av data både mht innsamling og presentasjon. Dette kan redusere omfanget av dobbeltarbeid samt bidra til å identifisere hvor det er reelle kunnskapshull eller mangel på informasjon og kommunikasjon.

Nr. 92 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for selve forvaltningsplanen.

Nr. 93 7. I arbeidet knyttet til forvaltning av kyst-og havmiljø har staten mange roller. Det vises til Børge Brendes foredrag 6.2 2002. I arbeidet med forvaltningsplaner må staten klargjøre nærmere sin rolle som bestiller, leverandør og kontrollør.

Nr. 93 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene JF. Nr. 34

Nr. 94 8. Det må etableres en nær kontakt mellom dette utredningsarbeidet og annet relevant arbeid, herunder prosjektet Nordlige Maritime Korridor.

Nr. 94 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for selve forvaltningsplanen.

2.24 DR. HEGGERGET

Eurasiatisk oter utelatt i grunnlags utredning for "Forvaltningsplan for Lofoten -Barentshavet" og i notatet "Felles konsekvensvariable i forvaltningsplan for Barentshavet"

Som norsk representant i IUCNs Otter Specialist Group tar jeg opp denne saken, og viser til det igangsatte omfattende arbeidet ledet av en interdepartemental styringsgruppe (MD, FiD, OED, UD) om å utvikle en forvaltningsplan for området

Lofoten - Barentshavet, slik det er skissert i Stortingsmelding nr. 12, Rent og rikt hav (og Semerklæringen). Som grunnlag for arbeidet med forvaltningsplanen har Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitutt hatt i oppdrag å utarbeide en miljø- og ressurs beskrivelse. Den ble utgitt høsten 2002 i Fiske og Havet nr. 6,2002, med tittelen "Miljø- og ressurs beskrivelse av området Lofoten - Barentshavet."

Nr. 95 Det viser seg at beskrivelsen har utelatt oter. I Europa har vi bare en oterart, den eurasiatiske oteren *Lutra lutra*, som er klassifisert som hensynskrevende ansvars art i norsk Rødliste, og som har kysten som viktigste habitat i Norge. Den finnes langs hele den aktuelle delen av norskekysten, men ikke ved de arktiske øyene. Antakelig er utelatelsen en forglemmelse, siden HI og NP ikke driver forskning på eller forvaltning av denne arten.

Nr. 95
Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene
Tas til følge. Effekter på oter skal utredes der det er relevant.

På bakgrunn av den eurasiatiske oterens nasjonale og internasjonale status i vernesammenheng, og fordi levevis og varmereguleringsmekanismer (pels-isolasjon og aktiv pelspleie) gjør otrer svært sårbare for oljeforurensing, gir det et dårlig signal at arten oversees. I denne sammenheng må den betraktes som et sjøpattedyr og bør inkluderes blant de prioriterte artene.

Utelatelsen har allerede hatt praktiske konsekvenser. I OEDs forslag til utrednings program "Utredning av konsekvenser av helårlig petroleumsvirksomhet i området Lofoten -Barentshavet" under pkt 5.2, Miljøbeskrivelse, er oter nevnt som biologisk ressurs som det skal utarbeides oversikt over. I det endelige utredningsprogrammet sies det bare at miljø beskrivelsen inngår i oppdraget som HI og NP har hatt, og der er altså ikke oteren behandlet.

Blant tema og arter som er nevnt som aktuelle i anbudsokumentene for konsekvensutredningen om uhellsslipp til sjø er heller ikke oter nevnt. Det vises der til et sett av "Felles konsekvensvariable som er etablert av HI og NP '~med flere". Jeg antar at dette viser til notatet "Felles konsekvensvariable i forvaltningsplan for Barentshavet" av 16. 12.2002 fra HI og NP, og der er oteren ikke nevnt.

At oter er kommet med i utredningen om uhellsslipp til sjø er positivt, men skyldes i alle fall delvis påtrykk fra undertegnede overfor oppdragstaker. den var ikke med i det aksepterte anbudet så vidt jeg vet. Det er imidlertid ikke akseptabelt at konsekvensvurdering for oter skal være avhengig av personlig oppfølging i hver enkelt sak. Utfallet vil da bli tilfeldig fra sak til sak. Dersom de offentlige grunnlagsdokumentene for forvaltningsplanen utelater oter vil det være vanskelig å få det fokuset på arten som den fortjener.

Jeg imøteser med forventning en tilbakemelding om hvordan miljødirektoratenes prosjektgruppe for Forvaltningsplan for Lofoten -Barentshavet vil følge opp denne saken.

2.25 **BELLONA**

Generelle kommentarer

Bellona stiller seg særdeles positivt til at det arbeides for å få til en helhetlig forvaltningsplan for området fra Lofoten og nordover. Slik vi ser det er dette den eneste måten å få til en økoeffektiv forvaltning av større områder på. Det er blant annet viktig for å få et totalbilde av hvilke påvirkninger et område utsettes for og for å se på synergieffekter av disse påvirkningene. En slik helhetlig prosess vil også lettere kunne avdekke hvilke usikkerheter og kunnskapshull det må søkes å få tettet før det tas viktige forvaltningsmessige avgjørelser.

Området Lofoten – Barentshavet er særdeles rikt på naturressurser, og Norge har et særlig ansvar ved utøvelsen av norsk rådighet og suverenitet i området. Hvordan Norge forvalter området vil få betydning for hele verden. Det er derfor svært viktig at arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen gjøres så grundig og vitenskapelig som overhodet mulig. Enhver form for hastverk og forsering må derfor unngås.

Nr. 96 Utredningen må ta seg tid til å vente på nødvendig forskning som ikke er gjort. Norge må også i denne sammenheng opptre i samsvar med det internasjonalt anerkjente føre var-prinsippet.

Nr. 96 Dessverre har det vært et tidsmessig råkjør ved prosessen med alle delutredningene som skal inngå i den helhetlige forvaltningsplanen. Selv om Bellona påpekte dette i forbindelse med at vi søkte om forlenget høringsfrist på delutredningsprogrammene vil vi nok en gang oppfordre til at man benytter den tiden som er nødvendig for at konsekvensutredningene skal bli gode og troverdige.

Nr. 96 Bellona mener det er betenkelig at tre av de fire programforslagene til konsekvensutredninger som skal inngå i den helhetlige forvaltningsplanen sendes på høring samtidig og med en relativt kort frist. Dette er betenkelig fordi høringslistene til de forskjellige utredningene i stor grad er sammenfallende. For mange av instansene vil det være problematisk å få satt av nok ressurser på så kort tid at det blir mulig å levere faglig gode uttalelser. Bellona frykter at dette kan gå ut over kvaliteten på det endelige produktet som skal fungere som beslutningsgrunnlag for myndighetene ved forvaltningen av et av verdens mest ressursrike områder. Vi ser en stor fare for at den korte tidsfristen vil kunne medføre at enkelte viktige høringsinstanser velger seg en av høringene for å gjøre denne faglig sett god. Dette kan igjen bety at viktige innspill vedkommende instans måtte ha til de andre delutredningene, aldri vil komme med og at dette vil være uheldig for den totale kvaliteten.

Nr. 96

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen

Den interdepartementale styringsgruppen for arbeidet med forvaltningsplanen for Barentshavet har antatt at det ville ha stor verdi for høringsinstansene å kunne se de forskjellige utredningene i sammenheng, og har derfor samordnet høringene i tid. For å kompensere for dette vil høringen av utredningene utvides fra planlagte to til tre måneder.

Se også. **Nr. 11**

I denne sammenhengen må det også påpekes at de fleste av disse høringsinstansene allerede er tungt inne i arbeidet med den delutredningen som gjelder konsekvensene av petroleumsvirksomhet. Dette arbeidet pågår for fullt og også her opereres det med svært knappe tidsfrister. Bare dager før programforslagene for konsekvensutredningene for fiskeri, skipsfart og ytre påvirkninger ble sendt på

høring ble det offentliggjort 1100 sider med delutredninger som skal inngå i konsekvensutredningen av petroleumsvirksomhet. Det sier seg selv at det er betydelig ressurskrevende å delta som premissleverandør i denne prosessen.

Kommentarer til programforslagets enkelte punkter

Formål med og forutsetninger for utredningsarbeidet

I kapittel 1.2 skisseres formålet med utredningsarbeidet. Etter planen skal denne utredningen sammen med de andre konsekvensutredningene danne grunnlaget for en helhetlig forvaltningsplan. Forvaltningsplanen skal så danne grunnlaget for myndighetenes beslutninger i dette området.

Nr. 97 Dette vil si at utredningsarbeidet er i overensstemmelse med hva som omfattes av Eus direktiv 2001/42EF om strategiske konsekvensutredninger og som vil bli gjeldende norsk rett fra 2004.

Det er derfor viktig at denne konsekvensutredningen gjøres i tråd med de krav som settes i dette direktivet.

Nr. 97 Derfor må alle de punkter som omhandles i art. 5, jf. bilag 1 og som ikke dekkes i de tre andre konsekvensutredningene med i konsekvensutredningen for skipstrafikk. Hvilke konkrete vurderinger som må gjøres blir kommentert i tilknytning til det aktuelle punkt.

Nr. 97 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>EU-direktivet om konsekvensutredning av visse planer og programmer (2001/42/EF) (plandirektivet) omfatter kun framtidige planer og programmer, dvs planer og programmer som vedtas inntil 24 måneder etter 21. juli 2004 (dato for gjennomføring av direktivet), mens PBL kun gjelder for sjøområder ut til grunnlinjene. Plandirektivet er formelt sett ikke gjeldende for utredningene. Utredningene vil imidlertid likevel gjennomføres i tråd med prinsippene i plandirektivets krav om miljørapport (art. 5), som reflekterer generelle krav til konsekvensutredning og identifisering av sannsynlige vesentlige effekter av planene. Avvik fra kravene til miljørapport forventes først og fremst å dreie seg om eventuelle manglende grunnlagsundersøkelser og fylling av kunnskapshull. Myndighetene må avgjøre om utredningene er av tilstrekkelig kvalitet og bestemme hva som skal gjøres for å bøte på evt. mangler.</p>

Avgrensning mot andre sektorutredninger

Utredningen for skipstrafikk skal ifølge kapittel 1.4 ikke ta for seg problematikken rundt arter introdusert via ballastvann i skip knyttet til petroleumsvirksomheten.

Nr. 98 Bellona mener dette er en svakhet og anmoder om at dette også tas med her tilsvarende det gjøres i forhold til forurensningsaktivitet fra fiskeflåten som utredes både i utredning for skipstrafikk og i utredning for fiskeri .

Nr. 98 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Skipstrafikk</p>

Ikke relevant for utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk

Organisering og tidsplan for utredningsarbeidet

Nr. 99 Når det gjelder tidsplanen for utredningsarbeidet har vi sagt mye om dette innledningsvis. Bellona ønsker å få tidsplanene for de tre delutredningene noe forskjøvet i forhold til hverandre slik at ikke alle høringsfrister blir sammefallende i det videre arbeidet.

Nr. 99 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

Særlig gjelder dette da det ser ut som det er lagt opp til kun åtte ukers høringsfrister for alle de tre ferdige utredningene og at alle skal på høring i november og desember i år.

Nr. 100 Det er viktig at man benytter den tiden som er nødvendig for at utredningene får et faglig forsvarlig nivå slik at den tilfredsstiller kravene i direktiv 2001/42EF om strategiske konsekvensutredninger og kravene til konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven (pbl.) kap VII-a, selv om dette ikke er en lovpålagt utredning etter reglene i pbl.

Nr. 100 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 97

Metoder

Konsekvenser av aktivitetene - felles konsekvensvariable

Det er i tabell 2.1 i kapittel 2.2 listet opp en oversikt over hvilke konsekvenser som skal analyseres. Tabellen inneholder et sett med konsekvensvariable, dvs. enheter for å måle konsekvensen for de ulike scenariene. Sammenlikningsgrunnlaget, dvs beskrivelsen av nåsituasjonen beskrives i tre rapporter. Problemet er imidlertid at det for en rekke parametere ikke finnes data for nåsituasjonen. Det er f.eks. svært begrenset kunnskap om bunnforholdene i Barentshavet. Både topografi, flora og fauna er lite kartlagt- Det er også begrenset kunnskap om utbredelsen av viktige sjøfugl, fisk og sjøpattedyr som ikke er av kommersiell interesse. Det er også begrenset kunnskap om hvilke utslipp skipsnæringen medfører. Det er viktig at de kunnskapshullene som avdekkes gjennom arbeidet med forvaltningsplanen fører til en aktiv og forpliktende prosess for å høyne kunnskapsnivået før viktige irreversible beslutninger tas for området.

Nr. 101 Gjennomgående for alle de tre konsekvensutredningene som skal inngå i forvaltningsplanen er at det er for liten kunnskap om nåsituasjonen og at disse kunnskapene må tettes før det er mulig å gi gode konsekvensbeskrivelser av de aktiviteter det søkes å utrede konsekvensene av.

Nr. 101 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

Kunnskapshull

Nr. 102 Det er viktig at de kunnskapsmanglene som avdekkes gjennom denne utredningen og i arbeidet med forvaltningsplanen, fører til en aktiv og forpliktende prosess for å tette disse kunnskapshullene. Dersom ikke dette gjøres vil sluttproduktet -forvaltningsplanen, vanskelig kunne fungere som beslutningsgrunnlag for myndighetene i forvaltningen av området.

Nr. 102 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

Håndtering av usikkerhet

Det legges i følge kapittel 2.6 i utredningsprogrammet opp til en omfattende vurdering av usikkerheter som identifiseres gjennom konsekvensanalysen. Dette er meget positivt og kanskje det som blir den største verdien av hele konsekvensutredningsprosessen. Dessverre gjøres dette i alt for liten utstrekning i arbeidet med konsekvensutredninger, noe som kanskje skyldes at utredninger vanligvis utarbeides av den som ønsker å iverksette et tiltak.

Effekter av fiskeri

Kapittel 3.1.1 redegjør for hva man anser som utfordringen og målet med forvaltningen av fiskeriresurser. Det slås fast at "Ufordringen for forvaltningen ligger derfor ikke i å unngå endringer i økosystemet, men i å forstå konsekvensene av det vi gjør og å bruke denne forståelsen til å sikre bærekraftig høsting." Bellona er enig i at bærekraftig høsting av ressursene er et primært mål for fiskeriforvaltningen, og er enig at endringer av økosystemene som resultat av en slik høsting er akseptabelt. Likevel mener vi at den kunnskap vi oppnår om konsekvensene av fiskeriaktivitet må brukes til å minimere konsekvensene for økosystemet, innenfor visse økonomiske rammer. En slik tilnærming til forvaltningen er vedtatt av Stortinget gjennom St. Meld. Nr. 12 (2001-2002).

Scenarier

I kapittel 3.2 redegjøres det for scenarier for utviklingen av fiskeriaktivitet som skal ligge til grunn for utredningen av spesifikke effekter.

Nr. 103 Bellona har ingen anmerkninger til de oppførte scenariene, men ser gjerne at man tilføyer et spesifikt punkt om konsekvenser av økt fangst på lavere trofiske nivåer, f. eks. fangst på raudåte og krill. I kapittel 3.3.2. omtales framtidig forbehold for oppdrettsnæringen, og det tas sikte på at utredningen skal vurdere hvilke føringer havbruksnæringens forbehold vil legge på uttaket av kommersielle og ikke-kommersielle ressurser i utredningsområdet gitt: "(...) økt fangst på lavere trofiske nivåer." Bellona er positive til at man vil foreta en slik vurdering. Havets primærproduksjon utgjør et enormt potensiale for matproduksjon, men man vet lite om hvordan høsting på lavere trofiske nivå vil påvirke økosystemet, biologisk mangfold og tradisjonell fiskeriaktivitet. Bellona mener det er grunn til å forvente økt høsting trinnene under fisk i næringskjeden i tiden fram til 2020 som scenariene skal utvikles for, og at dette derfor bør inkluderes som et eget scenarie, og utredes med hensyn på spesifikke effekter.

Nr. 103 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 7

Spesifikke utredningsoppgaver

Om de spesifikke utredningsoppgavene kan det gjentas hva som er sagt over under avsnittet "Konsekvenser av aktivitetene- felles konsekvensvariable" Det finnes dessverre svært begrenset kunnskap om bunnforholdene i Barentshavet. Det er også begrenset kunnskap om utbredelsen av viktige sjøfugl, fisk og sjøpattedyr som ikke er av kommersiell interesse. Det er viktig at de kunnskapshullene som avdekkes gjennom arbeidet med forvaltningsplanen fører til en aktiv og forpliktende prosess for å høyne kunnskapsnivået før viktige irreversible beslutninger tas for området.

Bifangst av laks

Bifangst av laks i ulike former for fiskeri, påfører norske villaksstammer betydelig dødelighet.

Mange laksebestander er under press fra en rekke trusselfaktorer. Gjennom ordningen "Nasjonale laksefjorder og nasjonale laksevassdrag" har man fått et regime for beskyttelse av laksen i livsstadiene i fjorden og i elva.

Nr. 104 Konsekvensene bifangst av laks i kommersielle fiskerier i havet har på villaksbestander bør tas med som et eget punkt under "spesifikke utredningsoppgaver". Atlantisk laks som art er ikke truet, men en rekke bestander, hver med unik genetisk sammensetning, er å betrakte som truet.

Nr. 104 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Bifangst av villaks i kommersielle fiskerier er en kjent problemstilling i Norskehavet, og antagelig også et problem i Barentshavet. Imidlertid er kunnskapen om laksens liv i Barentshavet svært begrenset, og vi vil derfor, hvis vi skulle utrede denne problemstillingen bare avdekke et kunnskapshull. Kommentaren fra Bellona vil imidlertid bli tatt med videre som et kunnskapshull som skal omtales i utredningen.

Introduserte arter - kongekrabbe

Bellona er glad for at konsekvenser skal utredes for ulike scenarier for utbredelse av kongekrabbe, og at man tar sikte på å utrede hvordan den påvirker habitatet, artsmangfoldet, kommersielle og ikke-kommersielle arter. Etter det Bellona kjenner til, er det store kunnskapshull på dette feltet.

Forslagets høye ambisjonsnivå vedrørende utredning av effekter på kongekrabbe er derfor gledelig.

Effekter av havbruk

Havbruksnæringen er, som forslaget til utredningsprogram påpeker, lokalisert innenfor grunnlinjen, og således utenfor det definerte utredningsområdet. Likevel inkluderes havbruk i den grad næringen har effekter som gjør seg gjeldende i utredningsområdet. Bellona er enig i en slik vurdering, og anseer forslaget i all hovedsak som dekkende for det utredningsbehovet som gjør seg gjeldende gitt de scenarier som skal ligge til grunn. Særlig viktig er utredning av effekter av nye oppdrettsarter, som hittil er lite belyst, for eksempel hvordan rømming fra torskeoppdrett påvirker vill torsk, samt spredning av sykdommer og parasitter.

Nr. 105 Bellona savner imidlertid et scenarie på utvikling av havbruksvirksomhet innenfor utredningsområdet, det vil si utenfor grunnlinjen. En rekke restriksjoner begrenser tilgangen på lokaliteter for oppdrett. Nasjonale laksefjorder, marine verneområder, veterinærhygieniske begrensninger, og generell arealpolitikk gjør at en eventuell framtidig vekst i næringen, kan komme til å finne sted lenger til havs. En slik utvikling er ikke sannsynlig i løpet av kort tid, men teknologisk utvikling kan gjøre dette til et aktuelt scenarie når tidsperspektivet strekker seg så vidt langt som til 2020.

<p>Nr. 105 Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Det er lite sannsynlig at dette får et stort omfang innenfor utredningsperioden, og vi har derfor valgt å utelate det.</p>

2.26 FINNMARK FYLKESKOMMUNE

Fylkesordføreren ser det som positivt at det utarbeides en felles forvaltningsplan for Barentshavet hvor fiskeri- og havbruk, skipstrafikk og ytre påvirkninger samt utredningen om petroleumsvirksomhet inngår som grunnlag. En slik forvaltningsplan oppfattes som en spennende og nødvendig nyvinning innen norsk miljøforvaltning. For Finnmarks del er det av stor betydning at den helhetlige forvaltningsplanen bidrar til å knytte sammen petroleumsakiviteter, skipstransport, fiskeriaktiviteter og miljø. Det er særlig positivt at de ulike utredningsprogrammene settes i relasjon til samfunn og til samiske forhold.

Fylkesordføreren vektlegget helheten i programmene hva angår våre kommentarer:

Nr. 106 1. De korte tidsfristene i utredningsarbeidet og begrensede midler som er avsatt, kan medføre at konsekvensutredningene ikke blir gjenstand for en forsvarlig og grundig analyse.

Nr. 106 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

2. Det er de sektorvise konsekvensutredningene som skal gi grunnlag for fremtidig aktiviteter, tiltak og retningslinjer for virksomhet i havområdet.

Nr. 107 Det er problematisk at utredningsprogrammene er svært bredt formulert. I utgangspunktet berøres alle type problemstillinger på alle detaljeringsnivå. På denne bakgrunn er det vanskelig å kunne se hvilke type spesifiserte forvaltningsplaner med tilhørende tiltak og retningslinjer som skal komme ut av utredningsprogrammene. Derfor blir det også vanskelig å se hvilken betydning og hvilke praktiske konsekvenser den helhetlige forvaltningsplanen kan få for regionen.

Nr. 107 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

3. Utredningsprogrammene skal utrede konsekvenser for havmiljøet. Derav følger ulike former for begrensninger som bør iverksettes for å bevare et "et rent og rikt hav".

Nr. 108 Det som imidlertid savnes utredet er hva som gir muligheter for en fremtidig positiv næringsutvikling i samspill med miljøet. Herunder savnes også fokus mot hvilke konsekvenser ulike næringsbegrensninger kan gi i forhold til samfunn og næringsutvikling og' hvordan dette kan oppveies. Det være seg omstillinger innen fiskeri og havbruk, Synergieffekter mellom fiske, oppdrett og andre næringer som petroleum.

Nr. 108 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri / Forvaltningsplanen Dette er umulig å utrede før vi har foretatt en utredning av effekten av dagens aktivitet. For øvrig kan dette regnes som et tiltak, se da: Nr. 15

4. I henhold til St.meld. nr. 12 -"Rent og rikt hav" vises det til en langsiktig og helhetlig politikk for beskyttelse av hav- og kystmiljøet. På lik linje med disse omfattende konsekvensutredningsprogrammene for Barentshavet planlegges det på sikt å utarbeide helhetlig forvaltningsplaner for alle norske havområder.

Nr. 109 I den sammenheng er det viktig å presisere at nordlige og sørlige havområder får et likt og forutsigbart forvaltningsregime, slik at verdiskapning og næringsutvikling i nord ikke hemmes av strengere rammebetingelser enn i sør.

Nr. 109 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

5. En helhetlig forvaltningsplan forutsetter at hvert programområde er basert på sammenliknbar metodikk og data med lik detaljeringsgrad og geografisk dekning.

Nr. 110 En svakhet ved utredningsprogrammene er mangel på forslag til felles skala for vurdering av effekter, som tidsmessig- og geografisk utstrekning samt påvirkningsgrad av identifiserte konsekvenser, for de ulike konsekvensvariablene.

Nr. 110 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Det er en målsetning om at det skal være samstemmighet og god kommunikasjon mellom utredningene. Dette gjøres ved at mange utredere samarbeider om ulike delutredninger, og gjennom Styringsgruppen for forvaltningsplanen.

Nr. 111 6. I utredningsprogrammene må planene i Nordvest-Russland integreres bedre sammen med forvaltning av Barentshavet og utvikling av aktiviteter. Videre bør det fokuseres tydeligere på hvilke konsekvenser dette kan få for samfunn- og næringsutvikling. Her bør det sikres at regionale myndigheter og representanter kan delta aktivt i norsk- russisk samarbeid. På sikt kan det bidra til bedre avklaring og samarbeid i forhold til miljøarbeid og skipstransport av olje.

Nr. 111 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for Utredning Skipstrafikk.

Nr. 112 7. Det er nødvendig å trekke inn regional og lokal kompetanse i grunnlagsstudier. Dette gjelder bl. a kompetanse om Nordvest-Russland innen alle utredningsprogrammene. Lokale ressurs- og kompetansemiljøer med lang erfaring i arbeidet med førstehåndskunnskap om Barentsregionen, bør her stå sterkt.

Nr. 112**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Lokale krefter er med ved bruk av Fiskeridirektoratets lokale kontorer. For øvrig er det lagt opp til presentasjonsmøter av utredningene lokalt der det vil være anledning til å komme med innspill. I tillegg vil vi påpeke at utredningsoppgaver som skal settes ut til eksterne miljøer gjerne vil bli løst av lokale institusjoner så fremt disse har den nødvendige kompetansen.

Nr. 113 8. Det fremkommer ikke hvordan eksterne pågående forskningsprosjekter, som berører temaer i utredningsprogrammene, kan integreres i den helhetlige forvaltningsplanen. Det sies heller ikke noe om hvordan såkalte "kunnskapshull" skal behandles.

Nr. 113**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Forvaltningsplanen

Jf. **Nr. 24**

9. Kommentarer til Utredning av konsekvenser av fiskeri

Havbruk representerer en viktig næring som skal bidra til å styrke videre næringsutvikling og verdiskapning i Finnmark.

Nr. 114 Samfunnsmessige konsekvenser for Finnmark skal utredes, da bør havbruksnæringen vies stor oppmerksomhet. Derfor er det uheldig at utredningsprogrammet er geografisk avgrenset inn mot kysten til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen. Denne beslutningen kan synes noe merkelig når den heltlige forvaltningsplanen skal gi grunnlag for å etablere verneområder basert på minimal fokus mot havbruk, selv om det også sannsynligvis vil medføre begrensninger for havbruksnæringen. I en økosystembasert ressursforvaltning bør også viktig kunnskap om oppdrettsnæringen komme frem. Dette gjelder eksempelvis kunnskap om mulige konsekvenser av oppdrett i gyteområder. Problematikken om rømming og sykdom er også utelatt.

Nr. 114**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene / Forvaltningsplanen

Jf. **Nr. 1** og **Nr. 86**

Problematikken rundt sel bør utredes bredt i forhold til hvilken innvirkning tilstedeværelsen av sel i nære kystområder kan ha for fiskeri næringsmessig og bestandsmessig for ulike fiskearter.

Nr. 115 Et annet spørsmål som bør utredes er mulig innvirkning sel kan ha for gyteområder.

Nr. 115 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 4

Det gjøres oppmerksom på et pågående forskningsprosjekt på kr. 4,7 mill om betydningen av kongekrabben i forhold til kyst- og havmiljøet.

2.27 *FYLKESMANNEN I FINNMARK*

Nr. 116 Fylkesmannen vil understreke betydningen av at utredningene omfatter fiskerienes virkning på økologien i Barentshavet, herunder også virkningen på sjøfugl. Svingninger i en rekke fiskebestander, både naturlige svingninger og svingninger som er skapt gjennom beskatning, har stor betydning for overlevelse og hekkesuksess for sjøfugl.

Nr. 116 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dette og lignende økologiske problemstillinger er dekket i utredningsprogrammet i pkt. 3.1.4 "Økosystembetraktninger", og tabell 3.1, kolonne "Økosystemeffekter".

I tillegg kan fiskeriaktivitet påvirke enkelte fuglebestander ved at fugl sener seg fast i enkelte fiskeredskaper.

Utover dette har Fylkesmannen ingen merknader til det foreslåtte utredningsprogrammet.

2.28 *SAMETINGET*

Forvaltning og fangst av fiskeressursene i Barentshavet, på kysten og i fjordene i Nord Norge har direkte sammenheng med grunnleggende elementer i forhold til det materielle grunnlaget for bevaring og utvikling av de samiske næringer i kyst- og fjordområder.

Nr. 117 Når det gjelder Fiskeridirektoratets forslag til utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten - Barentshavet, kan ikke Sametinget se at samiske interesser er vurdert.

Sametinget krever derfor at Fiskeridepartementet ved Fiskeridirektoratet særskilt vurderer samiske interesser når det gjelder fiskerier i Lofoten - Barentshavet i h.h.t. Norges forpliktelser og i Samsvar med Grunnlovs § 110a og etter FN *konvensjonen* om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, som ved menneskerettighetsloven av 1999 er blitt en del av norsk rett. Det vises også til ILO konvensjonens artikkel 7, som gir urfolk rett til å foreta sine egne prioriteringer og en plikt for staten til å legge til rette for dette. Det vises dessuten til ILO konvensjonens artikkel 13, nr.2, jf Artikkel 15 som sikrer urfolk nødvendige kontroll over naturressursene som de tradisjonelt har utnyttet ILO konvensjon nr. 169 er ratifisert av Norge i 1989 og innebærer at staten har akseptert de særskilte forpliktelsene som konvensjonen pålegger staten i forhold til det samiske folk.

Nr. 117**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Dette skal vurderes (jf. Pkt. 3.3.6, side 19 i utredningsprogrammet).

Samtinget vil også vise til Fiskeridepartementets sakkyndige vurdering av hvilke rettslige forpliktelser myndighetene har i forhold til den samiske befolkningen ved regulering av fiske. (Professor Carsten Smith, juli 1990). Smith konkluderer bl.a. med følgende i sin oppsummering (pkt. 9):

I dagens situasjon, der samisk kultur er så sterkt utsatt, vil ethvert vesentlig inngrep i samisk næringsvirksomhet som truer bosetting i samisk områder, kunne innebære et brudd med statens plikt til samisk kulturvern.

Det vises også til andre folke- og internrettslige lover og konvensjoner som Norge har sluttet seg til. Sametinget ber norske myndigheter om å utvikle forvaltningsordninger som er i samsvar med folkeretten.

2.29 TROMS FYLKESKOMMUNE

1. Plan- og næringsutvalget har behandlet "Forslag til program for utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten Barentshavet" som er del av Forvaltningsplan Barentshavet fra Fiskeridepartementet datert 31. mars 2003.

2. Plan- og næringsutvalget er positiv til at det utarbeides en felles forvaltningsplan for Barentshavet hvor fiskeri- og havbruk, skipstrafikk og ytre påvirkning inngår som grunnlag i tillegg til utredningen om petroleumsvirksomhet.

Nr. 118 3. Det er korte tidsfrister i utredningsarbeidet og begrensede midler er satt av. På tross av dette, er det viktig at utredningen blir fulgt opp.

Nr. 118**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Jf. **Nr. 11**

4. Plan- og næringsutvalget vil for øvrig bemerke følgende:

Nr. 119 a) En svakhet ved utredningsprogrammene er mangel på forslag til felles skala for vurdering av effekter (tidsmessig utstrekning, romlig/geografisk utstrekning og påvirkningsgrad av identifiserte konsekvenser) for de ulike konsekvensvariablene. Denne mangel gjør det vanskelig å sammenligne store og små konsekvenser for en ressurstype med tilsvarende for en annen ressurstype uten å ha felles skala.

Nr. 119 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 110

Nr. 120 b) I scenarieanalysen burde sei og hyse inngå da dette er arter av stor økonomisk betydning for området. Samtidig foregår disse fiskeriene i andre deler av året enn hovedfiskeriene etter torsk.

Nr. 120 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 6

Nr. 121 c) Ved undersøkelse av bunnfiskeri sin effekt på bunnfauna bør effekter av tråling på bløtbunnsfauna inngå da tråling er det viktigste fiskeredskap i området.

Nr. 121 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dette er dekket i utredningsprogrammet, se Tabell 3.1., kolonne "Bunnfauna"

Nr. 122 d) Effekter av kongekrabbe på fiskeriene i framtida må vektlegges da den påvirker andre fiskeri negativt.

Nr. 122 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dette er dekket i utredningsprogrammet, se pkt. 3.3.3.

Nr. 123 e) Effekter av internasjonale avtaler og konvensjoner bør utvides til å gjelde alle utredningene, ikke bare utredningen knyttet til fiskeri. Dette i lys av at forvaltningsplanen for Barentshavet formål er å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere de ulike virksomhetene innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.

Nr. 123 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene
Kommentaren anses ivaretatt i utredningsprogrammet for Fiskeri og viderefremmes for øvrig til de andre utredningene.

2.30 NATUR OG UNGDOM

Natur og Ungdom synes det er bra at regjeringen har startet prosessen med en helhetlig forvaltningsplan for Lofoten- Barentshavet.

Nr. 124 Vi synes imidlertid det er underlig at man legger opp til at sameksistens mellom ulike næringer skal være en rammebetingelse for forvaltningsplan, beskrevet i Punkt 1.1. Natur og Ungdom stiller seg kritisk til at dette er mulig i alle sammenhenger spesielt i forholdet mellom fiskerinæringen og petroleumsvirksomhet. Vi mener at man ikke kan ha dette som utgangspunkt, og heller vurdere om dette er mulig i når konsekvenser av ulike virksomheter er kartlagt. Å sette en slik rammebetingelse for utredninger er i denne sammenheng et brudd på føre-var prinsippet.

Nr. 124 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen
Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

Avgrensning mot andre sektorer

Nr. 125 Natur og Ungdom er bekymret for at utredningen ikke er godt nok i stand til å se på de kumulative effektene av alle virksomhetene i området. I punkt 1.4 står det at det er tenkt at arbeidet rundt introduserte arter skal tas opp i alle utredningene, petroleums utredningen skal ta for seg problematikken knytt til introduserte arter som kommer via ballastvann fra skip knyttet til denne virksomheten, fiskeri utredningen skal se på arter det er kommersielle interesse for, utredningen av skipsfart skal se på alle introduserte arter knyttet til skip og utredningen om ytre påvirkning skal se på øvrig spredningen av fremmede arter. Dette opplegget fører til oppsplittelse av problematikken som gjør at de samlede effektene ikke vurderes. Direktoratet for Naturforvaltning har sagt i sin høringsuttalelse til rapport fra arbeidsgruppen om kongekrabbe 22.04.03: *Et annet element som vektlegges i økende grad i faglitteraturen i dag er faren for såkalt "invasjon meltdown". I dette begrepet ligger det at et forstyrret økosystem er langt mer mottakelig for invasjoner av nye arter enn et uforstyrret økosystem. Resultatene viser derfor at en invasjon av en fremmed art gjerne fører til flere nye introduksjoner.* Dette er et eksempel på at det er svært viktig å se de samlede effektene.

Nr. 125 For å innelemme dette viktig element i forvaltningsplanen vil Natur og Ungdom foreslå at det lages en egen utredning på kumulative effekter hvor det sees på de samlede virkning av all den virksomheten man kan se for seg i Barentshavet. Vi mener det er viktig å ha denne kunnskapen på plass før man lager selve forvaltningsplanen. En slik utredning vil kunne være et godt grunnlag for når forvaltningen av Barentshavet skal bestemmes i den helhetlige forvaltningsplan.

Nr. 125 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Samlede effekter av all aktivitet skal utredes i en felles utredning basert på de fire delutredningene. Se også Nr. 12

Nr. 126 Natur og Ungdom mener at det er et brudd med førevar-prinsippet dersom utvinning av petroleum i Barentshavet blir bestemt før den helhetlige forvaltningsplanen er ferdig. Slik det er lagt opp nå er at konsekvensutredningen for olje skal være et selvstendig dokument som bestemmes før forvaltningsplanen. Vi synes det er viktig at ansvarlige departement for de andre utredningsprogrammene krever at ingen avgjørelser om forvaltningen av Barentshavet skal tas før den helhetlig forvaltningsplanen er bestemt.

Nr. 126 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Jf. Nr. 67

Kunnskapshull

I punkt 2.5 om kunnskapshull sies det at utredningsrapporten vil foreslå hvordan viktige kunnskapshull skal følges opp,

Nr. 127 Etter vår mening er det avgjørende at disse kunnskapshullene i størst mulig grad blir fulgt opp før den helhetlige forvaltningsplanen blir ferdiggjort.

Nr. 127 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

Konsekvensvariabler

Nr. 128 I tabell 2.1 er det listet opp de felles konsekvensvariablene alle utredningen skal ta for seg. Natur og Ungdom mener at når det gjelder fisk som tema er de artene som er nevnt, torsk, lodde, og sild, ikke dekkende nok. Vi ønsker at man tar med flere fiskeslag som uer, brosme, lange og blålange. Det er for uspesifikt å vurdere hele torskebestanden under ett siden det er svært ulik bestandsutvikling for henholdsvis kysttorsk og norskarktisk-torsk. Vi viser i denne sammenheng til studier gjort av det internasjonale havforskningsrådet (ICES) som påpeker disse ulikhetene.

Nr. 128 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 6

I tabellen står det at konsekvensområde for utredningen vil omfatte truede arter.

Nr. 129 Det er viktig at andre truetthets- og sårbarhetskriterier legges til grunn enn bare rødlista. Rødlista omfatter i liten grad marine organismer.

Nr. 129 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 21

2.31 *NORLANDS FORSKNING*

I forslaget fremstår de samfunnsmessige konsekvensene som bare en svært liten del av den samlede tematikken til konsekvensutredningen, som ellers sterkt domineres av real- og naturfaglige perspektiver.

Nr. 130 Alle aktivitetene og konsekvensene som utredes er i en eller annen forstand forankret i samfunnsmessige prosesser, og det samfunnsmessige perspektivet bør være langt sterkere framme i konsekvensutredningen.

Nr. 130 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 12

Forslaget til konsekvensutredning avgrensar arbeidet inn mot kysten til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen (som følger de ytterste skjær). Dette innebærer at en stor del av kystfisket og all havbruksaktivitet faller utenfor utredningsområdet. I forslaget heter det riktignok at. "... hvis det anses hensiktsmessig kan også aktiviteter innenfor denne grensen medtas", Det er uklart hvordan det faglig begrunnes hvorfor ikke den mest kystnære delen av sjøområdene skal inkluderes fullt og helt, ikke minst når aktivitetens samfunnsmessige betydning mht. sysselsetting og verdiskaping skal vurderes.

Nr. 131 Det er jo nettopp i møtet mellom sjø og land - marine næringer og kystens lokalsamfunn - at de fleste konsekvensene spiller seg ut. Det er derfor viktig at kystsonen i konsekvensutredningen tvert i mot gis

stor oppmerksomhet, ikke minst siden områdene innenfor grunnlinjen er områder som i økende grad fremstår som "kommunale domener" gjennom kystsoneplanlegging etter plan- og bygningsloven.

Nr. 131 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 1

Lokalsamfunnenes kontroll over den nære sjøarealene er økende, og koplingen mellom sjø og land enda tettere.

Nr. 132 Det vil også være i denne sonen at havbeite vil foregå, et nytt og svært viktig tema som av en annen grunn ser ut til å være utelatt i forslaget.

Nr. 132 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Havbeite er per dags dato mest relevant for kystsonene, altså utenfor utredningsområdet. Fremtidig havbeite lenger til havs, innenfor utredningsområdet er usikkert, og vi har derfor valgt å ikke vurdere denne problemstillingen.

Nr. 133 Problemstillingen omkring kongekrabbe nevnes, men som en introdusert art, og ikke som havbeiteproblematikk.

Nr. 133 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Kongekrabbeproblematikken er mer relevant som introdusert art enn havbeite, derfor behandles den som dette.

Det er viktig at betydningen de ulike fiskeriene og fangst- og fartøygruppene har for de ulike fisken regionene og lokalsamfunnene langs kysten utredes. Det bør fremkomme noe om sysselsettingseffekt og ringvirkninger både i forhold til hvilke arter, hvor mye og hvordan de fanges. Ringvirkningene av de ulike fiskeriene og fangst- og fartøygruppene vil variere både i forhold til type ringvirkninger og hvor de finner sted. Eierstrukturen både på fangst- og foredelingssida må inkluderes i en slik analyse, ettersom eierskapet i seg selv er en viktig ringvirkning.

Nr. 134 Det bør i konsekvensutredningen også sies noe om i hvilken grad ressursrenten og ressurskvantumet honorerer arbeid og kapital innenfor de ulike fiskeriene og fangst- og fartøygruppene. En kvantifisering av verdiskapningen vil være relativt uinteressant om man ikke også ser på hvor og

hvordan ringvirkningene fra fiske og foredling skapes. Tilsvarende bør gjelde for havbruk, der en analyse av ringvirkninger, eierskap osv. for de ulike typene havbruk bør gjennomføres.

Nr. 134

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Tas til følge i den grad det kan følges opp innen utredningens rammer.

Nr. 135 Det bør også utredes hvordan de ulike flåtesegmentene i Nord-Norge gir opphav til ulike avledede ringvirkninger, for eksempel at den levende kystfiskeflåten i Lofoten og Vesterålen i stor grad også er bærende for den fiskerelaterte turismen i området. På samme måte er ulike flåtegrupper også elementer som inngår i lokal identitet og kultur, og selv om identitet ofte er relativt løst koplet til produksjonssystemet, vil endringer innenfor fiske og havbruk også ha betydning for identitet og kultur. Slike perspektiver bør tas med i konsekvensutredningen.

Nr. 135

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Jf. **Nr. 10**

Nr. 136 I forhold til areal konfliktene bør det i konsekvensutredningen drøftes hvordan fiskerinæringens midlertidige og mobile bruk av kystnære sjøarealer basert på allemannsrett forholder seg til mer permanent arealbruk i kystsonen, basert på for eksempel oppdretsloven og naturvernloven.

Havbruk ser ut til å nærme seg en nærmest "grunnbokhemlet" rettstilstand som følge av at lokaliteter får økende betydning og verdi. Mens den viktigste omsettelige verdien i dag ligger i konsesjonen, dvs. produksjonstillatelsen, vil nok naturressursen i havbruk, dvs. lokaliteten, etter hvert overta som verdiobjekt. På sikt vil dette kunne medføre at rettsutviklingen i kystsonen gjør at fiskerne i økende grad vil tape konflikter med havbruk. Også havbeite er en ny aktivitet som vil kunne få stor betydning både for tradisjonelt fiske og havbruk, ettersom det her er snakk om å "privatisere" (eksklusiv gjenfangsrett) på arter i enkelte områder. **Nr. 136** Betydningen av disse endringene i rettsorden i kystsonen bør utredes.

Nr. 136 Et annet forhold som bør behandles i konsekvensutredningen er havbruknæringens arealbruk. Slik det er i dag så forvaltes ikke arealer avsatt til akvakultur i kommunale kystsoneplaner som det knappe godet de er. Snarere er det slik at den som først søker om lokalitet/konsesjon innen et slikt område tildeles areal om alle andre vilkår er oppfylt. Verken kommuner eller fiskeri myndigheter tar hensyn til selve arealbruken, for eksempel ut fra hensynet til at man skal ha plass til så mange havbruksaktører som mulig. **Nr. 136** I havbruk er lokaliteten/sjøarealet selv naturressursen og arealbruken bør derfor vurderes i lys av dette. Dette gjør også at kommunens arealplanlegging i kystsonen blir en svært viktig premiss for havbruknæringens videre utvikling. Også dette må fanges opp om man vil at koplingen mellom næring og samfunn skal belyses i konsekvensutredningen.

Nr. 136 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dette faller utenfor utredningsområdet da det gjelder kystsonen. Se for øvrig Nr. 86

Nr. 137 Erfaringene fra utredningen av petroleumsvirksomhet i samme område tilsier generelt at tids- og ressursrammen for dette arbeidet bør økes betydelig, selv om konsekvensene av fiskeriaktivitetene neppe vil være like følsomme og omstridte som av petroleumsvirksomheten.

Nr. 137 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 11

2.32 FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGENS LANDSFORENING

FHL er positive til at det igangsettes et arbeid for å utarbeide helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet da Barentshavet er et meget viktig havområde og må forvaltes på best mulig måte. Pågående arbeid med å etablere helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet vil etterfølges av forvaltningsplaner for Norskehavet og Nordsjøen. Prinsippene og arbeidsformer i pågående arbeid med forvaltningsplan Barentshavet vil derfor trolig legge føringer for de kommende forvaltningsplaner.

Nr. 138 FHL er opptatt av at beslutningsgrunnlaget er mest mulig kunnskapsbasert. Organisasjonen er derfor bekymret for at kunnskapsgrunnlaget om Barentshavet er for lite.

Nr. 138 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene En av målsetningen med utredningsarbeidet er å få klarlagt effektene av menneskelig aktivitet i Barentshavet. Der kunnskap anses som (for) mangelfull vil dette måtte reflekteres i forvaltningsplanens utforming. En av oppgavene i utredningene er nettopp å peke på kunnskapshull, og konsekvensene disse kan ha, slik at disse kan fylles for derved å få et bedre kunnskapsgrunnlag, og en bedre forvaltningsplan.

Som det fremgår av tidsplanen for utredningsarbeidet skal utredningsarbeidet ferdigstilles i løpet av oktober 2003. Det legges opp til en rask prosess med små muligheter for å tette til dels store kunnskapshull, bla. når det gjelder kartlegging av natur- og ressursgrunnlaget samt ulike aktiviteters mulige påvirkning på økosystemene.

Nr. 139 Det er derfor avgjørende at utredningsarbeidet avdekker kunnskapshull og kommer med konkrete forslag til hvordan disse bør følges opp. Noen av de vesentligste kunnskapshull bør trolig tettes før en anser utredningsarbeidet for fullført.

Nr. 139 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

2.33 *STATENS FORURENSINGSTILSYN (SFT)*

Forslaget gir en god oversikt over bakgrunnen for arbeidet, metodikken som vil bli benyttet og hvilke effekter som vil bli utredet.

Nr. 140 Tittelen på konsekvensutredningen bør imidlertid avspeile innholdet bedre, for eksempel:

Konsekvenser av fiskeri og oppdrett i området Lofoten – Barentshavet

Nr. 140 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Mandatet og tittel på utredningen er gitt av Styringsgruppen. Se også Nr. 86

Det er uklart om innholdsfortegnelsen i utkastet også er et forslag til hva den endelige konsekvensutredningen skal inneholde. Dersom det er tilfellet, bør programmet utdypes på en del punkter. Vi er for eksempel usikre på om effektkapitlene også vil dekke konsekvenser. Vi foreslår at det skiller mellom direkte effekter av aktiviteter/utslipp og konsekvensene av disse.

Nr. 141 SFT foreslår derfor at det etableres egne kapitler som omhandler konsekvensene av aktivitetene, for eksempel:

Kap. Konsekvenser av fiskeriaktiviteter, og

Kap. Konsekvenser av oppdrettsaktiviteter

Nr. 141 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dette er implementert i dagens utredningsprogram.

Nr. 142 Det bør videre være et eget kapittel som utdyper hvordan funnene i utredningen vil bli fulgt opp, for eksempel:

Kap. Oppfølging og overvåking

Nr. 142 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri
Tas til følge, men kapitlet vil først og fremst omhandle tiltak for å tette kunnskapshull.

Her bør det presiseres hvilke tiltak som skal settes inn for å rette opp påviste kunnskapsmangler og negative effekter. Samtidig bør det skisseres hvordan utviklingen i og påvirkningen av miljøet med hensyn til effekter av virksomheten vil bli overvåket for å sikre en utvikling i bærekraftig retning.

Nr. 143 Det bør vurderes om det kan være hensiktsmessig med et avsluttende kapittel, hvor konsekvensene av fiskeri og oppdrett oppsummeres. En tittel på kapitlet kunne være:

Kap. Konklusjoner og anbefalinger

Her bør det fremgå hvilken betydning konsekvensene vil ha for arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan, og det bør skisseres hvilke tiltak som kan settes inn for å oppnå økosystembasert forvaltning. Det bør også gå frem hva som er ønsket utvikling i sektoren.

Nr. 143 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri
Dette vil selvsagt bli gjort.

Spesifikke kommentarer til programforslaget

Kap.1.3 *Geografisk avgrensning av utredningene*

Nr. 144 Her kan det være hensiktsmessig å nevne EUs rammedirektiv for vann som vil bli implementert i norsk lovverk i 2004, og de strategiske konsekvensutredninger og forvaltningsplaner som vil bli utarbeidet som følge av dette.

Nr. 144 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene
Tas til følge.

Kap. 2.5 Kunnskapshull og 2.6 Håndtering av usikkerhet

Nr. 145 Det er svært viktig at det synliggjøres hvilken betydning eventuelle kunnskapshull har hatt for resultatene av konsekvensvurderingene. Særlig bør det klargjøres hvordan eventuelle kunnskapshull har påvirket sikkerheten i vurderingene og dermed troverdigheten i utredningen. SFT er tilfreds med at dette synes å bli tilstrekkelig vektlagt i arbeidet med utredningen. Det vil imidlertid være verdifullt om det i kapittel 2.6 presiseres hvilke grunnlagsdata/tilleggsutredninger som mangler før det eventuelt kan trekkes tilstrekkelig sikre konklusjoner som grunnlag for en forvaltningsplan.

Nr. 145**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Konsekvenser av kunnskapshull skal avdekkes under utredningene. Å sannsynliggjøre hvordan kunnskapshull har påvirket sikkerhetene til vurderingene og troverdigheten til utredningene hører inn under den samlede vurderingen av alle aktivitetene. Dette er neste steg i arbeidet med forvaltningsplanen.

Kjente kunnskapshull om Miljøet og Ressursene i Barentshavet er for øvrig vurdert i rapporten "KUNNSKAPSPSBEHOV FOR OMRÅDET LOFOTEN – BARENTSHAVET Supplement til miljø- og ressursbeskrivelsen for Lofoten – Barentshavet" av von Quillfeldt og Olsen, 2003 (tilgjengelig på www.imr.no).

2.34 WORLD WILDLIFE FUND (WWF)

Utarbeidelse av en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet er et av regjeringens viktigste miljøløfter og vil representere et kvantesprang i både norsk og global havmiljøforvaltning dersom planen blir bra. Kvaliteten på forvaltningsplanen vil i stor grad avhenge av kvaliteten på de sektorvise utredningene som skal gjennomføres for petroleum, fiskeri, skipsfart og ytre påvirkninger.

Utredningsprogrammet må gi et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for en helhetlig, økosystembasert forvaltning av Barentshavet. WWF har synspunkter som vi mener vil styrke utredningen som grunnlag for en helhetlig forvaltningsplan.

WWF leverer innspill til samtlige programmer for delutredninger. Flere av disse innspillene er generelle for utredningsprosessen, og er samlet i første del av denne høringsuttalelsen (side 2-10). Rent fiskerirelevante innspill finnes i andre del av dokumentet (side 11-15).

WWFs overordnede ankepunkter mot utredningsprogrammene er følgende:

- **Overordnede miljømål** i tråd med Havmiljømeldinga må fastsettes i utredningsprogrammene. Hvis ikke risikerer man at kunnskapsgrunnlaget ikke er brukelig (Hvordan skal Barentshavets miljøtilstand være om 20, 30 og 50 år?)
- Kunnskap om **samlede (kumulative) effekter** av ulike aktiviteter er avgjørende for at forvaltningsplanen skal kunne sikre at samlet belastning ikke overgår økosystemets tåleevne. WWF anbefaler at det settes av tid og ressurser til å gjennomføre en egen studie som ser spesifikt på muligheter og kunnskapshull i forbindelse med kumulative effekter
- Fastsettelse av **nasjonale akseptkriterier for miljørisiko** må være del av helhetlig forvaltningsplan. Delutredningene må levere grunnlagsinformasjon for vurdering av risiko ved ulike aktiviteter i ulike deler av Barentshavet, samt forslag til akseptkriterier for slik aktivitet. (Hvor stor risiko vil vi utsette Barentshavet for?)
- Alle utviklingsscenarier må inneholde en kombinasjon av de mest aktuelle former for arealreguleringer, aktivitetsreguleringer og andre forvaltningstiltak.
- **Bevaring først!** For å sikre økosystemets funksjoner og prosesser (i tråd med målsettingene i Havmiljømeldinga), må utredningsprogrammene legge opp vurderinger av hvilke områder som bør beskyttes mot ulike typer aktiviteter.
- Utredningsprogrammet må legge til rette for utviklingen av et system for **kontinuerlig overvåkning av miljøtilstanden** i Barentshavet. Utredningene må inneholde vurderinger av hvilke tiltak som skal settes i verk dersom overvåkning avdekker at aktiviteter er i strid med målsettinger for forvaltningen.
- Det er vesentlig at viktige interessegrupper har forståelse for og føler eierskap til forvaltningsplanen. Regjeringen må derfor sette av tilstrekkelig med tid og ressurser til å sikre at det legges godt til rette for dialog og deltakelse i prosessen med å utarbeide helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet.

Del 1: Generelle innspill til felles innledning og metodebeskrivelse

Samarbeidsregjeringen fortjener ros for initiativet til å utvikle helhetlige forvaltningsplaner for Norges havområder. WWF setter også stor pris på at Havmiljømeldingen (St. melding 12) slår fast at norsk havmiljøforvaltning i fremtiden skal baseres på en økosystemtilnærming. Dette er viktige prinsipper som vil måtte innebære betydelige positive endringer i dagens havressursforvaltning i Norge, og som forhåpentligvis kan være banebrytende i internasjonal sammenheng.

Barentshavet er et av verdens mest produktive og mindre påvirkete havområder. Her er det fortsatt mulig å få til en bærekraftig forvaltning og bevaring som sikrer viktige naturverdier for kommende generasjoner. Med fornuftig forvaltning av fornybare ressurser og offensive tiltak for å holde forurensningsnivået lavt, vil Barentshavet være en kilde til store vedvarende inntekter og sysselsetningsmuligheter. I et globalt perspektiv framstår Barentshavet som en av verdens viktigste økoregioner pga. sitt særpreg som høyproduktivt arktisk miljø, forekomster av naturressurser med internasjonal verneverdi samt et relativt høyt biologisk mangfold.

Industrielle aktiviteter ekspanderer inn i stadig mer sårbare områder, både i Norge og i utlandet. I denne situasjonen er det av stor betydning at Norge baserer sine avgjørelser på et holdbart kunnskapsgrunnlag og i tråd med en helhetlig forvaltningsplan der økosystemet definerer rammen for aktivitetene.

Nr. 146 WWF er bekymret for at prinsippene i Havmiljømeldingen ikke blir omsatt i handling. Særlig er vi kritiske til at utredningen av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i Barentshavet (ULB) skal danne selvstendig beslutningsgrunnlag for åpning av Barentshavet for petroleumsvirksomhet. Som det fremgår av Havmiljømeldingen, er hensikten med en helhetlig forvaltningsplan å sikre en mer koordinert forvaltning av havområdene. Det sier seg selv at dette ikke er mulig dersom sektordepartementene ikke er villig til å avvente forvaltningsplanen før nye aktiviteter iverksettes.

Boks 1: Grunnleggende prinsipper for økosystembasert forvaltning:

- Forvaltningsfokus: Opprettholde økosystemenes naturlige struktur og funksjon, inkl. biodiversitet og produktivitet.
- Menneskelig bruk og verdsetting er sentrale faktorer ved fastsettelse av målsetninger.
- Økosystemer er dynamiske, derfor må vår bruk av dem også være dynamisk.
- Vellykket forvaltning er fleksibel og basert på kunnskap, kontinuerlig læring og overvåkning.
- Forvaltningen skal baseres i felles visjon og målsetninger utviklet mellom alle interessegrupper.

Nr. 146

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen

Jf. **Nr. 68**

Når det er sagt så ønsker WWF å bidra aktivt til en best mulig forvaltning av Barentshavet for framtiden, og vi tror at utarbeidelsen av en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet er et viktig skritt i riktig retning. I prinsippet er vi positive til de rammene og føringene utredningsprogrammene legger opp til. Imidlertid har vi en del kommentarer som etter vårt syn vil føre til klare forbedringer og styrke utredningene som grunnlag for en helhetlig, økosystembasert forvaltning av dette havområdet.

Vit hvor dere vil: sett miljømål!

Hva menes med økosystembasert forvaltning?

Målet med utredningsprogrammene er å skaffe til veie et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for en helhetlig og økosystembasert forvaltning av Barentshavet. For at utredningene skal være nyttige bidrag til forvaltningsplanen, er det avgjørende at myndighetene først har en viss oppfatning om hva forvaltningsplanen skal inneholde.

Med dagens fremgangsmåte, hvor planens innhold og strategiske miljømål skal utvikles etter at konsekvensutredningen settes i gang, innebærer en betydelig risiko for at prosessen ikke vil framskaffe den kunnskapen forvaltningen trenger.

Konkrete miljømål bør være de overordnede styringsprinsippene i forvaltningen. Derfor må det allerede nå startes en diskusjon om hvilke miljømål som skal oppnås i forvaltningen av Barentshavet. Miljømålene vil ikke kunne defineres i detalj i utredningene, men det vil være mulig å vurdere hvilke naturverdier og miljøfaktorer ulike aktiviteter kan påvirke, for deretter å redegjøre for hvilke

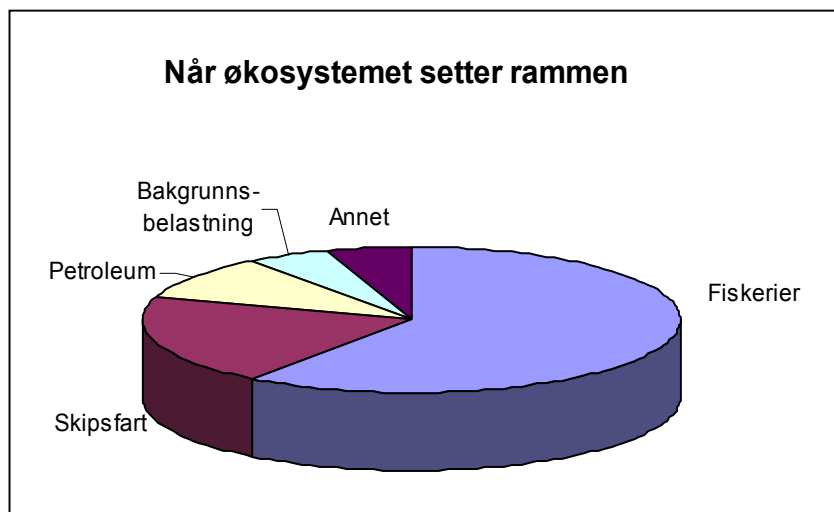
forvaltningstiltak som er aktuelle for å sørge for at påvirkningen ikke er i strid med de potensielle miljømål.

Økosystembasert forvaltning er basert på erkjennelsen av at all menneskelig aktivitet, indirekte eller direkte, påvirker hele økosystemet. Denne erkjennelsen krever at vi endrer vår måte å tenke naturforvaltning på: Fra å tenke at vi forvalter deler av et økosystem til å forstå at vi forvalter en helhet (se figur 1 og boks 1). Det overordnede målet med en økosystembasert forvaltning er å bevare økosystemets

naturlige strukturer, funksjoner og komponenter på alle nivåer.

Havmiljømeldingens omtale av økosystembasert forvaltning gir viktige føringer for miljømål i Barentshavet. Blant annet står det at "Målsetning er å oppnå bærekraftig bruk av ressurser og goder fra økosystemene og opprettholde deres struktur, virkemåte og produktivitet."

Nr. 147 WWF mener at målene for en økosystembasert forvaltning og føringene fra havmiljømeldinga tydelig må refereres til i utredningsprogrammene. Målene må uttrykkes tydelig i utredningsprogrammene slik at det ikke er tvil om at utredningene skal vurdere ulike forvaltningstiltak som er nødvendige for å nå målene.

Figur 1. Enkel illustrasjon av et grunnprinsipp i økosystembasert forvaltning. Kaken i dette diagrammet utgjør økosystemets evne til å tåle menneskelig belastning uten å ødelegge struktur, virkemåte eller produktivitet (økosystemets tåleevne). Størrelsen på kaken vil variere i tråd med naturlige svingninger, ellersom følge av menneskelig påvirkning (overfiske, oljeutslipp, etc). De ulike menneskelige aktivitetene må til enhver tid holde seg innenfor økosystemets tålegrense. Dette krever en svært fleksibel forvaltning.

Det vil også være slik at aktivitetene gjensidig reduserer hverandres spillerom. Dersom skipstransport utgjør en stor risiko eller belastning, må omfanget av for eksempel petroleumsaktivitet og/eller fiskerier reduseres tilsvarende. Alle aktivitetene har derfor gjensidig nytte av å redusere hverandres belastning på økosystemet.

Nr. 147

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Vi er enig i at målsetningene i havmiljømeldingen refereres i utredningen, men vurdering av tiltak hører ikke hjemme i utredning fiskeri, se også **Nr. 12**

Mål må fastsettes på flere ulike nivåer. Utredningsprogrammet må sørge for at det utarbeides et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å diskutere og fatte detaljerte mål. Mens det er naturlig at endelige miljømål fastsettes i arbeidet med selve forvaltningsplanen, vil det være hensiktsmessig å operasjonalisere de overordnede målene et stykke på vei så tidlig som mulig (se boks 2). Ikke minst tror vi dette vil være viktig for å gjøre prosessen tilgjengelig for alle berørte parter og for å skape debatt om forvaltningsplanen og om Barentshavets framtid.

Boks 2

Eksempler på miljømål:

- Bestandstørrelse og sammensetning hos utvalgte arter (indikatorarter, nøkkelarter og truede arter) skal befinne seg innen visse parametre
- Arter/habitater som er reduserte i antall/utbredelse skal gjenoppbygges til X nivå innen år x
- Nivåer av ulike miljøgifter skal reduseres / holdes under spesifikke nivåer

Nr. 148 WWF anbefaler følgende delmål som en operasjonalisering av det overordnede målet for økosystembasert forvaltning: *Alle populasjoner av sjøfugl, fisk, bunndyr og marine pattedyr skal være så nær historiske utbredelser og bestandsstørrelser som mulig innen 2015.*

Nr. 148

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen

Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

Nasjonale akseptkriterier for miljørisiko

Hensikten med en økosystembasert forvaltning er å styre den menneskelig belastningen på økosystemet slik at den totale belastningen ikke overskrider økosystemets tåleevne, jfr. Havmiljømeldingens definisjon av økosystemtilnærming: ” .. en integrert forvaltning av menneskelige aktiviteter basert på økosystemets dynamikk”.

Det er særdeles vanskelig, om i det hele mulig, å definere et økosystems tåleevne presist. Derfor må vi stille oss selv spørsmålet: Hvor stor belastning og risiko er vi villige til å utsette økosystemet for? Norske myndigheter har ikke utviklet egne akseptkriterier for vurdering av miljørisiko ved ulike aktiviteter. Så lenge for eksempel petroleumsselskapene har kunnet godtgjøre at prosjekter ikke innebærer risiko utover selskapets egne akseptkriterier, er det ikke kommet innvendinger fra myndighetene. Selskapenes egne akseptkriterier kan variere betydelig mellom selskaper – selv om det er de samme nasjonale og internasjonale verdiene som utsettes for trusler.

Figur 2. Illustrasjon av prinsippet om akseptkriterier for total belastning/risiko fra flere aktiviteter. En ressurs (i dette tilfellet lundekolonien på fuglefjellet Gjesværstappan) utsettes for risiko og belastning fra en serie med aktiviteter: potensiell oljeutvinning på Goliat 60 km fra kolonien, oljetransport med russiske tankere, fiskerier, etc). Helhetlig forvaltning handler om å holde denne belastningen/risikoen innenfor et visst akseptabelt nivå. Hva som er et akseptabelt nivå må defineres ut fra kunnskap om ressursenes tålegrenser og en demokratisk debatt om hvilken risiko vi er villige til å ta midt i matfatet.

Nr. 149 For å kunne styre den belastning og miljørisiko Barentshavets ressurser utsettes for, må myndighetene utvikle sitt eget sett med akseptkriterier (se figur 2). Dette er et tiltak som også er blitt etterlyst av SFT: ”For å komme frem til en god forvaltningsplan, må myndighetene utarbeide og fastsette nasjonale akseptkriterier for forurensingsrisiko i utredningsområdet. Inntil slike akseptkriterier foreligger, er det ikke mulig å vite om risikoen blir styrt riktig” (vår understreking).

<p>Nr. 149</p> <p>Vurdering og oppfølging</p>
<p>Relevans: Forvaltningsplanen</p> <p>Vurderinger av risiko vil bli gjort i de enkelte konsekvensutredningene, mens evt. akseptkriterier (eller noe tilsvarende) vil bli laget i forvaltningsplanen. Dette for å ta vare på helheten i vurderingene.</p>

Det må derfor være en sentral oppgave for utredningene å fremskaffe den faglige basisen for slike akseptkriterier.

Myndighetenes akseptkriterier må utarbeides både for den samlede (kumulative) risiko en ressurs utsettes for, og for risiko fra enkeltsektorer. Fastsettelse av akseptkriterier må være del av helhetlig forvaltningsplan, men utredningen må levere grunnlagsinformasjon for vurdering av risiko ved ulike aktiviteter i ulike deler av Barentshavet, samt forslag til akseptkriterier for slik aktivitet.

Et illustrerende eksempel gjelder kjemikalieforurensing. For å kunne vurdere kumulative effekter (se neste avsnitt) av forurensing må utredningene som utgangspunkt fastsette nivå for aksepterte

daglige/ årlige doser for akseptabel eksponering av de enkelte kjemikalier, relatert til de felles konsekvensvariablene.

En annen fordel med nasjonale akseptkriterier for miljørisiko er at disse vil åpne for en demokratisk debatt om hvilken miljørisiko befolkningen er villig til å akseptere i Barentshavet. Denne debatten er til nå blitt vanskeliggjort gjennom mangelen på en helhetlig oversikt over de ulike risikonivåene Barentshavet utsettes for.

Kunnskapsmangel og kumulative effekter.

Det legges opp til at sektorutredningene skal levere en beskrivelse av naturressurser og miljøforhold innenfor influensområdet, basert utelukkende på eksisterende kunnskap. Uten nye studier vil resultatet av denne oppsummeringen være forutsigbart og tilføre lite nytt i forhold til tidligere studier. Det er fremdeles mye vi ikke vet om økosystemets funksjoner og prosesser og om hvordan ulike aktiviteter påvirker økosystemet.

En helhetlig og økosystembasert forvaltning krever ikke nødvendigvis detaljkunnskap om Barentshavets økosystem. Derimot krever en økosystembasert forvaltning at vi erkjenner kunnskapshullene og tar en tilstrekkelig grad av føre-var tilnærming i forhold til disse. Utviklet fornuftig gir økosystembasert forvaltning oss et rammeverk slik at vi i større grad kan forholde oss til usikkerhet.

Når det er sagt, er det selvfølgelig nødvendig med en felles kunnskapsbase til bruk i forvaltninga. Men det har liten hensikt å foreta nok en skrivebordsøvelse som ender i nye bokhylle-rapporter, og som må gjentas på nytt om 3-4 år.

Nr. 150 Kunnskapen må bli sammenstilt i et moderne analyseverktøy som, med kontinuerlig oppdatering, kan danne kunnskapsbasen for vår forvaltning av Barentshavet i de kommende tiårene. Denne kunnskapsbasen må ha et format som gjør det mulig å identifisere kumulative miljøeffekter på tvers av sektorer (petroleum, fiskeri, skipsfart og bakgrunnsbelastninger).

Nr. 150 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene /Forvaltningsplanen
Dette gjøres allerede i dag i en viss grad, men er mest relevant i forhold til forvaltningsplanen. Kommentaren vil bli tatt med videre og vurdert i samsvar med andre tilgjengelig databaser (eks MRDB databasen).

Særlig vil kunnskap om langtidseffekter og kumulative effekter være avgjørende for å kunne styre forvaltningen slik at de totale belastningene på økosystemet ikke overskrider økosystemets tålegrense eller nasjonale akseptkriterier for miljørisiko (se avsnitt over).

Nr. 151 Arbeidet med kumulative effekter må gå på tvers av sektorutredningene og vil være grunnlaget for overvåking og vurdering av måloppnåelse. Derfor blir kartlegging av kumulative effekter en svært viktig del av utredningsarbeidet. Dette er utfordrende og vil nødvendigvis kreve en del ny kunnskap.

Nr. 151 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene / Forvaltningsplanen Se Nr. 125

Tabellen over indikatorer og konsekvensvariabler som presenteres i utredningsprogrammene er et godt utgangspunkt, men krever mer bearbeiding for å sikre at de viktigste kumulative effektene blir fanget opp. Under følger noen punkter vi mener vil bidra til å sikre at utredningene skaffer til veie tilstrekkelig informasjon for å kunne vurdere og forutsi kumulative effekter av ulike aktiviteter:

- **Nr. 152** Konsekvensvariablene må i større grad beskrive faktiske effekter enn ”ting som er lette å måle” (For eksempel effektene av forurensningsnivåer, ikke bare nivået seg selv).

Nr. 152 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene For å kunne vurdere effekten av en aktivitet må en kunne måle det. Ergo må konsekvensvariablene være målbare størrelser.

- **Nr. 153** Innholdet i tabellene bør være helt identisk for alle utredningsprogrammene. I programmene som er lagt ut på høring er det enkelte forskjeller.

Nr. 153 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Tas til følge.

- **Nr. 154** En påfallende mangel ved tabellen med særlig relevans for klimaendringer er at den ikke inneholder geofysiske parametre. For eksempel vil endringer i vanntemperatur, saltinnhold, reduksjoner i isutbredelse, inn- og utstrømming av vannmasser, vertikal blanding av vannmasser og havstigning påvirke utbredelsen og økologien til enkel tarter direkte og indirekte. Konsekvensvariable som inkluderes bør vurderes grundig, men både torsk, sild, laksefisker, ringsel, hvalross og isbjørn vil kunne bli påvirket hvis for eksempel isen får mindre utstrekning.

Nr. 154

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Menneskeskapt klimaendringer er svært vanskelige å måle, selv på en global skala. Å forsøke å måle effekten av menneskelig aktivitet i Barentsregionen på klimaet innefor den begrensede (15 år) tidsperioden utredningene skal dekke vil være en tilnærmet umulig oppgave.

- **Nr. 155** Vi finner noen konsekvensvariabler og indikatorer uforståelige/mangelfulle:

- **Strandsonen:** Det er uklart for oss hvordan restitusjonstid er egnet som konsekvensvariabel for å måle tilstanden til ulike strandtyper.
- **Truede arter:** Det er viktig at andre truetets- og sårbarhetskriterier legges til grunn enn bare rødlista. Rødlista omfatter i liten grad marine organismer.
- **Fisk:** Flere fiskearter, som bunnfisk, enn de nevnte kan være gode indikatorer for ulike påvirkninger. I tillegg til *diversitetsindeks*, bør *endring i artssammensetning* være en konsekvensvariabel (dette gjelder også for bunnsamfunn).
- **Støy:** I tillegg til selve *støynivået*, bør *areal* påvirket av ulike støynivåer være en konsekvensvariabel. Effektene av støy, for eksempel periodisk reduserte fiskeforekomster i støyutsatte områder bør være en naturlig konsekvensvariabel.

Nr. 155

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle Utredningene

Strandsonen: Restitusjonstid er tiden det tar å komme tilbake til normal tilstand etter påvirkning, eksempevis et oljeutslipp. Vi anser dette for å være en relevant parameter for å måle effekten av menneskeskapt påvirkning i strandsonen

Truede arter: Jf. **Nr. 20**

Fisk: Jf. **Nr. 6**

Støy: Dette tas til følge.

- **Nr. 156** Utredningsprogrammet for utredning av konsekvenser for helårig petroleumsvirksomhet (ULB) inneholdt ikke den samme tabellen. Delutredningene til ULBen har ikke tatt for seg de samme indikatorene og konsekvensvariablene på en systematisk måte. Det må derfor gjennomføres en studie som ser på påvirkning fra petroleumsaktiviteter på de samme konsekvensvariablene.

Nr. 156

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen

Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

For at forvaltningsplanen skal kunne si noe om samlede (kumulative) belastninger, er det helt avgjørende at alle delutredningene ser på de samme konsekvensvariablene. Konsekvensvariablene må refereres til gjennom hele utredningsprogrammet for å sikre at utrederne skaffer til veie relevant informasjon, eller påpeker kunnskapshull som er konkret knyttet til konsekvensvariablene. Det er viktig at utredningene også frambringer informasjon av typen, ”en gitt aktivitet vil med X sannsynlighet påvirke den felles konsekvensvariabelen i Y grad”

Nr. 157 På grunn av at kunnskap om kumulative effekter er nødvendig for at forvaltningsplanen skal kunne sikre at samlet belastning ikke overgår økosystemets tåleevne (jmf. Havmiljømeldinga), anbefaler WWF på det sterkeste at det settes av tid og ressurser til å gjennomføre en egen studie på tvers av sektorutredningene som ser spesifikt på muligheter og kunnskapshull i forbindelse med kumulative effekter.

Nr. 157

Vurdering og oppfølging

Relevans: Forvaltningsplanen

Jf. **Nr. 125**

Bruken av scenarier

Scenarier som ikke drøfter sannsynlige effekter av tiltak er verdiløse som beslutningsgrunnlag. Utredningsprogrammene benytter scenarier som et sentralt virkemiddel for å belyse sannsynlige og worst-case utviklingsbaner. Scenarier skal beskrive hva som forutsettes å skje av tiltak og hvilke konsekvenser de vil få. Forskjellen mellom scenariene skal vise spennvidden i hva som kan komme til å skje. Hensikten med å benytte scenarier i utredningene er godt forklart i boks 2 i utredning av konsekvenser av ytre påvirkning.

Dessverre er bruken av scenarier ikke konsekvent i de ulike utredningsprogrammene. Det er påfallende at scenariene utelater å diskutere effekter av mange aktuelle tiltak.

Nr. 158 Utredningsprogrammene bør presiseres at alle scenariene må inneholde en grundig gjennomgang av alle aktuelle tiltak. Vi kommer med mer detaljerte synspunkter for de enkelte utredningsprogrammene senere i notatet, men generelt vil vi påpeke at alle scenariene må inneholde en kombinasjon av de mest aktuelle former for arealreguleringer og andre forvaltningstiltak. Havmiljømeldinga sier eksplisitt at: ”... planen [skal] gi overordnede føringer for hvilke typer virksomhet som kan drives i de ulike delene av havområdet, og også hvilke krav som må stilles til virksomheten i de ulike områdene”. For å oppfylle dette kravet må ulike former for arealreguleringer vurderes i scenariebeskrivelsene. Dette er en generell svakhet som helt klart vil svekke utredningene som beslutningsgrunnlag.

Nr. 158 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle Utredningene Jf. Nr. 15

Nr. 159 WWF savner også en presisering av at scenariene skal foretas for ulike bestandsnivåer av utsatte naturressurser. Eksempelvis vil effekten av et skipsuhell på en sjøfuglbestand variere avhengig av bestandens tilstand ved uhellstidpunktet.

Nr. 159 Vurdering og oppfølging
Relevans: Skipstrafikk Relevant for Utredning Skipstrafikk.

Bevaring først!

Barentshavet representerer et av få gjenværende områder på jorda med relativt intakt preg (med unntak av fiskeripåvirkning). FNs miljøprogram (UNEP) advarte nylig om at disse gjenværende områdene står under hardt press og bør beskyttes før det er for sent¹. Noen områder i Barentshavet er så økologisk verdifulle at de må utsettes for minimal risiko.

Nr. 160 Før det åpnes for noen ytterligere industriell aktivitet i Barentshavet, må det settes til side vernede områder der Barentshavets økosystemer får utfolde seg og utvikle seg fritt for menneskelig påvirkning. I WWF omtaler vi dette prinsippet som "Bevaring først", og mener at det er nøkkelen til en balansert og bærekraftig utvikling i såkalte "frontier areas", som Barentshavet og andre arktiske områder.

Nr. 160 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

Samarbeidsregjeringen har varslet at den vil vurdere opprettelse av petroleumsfrie fiskerisoner. Det er også blitt varslet at opprettelsen av slike petroleumsfrie soner vil inngå i den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. All den tid det ikke åpnes for ytterligere petroleumsvirksomhet før forvaltningsplanen er vedtatt, er dette en fornuftig fremgangsmåte.

¹ UNEP direktør Klaus Töpfer under foredrag i Tromsø 13 August, 2002.
Se også: <http://www.unep.no/prog/polar/tromsoe2002/>

Både Havmiljømeldingen og forslaget til utredningsprogram lover en strategisk, langsiktig tilnærming til forvaltning for Barentshavet, hvor ”hensynet til miljø knyttet til fiskerier, petroleumsvirksomhet og skipstrafikk [skal] vurderes samlet . . . På dette grunnlag skal planen gi overordnede føringer for hvilke typer virksomhet som kan drives i de ulike delene av havområdet, og også hvilke krav som må stilles til virksomheten i de ulike områdene.”

Kunnskapsbasen som genereres gjennom utredningene må derfor være egnet til å identifisere og avgrense områder som er så viktige og/eller sårbare at de ikke bør utsettes for risiko for å sikre at påvirkningen ikke vil være i konflikt med målsettingen i Havmiljømeldingen (se avsnitt om miljømål). Utredningene må inneholde konkrete forslag til kriterier for identifikasjon og avgrensning av slike områder. Basert på disse prinsippene må utredningene framlegge anbefalinger om kandidat områder for ulik beskyttelsesstatus.

Nr. 161 WWF mener det er behov for to hovedkategorier av områdebeskyttelse i Barentshavet:

1. **Et nettverk av representative verneområder** som skal fungere som genbanker og referanseområder for fremtiden. I disse områdene skal det ikke tillates aktiviteter som endrer økosystemets struktur eller funksjoner. Uten slike strengt beskyttede områder vil det ikke være mulig å forske på miljøeffektene av menneskelig aktivitet, da vi vil mangle upåvirkede områder som sammenligningsgrunnlag. Referanseområder er helt avgjørende for å vurdere måloppnåelse og effektene av ulike tiltak under forvaltningsplanen!
2. **Sektorspesifikke beskyttede områder.** Dette er områder som vurderes som spesielt sårbare for en spesifikk aktivitet og som derfor stenges for slik aktivitet. Petroleumsfrie soner, fiskeri-/trålfrie soner og såkalte ”areas to be avoided” for skipsfarten er eksempler på slike tiltak.

Nr. 161 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

Nr. 162 I tillegg bør forvaltningsplanen inkludere **midlertidig beskyttede områder**, som er økologisk viktige områder som vi med dagens kunnskap må anta er svært sårbare for enkelte aktivitet. Statusen til slike områder kan revurderes når mer kunnskap om økosystemet og effekter av påvirkninger foreligger.

Nr. 162 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen Ikke relevant for Utredning Fiskeri, men for forvaltningsplanen.

Forslag til overvåkningssystemer for miljøtilstand og korrigerende forvaltningstiltak

Etablering av miljømål og utvikling av nasjonale akseptkriterier for miljørisiko (se tidligere avsnitt) er nødvendige verktøy for å kunne forutsi og styre miljøbelastning i forkant av aktiviteter. I tillegg trengs det et verktøy som kontinuerlig evaluerer miljøtilstanden og sørger for tiltak dersom det skulle vise seg at miljøtilstanden ikke utvikler seg i tråd med miljømålene.

Forslagene til utredningsprogram legger ikke til rette for utviklingen av et system for kontinuerlig overvåkning av miljøtilstanden i Barentshavet.

Et kjennetegn ved økosystembasert forvaltning er at den må være fleksibel, for å kunne tilpasses økosystemets dynamikk (såkalt ”adaptive management”).

Nr. 163 WWF finner heller ingen indikasjoner på at utredningene vil inneholde beskrivelse av hvilke tiltak som kan settes i verk dersom overvåkning avdekker at aktiviteter er i strid med målsettinger for forvaltningen (dvs. miljømålene). Etter WWFs vurdering er det av avgjørende betydning at prosedyrer og ansvar for slike tiltak etableres som ledd i en helhetlig forvaltningsplan, slik at disse inngår som forutsigbare rammebetingelser for alle aktører. Utredningene må inneholde forslag til slike prosedyrer og til ansvarsfordeling.

Nr. 163 Vurdering og oppfølging
Relevans: Forvaltningsplanen
Jf. Nr. 15

Inkluderende og åpen prosess.

Åpenhet, god kommunikasjon og aktiv deltakelse fra alle interessegrupper er avgjørende for troverdighet og eierskap til forvaltningsplanen. Fakta må ut om hvilke verdier det er snakk om, tilstanden til miljøet, konsekvens av aktiviteter, hvilken risiko vi kommer til å utsette disse verdiene for osv. Det er svært viktig at regjeringen aktivt tilrettelegger for debatt. Språket i utredningene må ikke være så vitenskapelige at det ikke er forståelig for de berørte parter, og det må særlig legges vekt på å presentere konklusjoner så lettfattelig som mulig. Det er videre vesentlig at den faglige uavhengigheten til utredningsarbeidet kan trekkes i tvil. ULB har dessverre så langt vært et dårlig eksempel på hvordan man skaper en troverdig, åpen og deltakende prosess.

Nr. 164 Hastverk blir fort lastverk, og WWF er bekymret over den stramme tidsplanen det legges opp til for KU-prosessen. Regjeringen legger stor vekt på at prosessen rundt konsekvensutredningene skal være åpen og deltakende. I utgangspunktet er dette svært positivt, men få organisasjoner og interessegrupper vil være i stand til å delta aktivt i en såpass omfattende prosess med den hastigheten regjeringen her legger opp til, med mindre det legges svært godt til rette for dialog og deltakelse. For å skape engasjement og deltakelse tror vi det er avgjørende å kommunisere at forvaltningsplanen faktisk handler om hvordan Barentshavet skal se ut i framtiden. Derfor er det viktig å allerede nå utarbeide miljømål og starte en diskusjon rundt hvilken risiko vi vil utsette Barentshavet for (se avsnitt om nasjonale akseptkriterier for miljørisiko).

Nr. 164 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene Jf. Nr. 11

Vi oppfordrer regjeringen til å gjennomføre en grundig avveining mellom tidsrammer, tiden som trengs for å tette kunnskapshull og ikke minst den tiden som trengs for å sikre en åpen og deltakende prosess. Det er vesentlig at viktige interessegrupper har forståelse for og føler eierskap til forvaltningsplanen, og dette må tillegges betydelig vekt.

Del 2: Spesifikke kommentarer til utredning av konsekvenser av fiskeri og havbruk

OSPAR kommisjonens status-rapport for 2000 konkluderer med at fiskeriaktiviteten står for den største miljøpåvirkningen i Barentshavet. Overfiske på fiskebestandene, bifangst, dumping og effekter av bunntråling blir av OSPAR nevnt som sentrale problemstillinger. Dette bør nevnes innledningsvis som et utgangspunkt for utredningsprogrammet.

Avsnitt 1.3 Geografisk avgrensning av utredningene

Nr. 165 Det blir svært kunstig å lage en grense for utredningene 1 nautisk mil ut i havet. Aktiviteter som foregår innenfor 1 nautisk mil, slik som havbruk og enkelte fiskerier, vil nødvendigvis påvirke havområdene utenfor. På samme måte kan aktiviteter utenfor en 1 nautisk mil ha effekt på naturressurser helt opp i strandsonen og i vassdragene, slik som tilfellet er med fisket etter villaks.

Nr. 165 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle Utredningene Jf. Nr. 1

Nr. 166 Det er forventet sterk vekst innen havbruksnæringen i Barentshavet, en vekst som hovedsakelig vil finne sted innenfor 1 nautisk mil. Flere sårbare arter i Barentshavet, f.eks. kysttorsk, lever i kystnære strøk. På bakgrunn av dette anbefaler WWF at utredningsprogrammets mandat utvides til å gjelde til og med kystlinjen.

Nr. 166 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle Utredningene Jf. Nr. 1

Avsnitt 2.1 Scenarier

Nr. 167 Her defineres scenarier for ulike forvaltningsregimer som ulike nivåer av de forskjellige aktivitetene. Denne definisjonen er WWF uenig i, og den samsvarer ikke med definisjonen regjeringen selv legger til grunn på side 8 i utredningsprogram for ytre påvirkninger.

Nr. 167 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle Utredningene</p> <p>Fiskeridirektoratet er usikker på hva WWF mener med denne kommentaren da regjeringen ikke har laget noen definisjon av scenarier, og vi kan heller ikke se at dette står nevnt i utredningsprogram for Ytre Påvirkning.</p>

Ulike forvaltningsregimer betyr nødvendigvis at ulike forvaltningstiltak gjennomføres.

Nr. 168 Utredningsprogrammet må å se på hvilke tiltak som kan gjennomføres for å redusere påvirkningen fra de forskjellige aktivitetene, i dette tilfellet fiskeri og havbruk.

Slike tiltak kan for eksempel være:

- Etablere en forvaltningsplan for kysttorsk, i tråd med ICES' anbefalinger, som innebærer forbud mot bruk av snurrevad i kystnære områder og periodestegning av områder hvor det er fare for at fisket går utover kysttorskens, samt stegning av viktige gyteområder.
- Etablering av fiskerifrie/trålfrie/bunntålfrie soner.
- Stenging av områder med mye unglodde, i tråd med ICES' anbefalinger fra 2003.
- Innføre nye regler for å oppnå rømmingssikre anlegg for alle eksisterende oppdrettsanlegg.
- Stenge fiske på snabeluer i tråd med anbefalingene fra ICES.
- Utvidelse av forslaget om nasjonale laksefjorder og laksevassdrag slik at større områder i Øst-Finnmark inkluderes.

Nr. 168 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Jf. Nr. 15</p>

Avsnitt 2.2 Felles konsekvensvariabler

Nr. 169 I tabellen bør det nevnes flere fiskeslag, og begge bestander av torsk, både oseaanisk og kysttorsk, må nevnes. Ettersom svært få marine arter står på rødlista, så det er viktig at det under tema står både truede og sårbare arter (se for øvrig kunnskapshull og kumulative effekter s.6)

Nr. 169 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Jf. Nr. 6 og Nr. 21

Avsnitt 2.3. Felles datagrunnlag og avsnitt 2.4. Vurdering av sårbarhet

Nr. 170 Her er det viktig at det kommer fram at status for de ulike ressursene må være utgangspunktet for forvaltningen. Arter som allerede har en lav eller svekket bestand er mindre rustet mot ytterligere press, og det er derfor viktig at status for arter tas med i forvaltningsgrunnlaget. Det kan nevnes arter som uer, brosmé, villaks, grønlandshval, lomvi og andre som det må tas hensyn til fordi bestandene allerede i dag er hardt presset, noen fra overfiske, andre pga tidligere tiders fangst, mens andre er i nedgang av ukjente årsaker.

Nr. 170 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Dagens status for de ulike ressursene vil selvfølgelig være utgangspunktet for alle scenariene og delutredningene.

Det står under punkt 2.4 at de forskjellige utredningsprogrammene skal vurdere miljøets sårbarhet, uten at dette følges opp. WWF viser til tabell 1 over fiskebestandene i Barentshavet som viser at mange av de kommersielle artene allerede er utsatt for et hardt fiskepress – og flere befinner seg på et historisk lavt nivå.

Status for ressursene i Barentshavet er kanskje den viktigste kunnskapen vi trenger når forvaltningsplanen skal utarbeides. Allikevel er det ingen av de to nevnte rapportene (Miljø- og ressursbeskrivelse av området Lofoten-Barentshavet, HI og NP sept 2002 og Fiskeriaktiviteten i området Lofoten – Barentshavet delrapport til konsekvens-utredning av fiskeri, havbruk og skipstrafikk) som oppsummerer statusen for fiskebestandene i Barentshavet.

Nr. 171 Vi vet det står svært dårlig til med kysttorsken og forskerne er bekymret for arter som uer, brosmé og lange. Det er da uakseptabelt at utredningsprogrammet velger å bruke to svært mangelfulle rapporter som bakgrunnsmateriale. WWF ber om at annen, eksisterende litteratur inkluderes, slik som miljøstatus rapporten fra OSPAR, anbefalinger fra NASCO og ikke minst den helt oppdaterte og lett tilgjengelige bestandsinformasjonen fra ICES og Havforskningsinstituttet.

Nr. 171 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri Annen litteratur og informasjon skal brukes der dette er relevant.

Tabell 1. Status for viktige fiskebestander som Norge fisker på:

Norsk-arktisk torsk	Gytebestanden er i vekst og over føre var grensen, men fisket er stadig høyere enn forskernes anbefaling og karakteriseres som høsting utenfor biologisk sikre grenser.
Norsk kysttorsk	I nedgang, ytterligere redusering forventes for 2003. ICES anbefaler full stans i fiske og etablering av en forvaltningsplan.
Norsk-arktisk hyse	Hysebestanden høstes ut over sikre biologiske grenser og beregnet fiskedødelighet er godt over føre-var-grensen, og har vært altfor høy siden 1997. Gytebestanden i 2003 er over føre-var-nivået.
Kolmule	Utenfor sikre biologiske grenser, ingen kvote og det fiskes langt over anbefalt kvote. Flere gode årsklasser holder bestanden oppe tross i overfisket.
Blåkveite	Situasjonen for blåkveite-bestanden er usikker. Beregningene viser at dagens totalbestand og gytebestand er lav sett i forhold til tidligere i historien, men det har vært en sakte vekst i senere år. Fiskes i tråd med forskernes anbefalinger, men bedre kontroll anbefales.
Uer	Urovekkende lav bestand og forskerne anbefaler stans i fisket etter snabeluer og sterk reduksjon i fisket etter vanlig uer.
Brosme og lange	Forskerne anbefaler redusert fiske på brosme og lange og stans i fisket på blålange.
Norsk vårgytende sild	Det står bra til med bestanden og fisket regnes i dag for å være i tråd med forskernes anbefalinger.
Reke	Bestanden i Barentshavet og Svalbardområdet har stabilisert seg på et lavt nivå grunnet høye fangster.
Sel i isshavet	Bestanden av Grønlands er stor og tåler dagens beskatning
Vågehval	Bestanden i Nordøst regnes for å være rundt 112.000 dyr, og Norges fangst på rundt 6 – 700 dyr er forsvarlig.
Norsk-Arktisk sei	ICES klassifiserer bestanden av norsk-arktisk sei til å være innenfor sikre biologiske grenser. Fiskedødeligheten er under føre-var-nivå, og gytebestanden er godt over før-var-grensen.
Lodde	Gytebestanden er høyst variabel men er beregnet til å være på et nivå hvor tilstrekkelig rekruttering bør kunne nås. ICES anbefaler at områder med stor tetthet av unglodde bør stenges for kommersielt fiske for å hindre høsting av en stor andel umoden lodde.

Kilde: Havforskningsinstituttet mars 2003, Havets ressurser samt ICES, ACFM juni 2003

Avsnitt 2.5 Kunnskapshull

Nr. 172 Her bør det komme klart fram at økosystembasert forvaltning er et redskap/verktøy for å takle nettopp kunnskapshull. Det er en måte å forvalte naturressurser på for å ”dekke” opp for kunnskapsmangler. Utredningen må ta hensyn til identifiserte kunnskapshull. Under denne seksjonen bør det tas med en setning som presiserer at en føre var tilnærming innebærer at man identifiserer forvaltningstiltak som tar hensyn til kunnskapshull.

Nr. 172 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle Utredningene Jf. Nr. 11

Avsnitt 3.1.1 Historikk, nåværende fiskeriaktivitet og forvaltning

Nr. 173 Her står følgende setning: ”Endringer i økosystemet som følger av fiske og fangst bidrar også til å frigjøre produksjon som vi så kan høste....” Dersom denne setningen blir stående i utredningsprogrammet, ber WWF om at det inkluderes en vitenskapelig referanse som underbygger påstanden. Påstanden er etter vårt syn såpass kontroversiell og lite gjennomtenkt at den bør tas ut.

Nr. 173

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Det er et kjent fenomen at når man begynner å høste av en tidligere uutnyttet populasjon vil den årlige veksten av denne populasjon øke som følge av at det vil bli mer ressurser tilgjengelig for den resterende delen av populasjonen. Derved frigjør høsting produksjon som ellers ville være låst i eldre og saktevoksende individer. For en grundigere forklaring av dette fenomenet se: ”Ecology” av Begon, Harper og Townsend, Blackwell, 1996.

Nr. 174 Det samme gjelder påstanden om at ”utfordringen for forvaltningen ligger derfor ikke i å unngå endringer i økosystemene, men i å forstå konsekvensene av det vi gjør”. Denne setningen er stikk i strid med målsetningen for hele forvaltningsplanen og må fjernes. Havmiljømeldingen (St. meld 12 2001-2002) og påfølgende stortingsbehandling har fastslått at norsk havmiljøforvaltning skal være økosystembasert, og forklarer dette som ”en forvaltning som tar utgangspunkt i de rammebetingelser økosystemet selv setter for opprettholdelse av produksjon og bevaring av biologisk mangfold”.

Nr. 174

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

WWF har her bygget sin argumentasjon på halve setningen fra et avsnitt. Påstanden blir en helt annen når hele setningen leses.

Avsnitt 3.1.4 Økosystembetraktninger

Avsnittet gir uttrykk for en snever forståelse av det marine økosystemet og av økosystemeffekter av fiskeriene.

Nr. 175 Dette avsnittet bør diskutere fiskerienes konsekvenser for viktige økosystemfunksjoner og prosesser, jmf. Havmiljømeldinga. Også effekter på ikke-kommersielle arter som f.eks sjøfugl og bunndyr må vektlegges mer.

Som et tillegg på punktlista bør tre nye punkter inkluderes med omtrent følgende ordlyd:

- Effekt av stort fiskepress på sårbare bestander, slik som for eksempel uer og kysttorsk.
- Effekt av stort fiskepress på økosystemets produktivitet og struktur
- Effekt av stort fiskepress på ikke kommersielle arter, som sjøfugl og bunndyr

Nr. 175 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri
1- Se Nr. 6 2- Tas til følge 3- Se Nr. 116

Her, som andre steder, må utredningen på en oversiktlig måte presentere de viktigste kunnskapshullene med relevans for forvaltningen.

Avsnitt 3.3 Spesifikke utredningsprogrammer

Nr. 176 WWF ønsker, med bakgrunn i årets bestandsrådgivning og kvoteanbefalinger fra ICES, at etableringen av en gjenoppbyggingsplan for kysttorsk må inn i utredningsprogrammet. I sammendraget av ACFM-anbefalinger fra juni 2003 står det følgende om bestanden av norsk kysttorsk:

”Bestanden har avtatt kontinuerlig fra 1994. Gytebestanden i 2005 kan ikke bygges opp til det den var i 2002, selv om fisket stoppes i 2004. Derfor anbefaler ICES at ingen fangst bør tas fra denne bestanden i 2004, og at en gjenoppbyggingsplan utarbeides og implementeres som en forutsetning for gjenåpning av fisket. Gjenoppbyggingsplanen bør inkludere overvåking av bestandens utvikling, klare spesifiserte gjenåpningskriterier, samt overvåking av fisket når det gjenåpnes”.

Nr. 176 Vurdering og oppfølging
Relevans: Fiskeri
Jf. Nr. 4 og Nr. 6

For flere spesifikke utredningstema, se kommentar til avsnitt 2.1 om scenarier.

Avsnitt 3.3.3 Introduserte arter – kongekrabbe

Nr. 177 WWF kan ikke akseptere premisset i setningen ”Da denne er blitt en viktig kommersiell ressurs, må kongekrabbens økologiske rolle utredes”. Bakgrunnen for dette utredningsbehovet er det faktum at krabben er en introdusert art, med ukjente og potensielt omfattende økologiske konsekvenser, samt en forvaltning som bevisst og stikk i strid med føre-var prinsippet har tilrettelagt for en eksplosiv bestandsvekst. Vi ber om at utredningsprogrammet henviser forskerkonferansen om kongekrabbe i Tromsø i juni 2003. Der advarte flere forskere mot kongekrabbens potensielle økologiske konsekvenser og flere oppfordret Norge til å iverksette tiltak for å redusere bestanden.

Nr. 177 Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Førstehåndsverdien av kongekrabbe var ca 80 mill NOK i 2002, noe som gjør den til en kommersiell ressurs. Hvorvidt det er riktig å forvalte kongekrabben som en kommersiell ressurs, eller hvem som skal få adgang til fisket ligger utenfor Utredning Fiskeri.

Utredning Fiskeri vil selvsagt benytte mest mulig oppdatert kunnskap om arten og dens biologi. Resultater fra forskerkonferansen om kongekrabbe i Tromsø i juni 2003 vil selvsagt bli benyttet..

Avsnitt 3.3.4 Nasjonale forpliktelser i forhold til internasjonale avtaler

Nr. 178 Kulepunktet er uforståelig og bør klargjøres. Vi foreslår omformulering til: "Vurdere nødvendige endringer i aktiviteter for å oppfylle internasjonale forpliktelser".

Under fotnote 6 bør også NASCO nevnes.

Nr. 178

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Jf. **Nr. 55**

Avsnitt 4.3 Scenarier for fremtidig aktivitet og avsnitt 4.4 Spesifikke utredningsoppgaver

Nr. 179 Igjen mangler scenariene forslag til forvaltningstiltak. WWF anbefaler at følgende punkter inkluderes:

- Nye regler for å oppnå rømmingssikre oppdrettsanlegg innføres allerede fra 2006 for alle eksisterende oppdrettsanlegg
- Utvidelse av forslaget om nasjonale laksefjorder og laksevassdrag slik at større områder i Øst-Finnmark inkluderes
- Identifisering av områder som er sårbare for oppdrett av marine arter, og innføring av et beskyttelsesregime som sikrer at slike områder stenges for den type oppdrett.

Nr. 179

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Jf. **Nr. 15**

WWF er glad for at utredningsprogrammet for havbruk fokuserer både på forproblematikken og på mulige miljøeffekter av oppdrett av marine arter.

2.35 NORSK ORNITOLOGISK FORENING (NOF)

NOF er glad for at regjeringen vil foreta en helhetlig gjennomgang av forvaltningen av havmiljøet, hvor målsettingen er å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteresser innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Vi er derimot kritiske til tidsskjemaet for gjennomføring som er foreslått (Figur 3.1), spesielt tid avsatt for selve utredningen, og mangelen på grunnlags data i alle de tre parallelle delutredningene.

Nr. 180 Man skal her basere seg på eksisterende datasett, som har åpenbare svakheter og mangler. Vi registrerer at det blir lagt stor vekt på Miljø og ressursbeskrivelse av Lofoten- Barentshavet forfattet av Føyn et al. 2002. Denne beskrivelsen er til dels svært overfladisk og dataene som presenteres er på ingen måte tilstrekkelig for en helhetlig forvaltningsplan av Barentshavet. Her har man for eksempel i liten grad tatt hensyn til de store sesong og mellomårs variasjonene man vet forekommer i Barentshavet.

Nr. 180

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle Utredningene

Dette er vi klar over noe som også framgår av innledningen til nevnte "Miljø- og ressursbeskrivelse". Problematikken er fulgt opp gjennom rapporten "Identifisering av særlig verdifulle områder i Lofoten – Barentshavet." av Olsen og von Quillfeldt, 2003. Kunnskapshull som har betydning for utredningene vil bli påpeket. Som et ledd i utviklingen av forvaltningsplanen vil det bli utarbeidet en forpliktende framdriftsplan for å innhente nødvendig ny kunnskap. Denne nye kunnskapen vil komme til anvendelse i den løpende forvaltningen av havområdet og ved revisjon av forvaltningsplanen.

Det er store variasjoner i produksjonsforhold mellom "kalde" og "varme" år (forårsaket av varierende innstrømming av Atlantisk vann til Barentshavet) som ikke har blitt behandlet tilstrekkelig. Barentshavet er ett av verdens mest produktive havområder, men kjennetegnes av svært store variasjoner i tid og rom, som man må ta høyde for i en slik utredning.

Nr. 181 Når det gjelder viktige områder hvor datagrunnlaget åpenbart er mangelfullt må noen punkter fremheves:

- Sjøfugl utbredelse i åpent hav overhodet ikke beskrevet. Eksisterende data er for gamle og ikke samlet inn over ett stort nok område.
- Vinterutbredelsen til fugl er dårlig kartlagt.
- Rødlistearter, hva er status mht bestand og utbredelse, og hvordan skal man forvalte disse artene når man ikke engang vet hva som finnes i regionen?
- Ytre påvirkning -hva er status nå og tidligere, er belastningen på økosystemene konstant, økende eller minkende for eksempel mht miljøgifter.
- I behandlingen av marine økosystemer har man ikke beskrevet eller tatt hensyn til interaksjoner mellom organismer som danner næringsnett, dette gjelder innad i arter, mellom arter og trofiske nivåer. Flere ratemålinger bør inkluderes blant konsekvensvariablene, ikke bare biomasse mål slik det foreligger nå.
- NOF er også bekymret over at Norge ikke har en eneste forsknings isbryter for undersøkelser i is- dekte farvann. Dette betyr at deler av Barentshavet er utilgjengelig store deler av året. Sørlike del av Barentshavet er overrepresentert mht data innsamling, og i mer eller mindre is- dekte områder er kunnskapen til dels svært mangelfull.

Nr. 181

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle utredningene

Vi er klar over de manglende/dårlige data for sjøfugl utbredelse på det åpne hav og om vinteren, og dette vil være et kunnskapshull som vil bli påpekt i utredningen.

En vurdering av ulike forvaltningsstrategier for rødlistearter ligger på siden av Utredning Fiskeri, se for øvrig **Nr. 15**.

Belastning fra Ytre Påvirkning vil bli vurdert i Utredning Ytre Påvirkning.

Å bruke ratemålinger som konsekvensvariabler ser umiddelbart noe vanskelig ut. Konsekvensvariablene er et sett med variabler som skal brukes umiddelbart, i de foreliggende utredningene, for å belyse effekter av ulik aktivitet. Variablene må da være slik at de er målbare med de data vi har tilgjengelig pr. dags dato. Ratemålinger for energiflux i økosystemet er svært begrenset og upresise, og vil ikke være gode konsekvensvariabler i den pågående analysen.

NOFs bekymring for manglende forskningsisbryter og manglende data fra isdekte farvann taes til etterretning, men ansees ikke relevant for Utredning Fiskeri.

Derfor er fremdriftsplanen for utredningen uholdbar. Man må fremlegge planer for fremtidige forskningsprosjekter som søker og dekke kunnskapshull på de områder hvor vi allerede nå vet at slike hull eksisterer, og ikke basere oss på mangelfulle og foreldete datasett. Blant annet gjelder dette for sjøfugl, hvor Føyn et al. (2002) overhodet ikke omtaler fordelingen av fugl i åpent hav.

Nr. 182 Eksisterende datasett på rommelig fordeling av sjøfugl i åpent hav er mangelfulle og mellom 15 og 20 år gamle, og dekker kun deler av Barentshavet. Det faktum at de ikke en gang er omhandlet i ressursbeskrivelsen som skal danne grunnlaget for forvaltningsplanen tyder på at disse data ikke er gode nok.

Nr. 182

Vurdering og oppfølging

Relevans: Alle Utredningene

Se **Nr. 181**.

Særlige Verdifulle områder (SVD)

I februar 2003 ble det laget en rapport av en kompetansegruppe for arktisk økologi ved NINA (Norsk institutt for naturforskning). Denne gruppen skulle gi ett best mulig bilde av særlig verdifulle områder i den norske delen av Barentshavet. Man understreker i denne rapporten at kunnskapsnivået for flere aspekter ved sjøfugl forekomstene i Barentshavet har store mangler og i mange tilfeller baserer man seg på mangelfulle og foreldete data.

Nr. 183 De mest alvorlige kunnskapshullene er i følge Systad et al. (2003):

- Manglende oppdatering av hekkebestandene utenom de etablerte overvåkningsområdene.
- Manglende oppfølging og systematisering av tellinger i åpent hav.
- Liten kunnskap om bestandstilhørighet for overvintrende sjøfugl i Barentsregionen.
- For få hekkekolonier med tilstrekkelig overvåkningsinnsats, spesielt på Svalbard.
- Manglende oppfølging av vinterbestandene i større områder til forskjellige tider av året og mellom år.

- Liten kjennskap til artenes bruk av områder relatert til næringstilgang og habitatkarakteristika.
- Manglende kunnskap om mange arters reellerestitusjonsevne.

Nr. 183**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

Se **Nr. 11**

Ulike tilnærminger har vist at viktige sjøfuglområder i åpent hav ikke kan identifiseres ut ifra tilgjengelige data. Variasjonen mellom år er så stor at man kun har klart å identifisere viktige områder på regional skala (Fauchald et al. 2002), noe som umulig kan gi grunnlag for en ansvarlig forvaltningsplan.

- Nr. 184** Det er mulig at Barentshavet har så store variasjoner i rommelig fordeling av næring for sjøfugl, og dermed også sjøfugl, at man ikke kan identifisere sva i åpent hav. Etter NOF sitt syn har man da kun ett valg med hensyn på en sikker forvaltning, nemlig å definere HELE Barentshavsregionen som ett særskilt sårbart havområde. Dette gjelder både med hensyn på helårig oljevirksomhet, fiskeri og havbruk, ytre påvirkning og ikke minst skipstrafikk i området Lofoten -Barentshavet. NOF mener det her er avgjørende at "føre var" prinsippet blir tillagt stor vekt.

Nr. 184**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Alle utredningene

PSSA for Barentshavet blir utredet av Sjøfartsdirektoratet på oppdrag fra MD. Hva konklusjonene av denne utredningen blir er det for tidlig å si noe om.

Viktige kunnskapsbehov vil være udekket når forvaltningsplanen skal vedtas. I slike tilfeller bør "føre-var" prinsippet benyttes, dvs. at det ved avgjørelser legges inn en sikkerhetsmargin for å unngå utilsiktet miljøpåvirkning som følge av begrenset kunnskap om aktivitetens effekt på miljøet. Samtidig vil det som et ledd i utviklingen av forvaltningsplanen utarbeides en forpliktende framdriftsplan for å innhente nødvendig ny kunnskap, som vil komme til anvendelse i den løpende forvaltningen av havområdet og ved revisjon av forvaltningsplanen.

Fiskeri og havbruk i området Lofoten – Barentshavet

Som nevnt i forslag til utredningsprogram har fiskeriaktivitetet ulike direkte og indirekte effekter på andre biologiske ressurser. Det nevnes også at det er vanskelig å forutsi indirekte økologiske effekter av fisket uten at vi har god kunnskap om næringsnett. Hvem spiser hva og hvor mye?

- Nr. 185** For å få en slik kunnskap om intra- og interspesifikke interaksjoner bør man benytte data fra eksperimentelle studier. Slike studier ser vi ikke er presentert i Føyn et al. (2002). Slike data må fremskaffes for å besvare spørsmål knyttet til økologiske interaksjoner innad i arter eller mellom ulike arter.

Nr. 185**Vurdering og oppfølging**

Relevans: Fiskeri

Det er riktig at eksperimentelle studier av økologiske interaksjoner ikke er omtalt i særlig grad i miljø og ressursbeskrivelsen. I utredning fiskeri legges det imidlertid opp til at det skal benyttes slik kunnskap og modeller for å kunne forutsi økologiske effekter av ulike aktiviteter. I punktene i utredningsprogrammet; 3.1.4 "Økosystembetraktninger", 3.2 "Scenarier", 3.3.1 "Hval og selfangst", 3.3.2 "Fôrbehov for oppdrettsnæringen", 3.3.3 "Introduserte arter – kongekrabbe" legges det opp til at ulike økologiske problemstillinger skal utredes, og eksperimentelle studier vil bli benyttet der dette er hensiktsmessig.

Nr. 186 Når man vet at det sommertid befinner seg millioner av sjøfugl i Barentshavet er vi noe overrasket over at fugl ikke er nevnt i kapittelet om økosystem betraktning.

Nr. 186

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Sjøfugl nevnes ikke spesifikt i pkt. 3.1.4 "Økosystembetraktninger", men i punktet om interaksjoner mellom alle typer predatorer og bytte og mellom andre predatorer, vil også sjøfugl inngå i vurderingene.

Nr. 187 Vi mener også at effekten av bifangst av sjøfugl, spesielt ved linefiske bør utredes. Her er det trolig store mørketall, og som dere selv indikerer er et slikt studie ikke gjennomført i det aktuelle området.

Nr. 187

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Bifangst av sjøfugl i linefiskerier skal utredes, se tabell 3.1, side 17.

Nr. 188 Vi har også en kommentar til Tabell 3.1, side 17 i forslaget til utredningsprogrammet, hvor det blir fokusert på hvordan ulike typer fiskeri påvirker truede arter. Vi legger merke til at av de 14 ulike fangstmetodene behandlet, er effekten de har på truede arter ukjent for samtlige 14 typer av fiskeri. Vi har nasjonalt og internasjonalt ansvar for å bevare truede arter, så man må utrede og få kjennskap til hvordan våre fiskerier påvirker dem.

Nr. 188

Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Teksten i tabell 3.1 er eksempler på kjente effekter, og er ikke utfyllende. Det vil være utredningens oppgave å undersøke hvilken effekt de ulike typene fiskeri har på truede arter.

2.36 MILJØVERNDEPARTEMENTET

Miljøverndepartementet viser til høringsuttalelsene fra Direktoratet for Naturforvaltning, Norsk Polarinstittutt og Statens Forurensingstilsyn, og stiller seg bak hovedtrekkene i disse. Ut over dette har Miljøverndepartementet ingen merknader til utkastet.

2.37 DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING

DN er positive til utredningsprogrammet og mener at det er mange vesentlige problemstillinger som blir fokusert.

DN er kjent med de marginale tidsfristene som gjaldt for utarbeiding av grunnlagsdokumentene til prosessen (miljøbeskrivelsen, verdifulle områder og kunnskapshull) og vil derfor påpeke nødvendigheten av i denne fasen av prosessen å gå mer i dybden på de tema som er presentert i disse dokumentene.

Nr. 189 DN understreker viktigheten av å følge opp kunnskapshull som blir avdekket gjennom konsekvensutredningen og konkrete forslag til hvordan det skal gjøres. Vi vil løfte bekymringene som er fremsatt mht. datamangler og kvalitet på sentrale deler av kunnskapsgrunnlaget (alder, dekningsgrad etc.). I og med at kunnskapsgrunnlaget på flere felter er svakt og delvis fraværende, ønsker vi både fokus på hvordan sektoren kan bidra til å oppgradere dette grunnlaget vs. egen påvirkning, samt bidrag til felles løft mht. grunnleggende kunnskapsbehov. Vi vil her nevne initiativene MAREANO¹, SEAPOP² samt behovet for en systematisk bearbeiding av prøver/data fra bla. HI på marint artsmangfold.

1) MAREANO: Marin Arealdatabase for Norske Kyst- og Havområder, gjennom MAREANO-prosjektet er det foreslått omfattende ny innsamling av havbunnsdata (dybde forhold, geologiske forhold, marine naturtyper og forurensning). NGU, Havforskningsinstituttet og Statens kartverk Sjø har foreslått "MAREANO" overfor Fiskeridepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Miljøverndepartementet.

2) SEAPOP: Seabird Population Management and Petroleum Operations - et program for beslutningsstøtte i miljøspørsmål relatert til sjøfugl og petroleumsvirksomhet samt andre inngrep i kystsonen. Programkonsept utviklet gjennom et samarbeid mellom NINA og Statoil.

Mangel på grunnleggende kunnskap om bestandenes fordeling i tid og rom, habitatkrav og systemdynamikk, gjør at vi også ber om at "føre-var" prinsippet anvendes i utredningen. Samtidig er det viktig at man bør foreslå forvaltningstiltak basert på best mulig tilgjengelig kunnskap.

Nr. 189 Vurdering og oppfølging
Relevans: Alle utredningene
Se Nr. 11 .

Norge (inkludert Svalbard) har som kjent forpliktelser i henhold til en rekke internasjonale konvensjoner og avtaler som gjelder for hele eller deler av utredningsområdet. Disse er i varierende grad implementert. Sektorenes miljøvernansvar, også i relasjon til slike krav og pålegg, bør komme til uttrykk i dette arbeidet. Vi ser det som en nødvendighet at alle relevante avtaler blir grundig gjennomgått og operasjonalisert på sektornivå i tråd med nasjonale og internasjonale forventinger. Eksempelvis kan vi nevne Arktisk Råds arbeid på bevaring av arktisk flora og fauna (CAFF). Her foreligger det pr. dato både sirkumpolare handlingsplaner for marine arter og relevante tekniske rapporter som skisserer tiltak det er naturlig for Norge å følge opp i et slikt arbeid i Barentshavet.

Nr. 190 Både for fastlandet og i særlig grad Svalbard, er det sterke koplinger mellom marine og terrestriske miljøer. Dette forholdet ønsker vi å se belyst gjennom utredningene. Det forholdet at bla. den nye Miljøvernloven for Svalbard (2002) er bygd på svært ambisiøse målsettinger, tilsier også at utredningselementer som har direkte eller indirekte relasjoner til naturmiljøet på Svalbard må betraktes i lys av disse.

Nr. 190 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Alle utredningene</p> <p>Generelt sett faller denne problemstillingen utenom utredningene pga. avgrensingen av utredningsområdet til 1 nm av grunnlinjen. Det er imidlertid en del unntak, spesielt i arktiske isdekte strøk som bør inkluderes, og dette vil bli tatt hensyn til.</p>

Spesielle kommentarer

Nr. 191 Forslaget til utredningsprogram preges av fokus på ”interne interaksjoner”: man søker å utrede konsekvenser av deler av egen aktivitet (påvirkning) på andre næringsrelevante deler jf. utsagnet ”skal lodda fiskes eller spares for å bli mat for torsken”. Sitatet er hentet fra 3.1.4 *Økosystembetraktninger* – et tema som er svært viktig, men som tilsynelatende i liten grad betrakter ikke-kommersielle deler av økosystemet.

Fra DN's side er nettopp slike ”helhetlige” økosystembetraktninger noe av de viktigste elementene i utredningen. Selv om Tab. 3.1 indikerer en rekke nyttige relasjoner som skal utredes nærmere, ønsker vi å signalisere behovet for økosystembetraktninger som favner videre.

Nr. 191 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>DN har rett i å påpeke at fokuset i utredningen er på de kommersielt viktigste artene. Samtidig er disse artene (torsk, sild, lodde reke m.fl.) også de økologisk viktigste artene for økosystemet i Barentshavet. I en utredning som denne må analyseinnsatsen fokuseres for å fremskaffe det oversiktsbildet over effekten av fiskeriaktiviteten som er målsetningen. Det fokuset og de artene som er valgt er etter vår mening fullt ut dekkende for å kunne gi en slik oversikt over effekten på hele økosystemet.</p>

Noen kommentarer til tab 3.1:

Tabellen beskriver mulige direkte effekter av fiskeriene som skal utredes.

Nr. 192 I tillegg til dette er det indirekte effekter av flere fiskerier som bør utredes. Fiskeriene kan f.eks påvirke næringsgrunnlaget for sjøfugl.

Nr. 192 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Se Nr. 186</p>

Nr. 193 Taretråling pågår ikke i utredningsområdet, dersom det allikevel skal stå oppført (som en mulig framtidig næring?) bør det merkes at mulige effekter på ikke kommersielle arter, sjøpattedyr og sjøfugl ikke er kjent. Den indirekte effekten er dårlig kartlagt.

Nr. 193 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Teksten i tabell 3.1 er indikasjoner på kjente effekter, og skal ikke betraktes som utfyllende. Alle aspekter av taretråling som DN nevner vil bli tatt opp til vurdering.</p>

Skjellskraping rundt Svalbard og effekter på hvalross er en kopling som kan tjene som eks.

3.3

Mer spesifikke utfordringer bør angis. Mht. reguleringer (i tid og rom), er det ønskelig med vurderinger av konsekvenser for økosystemer.

Nr. 194 Vi ønsker også å se omtalte vurderinger mht. ny og mer miljøvennlig teknologi (redskapsdelen), kontrollordninger, soneringsløsninger etc.

Nr. 194 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>Dette vil være en diskusjon av nye tiltak, se da Nr. 15</p>

3.3.1

Nr. 195 Her bør det gis en omtale av hval (og sel) som opplevelsesressurs: Biologiske og samfunnsmessige aspekter

Nr. 195 Vurdering og oppfølging
<p>Relevans: Fiskeri</p> <p>De sosioøkonomiske aspektene av hval og sel som opplevelsesressurser vil bli utredet. Biologiske aspekter av slik opplevelsesturisme er begrenset all den tid omfanget ikke blir for stort. Med de klimaforhold som råder i utredningsområdet under store deler av året sammen med det faktum at hval og sel kun er tilgjengelig for turisme i noen få områder nært fødeområder og lignende, så er det vanskelig å se for seg at denne aktiviteten vil anta slike proporsjoner at den vil kunne påvirke hval og sel i nevneverdig grad.</p>

3.3.3

Nr. 196 Kongekrabben omtales her fordi den er en inntressant kommersiell ressurs. Vi er av den oppfatning at økologisk rolle og konsekvenser må utredes, uavhengig om den er en kommersiell interessant ressurs eller ikke.

Nr. 196
Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Se **Nr. 177**

3.3.4

Kulepunktet presenterer vurderingene som skal gjøres i forhold til internasjonale konvensjoner og organisasjoner. DN tolker dette som en vurdering av hva som må gjøres med (fiskeri) aktiviteten for å oppfylle forpliktelsene.

1.6

jf dette punktet skal utredningen avdekke kunnskapshull. Pr. i dag er kunnskapsgrunnlaget for mange viktige økosystemkomponenter dokumentert å være mangelfullt. Dette har også konsekvenser for kvaliteten på konsekvensutredningen (bla. Sonerings spørsmål).

Nr. 197 Datakvalitet bør derfor omtales mer spesifikt. Klargjøring av sektorens ansvar for å tette kunnskapshull, både av generell karakter og i forhold til effekter av egen virksomhet anser vi som en viktig del av utredningen.

Nr. 197
Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Se **Nr. 11**

Havbruk

Havbruk anses som den viktigste vektoren for overføring av introduserte arter etter ballastvann fra skip. For Norge har dette spilt en vesentlig økonomisk rolle.

Nr. 198 Vurderinger i forbindelse med introduksjon av fremmede arter bør være med i utredningen, herunder nye arter i oppdrett, bruk av fremmede bestander og følgearter (sykdom, parasitter). Dette er delvis nevnt i utredningsprogrammet, men bør tydeliggjøres som problemstillinger tilknyttet introduserte arter. Introduksjoner av fremmede arter er regnet som den viktigste trusselfaktoren mot marint biologisk mangfold.

Nr. 198
Vurdering og oppfølging

Relevans: Fiskeri

Det er meningen at dette skal bli tatt opp, men vi ser at det ikke kommer klart nok frem i utredningsprogrammet. Vi vil derfor føye dette til under pkt. 4.4, første kulepunkt. Effekten av rømming av marine oppdrettsorganismer på ville bestander av samme art, samt de videre økologiske konsekvensene av en slik rømming skal bli vurdert.